

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de
Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Disputatio VIII. De Sacrificio Missæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

species vini gratiam, uti aliàs species panis primo loco sumi solitæ.

Quod verò Salmeron Tom. 9. in *Evangel. tract. 36.* non procul à fine scripsit, fumentum unicam speciem dari statim totum effectum, fumentum autem duplicem dari medietatem effectus in sumptione primæ, & alteram medietatem in sumptione secundæ speciei; hoc, inquam, sine fundamento excogitatum est ad evadendam difficultatem. Sacramentum namque instar causæ naturalis statim operatur in subiecto disposito, non effectum; qui non debet dari medietate intentione sacerdotis de sumptione secundæ speciei. Et sanè durum est, sacerdotem sacrificantem accipere tantum ex eodem cibo medietatem effectus, quem recipit alter de manu ejus communicans, ob hoc solum quia accepturus est calicem. Deinde quid si casu postea non sumat: an propter intentionem sumendi calicem tantum habebit medietatem? quod certe non pium aut æquum. An fortè accipiet totum à Deo futurorum præcio? qui tamen in largitione ejusmodi effectuum non solet futura aspiciere, sed præsentem causæ applicationem. Denique si quis plures hostias sumeret, utique in sumptione primæ reciperet totam gratiam: ergo similiter et si sumat species diversæ rationis, supposito quòd ambæ non dent majorem. Ob hæc aut similia optabat *Dicasillo disp. 10. dub. 10. n.*

217. istam doctrinam à tali viro non fuisse traditam.

Et dictis etiam refutata manet Opinio *Bellarmini l. 4. de Eucharist. cap. 23. ad 4.* dicentis gratiam non conferri, nisi quando sumitur secunda species, scilicet vini.

Denique *Dicasillo dub. cit.* docens alioquin in sumptione duplicis speciei majorem conferri gratiam, conatur probare discursu, quem tamen fatetur non convincere, quòd si utraque species sumeretur simul, v. g. ab infante, uti à sacerdote sumente species vini cum particula hostiæ, non major daretur gratia, quàm per unam speciem; eò quòd tunc censeatur unica refectio. Sed parum cohærenter: nam simili ratione censeari potest moraliter una refectio, dum more consueto successivè sumitur utraque species. Deinde utraque eundem sumitur secundum propriam cui libet rationem, cibi nimirum vel potus. Nec repugnat aliquem simul bibere & manducare, seu simul sumere cibum & potum. Denique alioquin consequenter sacerdos non reciperet majorem gratiam, quàm laicus communicans sub unica specie, si tota hostia casu incidisset in calicem, adeòque juxta regulas Missalis simul cum sanguine fumeretur: quod putem non facile ab aliquo admittendum, qui aliàs sentiret in sumptione duplicis speciei majorem conferri gratiam; prout sentit *Dicasillo.*

30. *Examinatur doctrina Dicasillo putantis, quòd species ambæ simul sumpta unicam, successive sumpta duplicem conferant gratiam.*

DISPUTATIO OCTAVA.

De Sacrificio Missæ.

QUESTIO I.

Quid sit Sacrificium.

SACRIFICIUM in Scriptura sumitur dupliciter. Primò latè pro quolibet opere bono; ut *Psal. 4. Sacrificate sacrificium justitiæ. 1. Petri 2. Ipsi tamquam lapides vivi superadificamini, domus spiritalis, sacerdotium sanctum, offerre spirituales hostias.* Et alibi sæpè. Sic etiam *Augustinus 10. De civit. cap. 6.* ait: *Sacrificium verum est omne opus bonum, quod agitur, ut sancta societate inhereamus Deo.* Secundò sumitur strictè & propriè pro certo actu religionis specialiter exhibito in honorem Dei. Quo modo plerumque usurpatur in Scriptura, atque etiam apud profanos scriptores, præsertim quando ponitur absque addito. Dum autem generaliter seu impropriè sumitur, ordinariè exprimitur cum addita particula denotante impropriè, v. g. *Sacrificium justitiæ, Sacrificium laudis, vituli labiorum &c.*

Herincx Sum. Theol. Pars IV.

Porro Hæretici, ut facilius rationem Sacrificii à Missa tollant, nullam agnoscunt rationem Sacrificii magis propriam, quàm quæ quodlibet opus bonum censeatur Sacrificium. Sed confundit eos Scriptura variis locis eviderenter opponens Sacrificium aliis bonis operibus, *1. Reg. 15. Melior est obedientia, quàm victima. Osee 6. Misericordiam volo, & non Sacrificium. Psal. 50. Si voluisses sacrificium, dedissem utique.* Et per totum librum Levitici ac Numerorum & alibi sæpissimè sumitur Sacrificium pro speciali actione seu ceremoniâ colendi Deum; & quidem pro ceremoniâ exigente rem aliquam sensibilem, quæ immoletur Deo tamquam victima. Unde *Isaac dicebat patri suo Genes. 22. Ecce ignis & ligna, ubi est victima holocausti.* Et ad *Heb. 8.* Apostolus dixit: *Omnis Pontifex ad offerendum munera & hostias constituitur: unde necesse est & hunc habere aliquid quod offerat.* Deinde apud omnes nationes vox *Sacrificium* prolata sine addito, significat specialem Dei cultum: quilibet enim legens apud quemcumque Scriptorem, quòd aliquis sacrificaverit,

2. *Hinc acceptioni obloquentes Sæculari refutantur.*

Ec 3 non

non apprehendit eum jejunasse aut dedisse eleemosynam, sed specialem aliquem cultum Deo exhibuisse. Præterea perfecta Ecclesiæ traditio solum novit unum Sacrificium Christianorum, quod juxta *Augustinum lib. 3. de Bapt. cap. ult. & alibi succedit omnibus veterum Sacrificiis*. Et ut ait *Leo Papa serm. 8. de Passione Domini: Nunc carnalium Sacrificiorum varietate cessante, omnes differentias hostiarum una corporis & sanguinis tui implet oblatio*. Accedit, quod Sacrificium & sacerdotium, item Sacrificium & altare sint relativa: non omnino autem opus bonum exigit proprie dictum altare, aut in operante proprie dictum sacerdotium, quod in veteri lege paucis personis, similiter in evangelica, convenit. Quare non sunt probanda varia, quæ *Michael Baius* de hac re scripsit in *Libro de Sacrificio præter seu contra styllum usitatum Doctorum Catholicorum, signanter cap. 6. ubi inter alia ait: Igitur ipsa Eucharistia confessio non ideo à fidelibus peculiariter nomine Sacrificii prædicatur, quod inter Sacramenta sola Sacrificium sit, sed quia inter omnia Sacrificia sic eminet, ut nomen aliis commune veluti proprium sibi vendicare mereatur*.

3.
Definitur
& explicatur
Sacrificium proprie dictum,
Estq; Oblatio externa.

Legitimè
instituta

Victima sensibilis.

4.
Quæ immutanda est.

Sacrificium proprie dictum describi potest, Oblatio externa legitime instituta, quæ res aliqua sensibilis immutatur per ministrum legitimum in protestationem supremi Dei domini. Nam in primis omne Sacrificium est quædam oblatio externa; quamvis non è contra, ut patet in decimis, primitiis, primogenitis &c. quæ olim offerebantur, non tamen sacrificabantur. Deinde debet esse legitime instituta; uti & alia signa communia instituuntur per publicam seu legitimam auctoritatem. Et hanc quidem Deus sibi reservavit in veteri Testamento, in quo determinata sacrificia eorumque ritus Hebræis præscripsit: similiter in novo Testamento, instituendo per semetipsum unicum Sacrificium, quo coli vellet. Divinâ tamen reservatione seclusâ, posset publica ejusmodi oblationem ac rem sacrificandam determinare, uti ad eam spectat signa communia instituire. Tertio res, quæ offertur, debet esse sensibilis: Sacrificium enim est cultus externus, quo protestamur summum Dei dominium in omnes res, & in vitam ac mortem; idque non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus, quibuscum communicamus tantum in externis ac sensibilibus rebus.

Quarto debet res ista immutari: quandoquidem per Sacrificium protestemur Deum habere dominium in vitam & mortem; sic ut pro libitu possit omnia immutare; hoc autem accommodatiùs fieri non potest, quam per alicujus rei immutationem realem. Sic in omnibus retrò institutis Sacrificiis, res oblata semper, saltem ex parte, immutabatur: ut patet in

oblationibus pecudum, quæ occidebantur & reliquis veteris legis. Cum autem rei destructæ succedat nova, si hæc erat dignior, seu si Deus per illam magis intendere honoraret, Sacrificium sic hostia illius præcipue consistebat in re producta. Sic in oblatione thus potius sacrificabatur suffusus, in quem thus per concremationem convertitur, quam ipsum thus. Similiter in Sacrificio Eucharistico, sacrificatur Christus per conversionem panis & vini in ipsum. Si verò Deus intendere magis honorari re quæ destruitur, utpote perferri, Sacrificium consistebat in actione quatenus destructivâ rei, quæ tunc censebatur hostia Sacrificii, ut contingebat in occasione animalium. Neque putandum est hanc conditionem deesse Sacrificio Melchisedech: etsi enim Scriptura non referat, eum circa panem & vinum, quæ sacrificavit, fecisse aliquam immutationem: potuit tamen facile aliquam partem panis, more victimarum pacificarum, adussisse, vel certe comminuisse, partemque vini effudisse; præsertim cum ex Scriptura constet, eum verè ibi sacrificasse, nec intendat isto loco referre modum, quo oblatio illa facta est.

Quinto debet immutatio fieri per ministrum legitimum: quia sicut quælibet actio naturalis requirit suam proportionatam causam, sic etiam actio moralis. Et quamquam fortè ad essentialem rationem Sacrificii non requiratur minister specialiter à aliquis deputatus, tamen convenientius est, ut aliquis ad hoc specialiter deputetur: cum Sacrificium sit extraordinarius Dei cultus, nomine communitatis illi exhibendus; cujus proinde administrationem non decet cuilibet permitti. Unde in lege tam Mosaica quam Evangelica non offeruntur Sacrificia, nisi à ministris ad hoc specialiter deputatis. Quales pro Sacrificio agni paschalis erant patresfamilias. Et qui sic tali deputazione offerre tentarunt, divinitus sunt puniti, ut patet in *Ozia rege 2. Paralipomeno 26. & Saule 1. Reg. 13*. Immo etiam apud Ethnicos quidam specialiter deputabantur huic muneri, & in lege naturæ fuisse deputatos, colligitur ex *Genes. 14.* ubi pro ratione, cui Melchisedech Rex Salem præfuit panem & vinum illa offerendo in Sacrificium, allegatur: *Erat enim Sacerdos Dei altissimi*. Quamvis non constet, quinam præcisè in illa lege erant Sacerdotes. Secundum plebsque autem tales erant primogeniti & principes familiarum. Unde *Job 1.* legitur ipse obtulisse holocausta. Præter quos videntur aliqui alii ex divino instinctu sacrificasse, ut *Abel & Jacob*.

Denique debet actio hæc fieri in protestationem summi Dei domini: si enim fiat sub alio motivo formali, deest finis intrin-

intrinsicus, & ratio specificativa Sacrificii.

Ex quibus patet I. accensionem candelarum, incensionem thuris, & similia, quae fiunt in Ecclesia, non esse Sacrificia: quia non fiunt à ministris in nova Lege deputatis, saltem tamquam talibus; cum hi tantum sint deputati ad offerendum Sacrificium incruentum. Deinde etsi fiant ad honorem Dei aut Sanctorum, vel ob alias mysticas significaciones, non tamen in protestationem summi Dei dominii.

Patet II. Sacrificium essentialiter consistere in ratione signi protestativi supremæ Dei potestatis in omnes res. Præterea verò nulla alia significatio requiritur; etsi possit adesse: cum Sacrificia Mosaica, & Sacrificium incruentum novæ Legis significant insuper Sacrificium cruentum à Christo in ara crucis oblatum. Immo appareat omne Sacrificium vero Deo post lapsum Adæ oblatum fuisse signum ejusdem cruenti Sacrificii.

Sacrificium porro variè dividi potest. Primo ratione materiae. Et sic erant triplicia in Lege veteri, scilicet oblatio animalium (quæ victimæ & hostiæ dicebantur, juxta Nonnullos etymologià à victis hostibus desumptâ) puta ovium, caprarum, hædorum, boum, vitulorum, columbarum, passerum & turturum. Et hæc offerebantur maceratione & combustione. Deinde oblatio fructuum terræ solidorum, quæ immolatio dicebatur, & fiebat combustione seu aditione aut fractione. Sic panis in frusta dissecabatur; similia, sartagine, clibano vel craticulâ coquebatur; sal urebatur, thus adolebatur, manipulus spicarum virentium torrebatur, triticum conterebatur. Denique oblatio liquidorum: quæ libatio seu libamen dicebatur, & fiebat effusione liquoris, puta sanguinis, vini, olei vel aquæ.

Secundò dividi potest ratione formæ ac finis. Et sic etiam triplex erat Sacrificium in lege veteri. Primum, idque perfectissimum, erat holocaustum, in quo tota res oblata destruebatur seu comburebatur, ut nihil inde cederet in usum humanos. Secundum, Sacrificium pro peccato, quod partim cremabatur, partim cedebat in usum Sacerdotum, qui in atrio templi ex eo vescebantur. Tertium, hostia pacifica, scilicet ad impetranda nova beneficia, vel ad agendum gratias pro acceptis. Et hujus una pars comburebatur ad honorem Dei, altera cedebat in usum Sacerdotum, tertia in usum ipsorum offerentium.

Huic divisioni affinis est illa, quæ Sacrificium dividitur in latreuticum, quod offertur totum ad Deum colendum, nostramque servitatem testandam (quod fit potissimum holocausto) Eucharisticum, quod fit in gratiarum actionem pro beneficiis acceptis, imperatorium, quod fit pro bene-

ficiis accipiendis (utrumque hoc membrum in veteri Lege dicebatur hostia pacifica & propitiatorium, quod offertur pro peccatis, & pro peccatorum poenis ac flagellis avertendis. Et hoc coincidit cum Sacrificio pro peccato.

Possset præterea dividi Sacrificium ex parte temporis, quo debet offerri. Et sic in Lege veteri Sacrificium agni Paschalis erat offerendum singulis annis, primo anni mense, die 14. mensis ad vespèram. Juge Sacrificium debebat offerri quotidie, duo scilicet agni anniculi & immaculati, unus manè, & alter vespèrè, in holocaustum, & pariter similia conspersa oleo, & vinum pro libamine. Quæ oblatio ob hoc ipsum vocabatur juge Sacrificium vel holocaustum sempiternum. Alij enim Sacrificia in aliis solemnitatibus offerri debebant scilicet in sabbatis, neomeniis, solemnitate azymorum, Pentecoste, festo Tubarum, expiationis, tabernaculorum, seu scenopegia, festo coetus atque collectæ.

Denique dividi potest Sacrificium ratione temporis, quo institutum est, scilicet in lege naturæ, in lege mosaica, denique in evangelicâ. Et quidem hoc loco non est inquirendum de Sacrificio cruento, in quo Christus semetipsum obtulit in ara crucis pro peccatis totius mundi: sed de alio Sacrificio incruento, quod scilicet in Ecclesia Christi jugiter à Sacerdotibus novi Testamenti offerendum sit, complectens in se eminenter legalium differentias hostiarum. De quo fit

QUÆSTIO II.

An in Lege nova detur Sacrificium propriè dictum?

RESPONSIO affirmativa est fide certissima: quam contra Hæreticos recentiores definit Tridèntinum sess. 22. can. 1. & pulcherrè docet c. 1. his verbis: *Etsi semel se ipsum in ara crucis, morte intercedente, Deo Patri etiam oblaturus erat, ut aeternam illi redemptionem operaretur: quia tamen per mortem Sacerdotum ejus extinguendum non erat, in cena novissima, quâ nocte tradebatur, ut dilectæ Sponsæ suæ Ecclesiæ visibile, sicut hominum natura exigit, relinqueret Sacrificium, quo cruentum illud semel in cruce peragendum, representaretur, ejusque memoria in finem usque sæculi permaneret, atque illius salutaris virtus in remissionem eorum, quæ à nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur; Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech se in æternum constitutum declarans, Corpus & Sanguinem suum sub speciebus panis & vini Deo patri obtulit; ac sub eandem rerum symbolis Apostolis, quos iuncti novi Testamenti Sacerdotes constituebat, ut sumerent, tradidit; & eisdem, eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba:*

Ecce

9. Tertio ex parte temporis, quo offerendum est.

10. Quarto ex parte temporis seu status pro quo institutum est.

11. Datur in lege nova Sacrificium propriè dictum.

Hoc facite in meam commemorationem, uti semper Catholica Ecclesia intellexit & docuit.

12.
Prout per
petua &
manifestè
patens Ec-
clesia tradi-
tio docet.

Qui quidem Ecclesiæ sensus perpetua-
que Traditio adeò manifestè patet ex dictis
antiquissimorum Conciliorum & Patrum
unanimitè, in quibus creberrimè fit men-
tio altarium, Sacerdotum, & Sacrificii panis
& vini, sive Corporis & Sanguinis Christi:
item ex vetustissimis Liturgiis diversarum
Ecclesiarum, ut *Chrysostrami, Basilii*, immo ip-
sius *S. Jacobi Apostoli*, item *S. Marci Evangelistæ*: adeò ut hanc traditionem, cujus
initium post Apostolorum tempora nequit
deprehendi, Hæretici non valentes eludere,
dignam ipsis vocem remittant, non esse hac
in re curandam antiquitatem. Prout patet
apud *Lutherum in lib. de abroganda Missa & in
lib. contra Regem Angliæ*. Denique in *lib. de
Missâ privata*, ubi ait: *Hic non moramur, si cla-
mitem Papistæ Ecclesia Ecclesia, Patres Patres: quia,
ut dixi, hominum dicta aut facta, nihil in tam
magnis curamus. Scimus enim ipsos Prophetas lep-
tos esse, adeoque Apostolos: verbo Christi iudicamus
Ecclesiam, Apostolos, adeoque ipsos Angelos. Simi-
liter auctoritatem Veterum excutit Calvi-
nus l. 4. instit. c. 18. §. 11. & 12.*

Nihilominus Doctrina Catholicorum
validissimè firmatur hoc ipso, quod perfidi
Sectarii nuper nati, evidentiâ facti convic-
ti, negare non possunt, eandem esse anti-
quissimorum Doctorum & veteris Eccle-
siæ sententiam, quæ modò fidelibus de Sa-
crificio novæ Legis proponitur.

13.
Idem proba-
tur ex Sa-
crificio Mel-
chisedech,
typo novi
Sacrificii.

Eadem veritas probatur ex figuris & pro-
phetiis veteris Testamenti. Nam in primis
Psal. 109. de Christo dicitur: *Tu es Sacerdos
in æternum secundum ordinem Melchisedech*, id
est, secundum similitudinem seu ritum Mel-
chisedech. Qui ordo proinde consistit in si-
militudine Sacrificii à Melchisedech oblati,
nempe panis & vini. *Gen. 14.* & Sacrificii
oblati à Christo in ultima coena, ut aper-
tissimè declarat *Cyprianus Ep. 63. ad Ceciliam*
post alia dicens: *Nam quis magis Sacerdos Dei
summi, quam Dominus noster Jesus Christus? qui
Sacrificium Deo Patri obtulit: & obtulit hoc idem,
quod Melchisedech obtulerat, id est, panem & vi-
num, suum scilicet Corpus & Sanguinem.* Et *Augu-
stinus 16. de civit. c. 22.* loquens de oblatio-
ne Melchisedech: *Ibi (inquit) primum appa-
ruit Sacrificium, quod nunc à Christianis offertur
Deo toto orbe terrarum &c.* & aliis locis. Et
consonant reliqui Patres apud *Bellarminum l. 1.
de Missâ c. 6.* Et hæc ratione Christus dicitur
potius Sacerdos secundum ordinem Mel-
chisedech, quam secundum ordinem Noë,
Aaron vel Abel. Dicitur insuper Sacerdos
in æternum secundum hunc ordinem, quia
scilicet per suos ministros offertur in Ec-
clesia toto orbe diffusâ Sacrificium per ob-
lationem Melchisedech adumbratum us-
que in finem sæculi: non autem dumtaxat
ex hoc, quòd in æternum vivat (quod
convenit etiam aliis Sacerdotibus bene mo-

rientibus) vel ratione fructus cruenti Sa-
crificii, qui durat usque in finem sæculi
(quo modo etiam Noë esset Sacerdos in
æternum, quòd æternum Sacrificii illius fru-
ctum, scilicet quòd numquam sit deinceps
futurum universale diluvium) & à quo di-
ci nequit esse Christus in æternum secun-
dum ordinem Melchisedech Sacerdos.

Respondent Novatores Melchisedech
non sacrificasse, sed tantum protulisse
nem & vinum ad epulandum. & milites
Abrahæ confortandos. Immo non videtur
fuisse Sacerdos: sum vox hebræa etiam fig-
nificet principem; ut colligitur *2. Reg. 1.
v. 18.* ubi loco *Sacerdotes Septuaginta* ver-
tunt, *Principes aule*. Et quamquam Sacer-
dos fuisset, non adfertur *Gen. 14.* ratio, cur
protulerit panem & vinum, sed cur Abra-
hæ benedixerit.

Verum responsio non subsistit. Verba
enim scripturæ sunt: *At vero Melchisedech,
rex Salem, proferens panem & vinum, erat enim
Sacerdos Dei altissimi, benedixit ei, Abrahæ sci-
licet.* Quòd porrò Melchisedech protule-
rit panem & vinum sanctificationem per ob-
lationem Deo factam, non solum postulat
ratio in Scriptura subjuncta, & unanimitè
sensus Patrum, sed etiam antiquissimorum
Rabbinorum. Unde veteres Rabbinii (teste
nostro *Galatino l. 10. de Arcanis Catholice ve-
ritatis c. 5.* & *Genebrardo in Chronologia in prin-
cipio tertii Aetatis*) ne quis putaret fuisse pa-
nem & vinum commune, appellant obla-
tionem & libamen: quæ prius sacro ritu
fuerunt Deo oblata tamquam Sacrificium
pacificum in gratiarum actionem pro ob-
tenta victoria, ac deinde Abrahæ & sociis
distributa, sicut in victimis pacificis fieri
solet. Frustrâ ergo *Calvinus* ex eo, quòd Ab-
raham & reliqui fuerint hoc pane & vino
refecti (quos tamen jam ante refectos fuisse,
satis insinuat *v. 24. juncto v. 11.*) con-
tendit ean non fuisse Deo oblata, quòd hic
satis clarè indicatur factum fuisse, & opti-
mè cum refectione coheret. Ut omittam
verbum proferre seu adducere pro loci exi-
gentia sæpe usurpari pro adductione hostiæ
ad immolandum; ut aperte significatur *Ju-
dic. 6.* ubi habetur id verbum hebraicum,
quod hoc loco in Genesi cernimus.

Melchisedech porrò fuisse Sacerdotem,
non solum omnes versiones, Græca, Chal-
daica, & Latina, demonstrant; sed etiam ip-
se *Apostolus ad Hebr. 7.* qui legit: *Sacerdos
Dei summi*, & *Psalmista Psalm. 109.* Ut pro-
inde ineptè Hæretici opponant unicum lo-
cum, in quo vox Hebræa videtur minus
proprie sumi pro principe.

Denique quòd dicitur: *Erat enim Sac-
dos Dei altissimi*, juxta omnium Patrum sen-
sum refertur ad oblationem panis & vini.
Idemque convincit particula, enim, quam
ponunt noster Interpret & *Septuaginta*. Et
quamquam in Hebræo legatur, *Et erat Sacer-*

cedas: cum tamen omnes codices Hebraei, immo & Graeci ac Chaldaici terminent periodum in voce *alissimi*; patet ad praecedentia esse referendum: praesertim cum particula *Et*, Hebraeis saepissime sit causalis, quando ita postulat contextus. Sic ubi textus Latinus legit *Gen. 20. Habet enim virum. Et c. 27. Supplantavit enim me.* Et *Psal. 59. Quia vana salus hominis*; textus Hebraicus ponit particulam *Et*. Adde, quod sola ratio Sacerdotii non sit apta respectu benedictionis datae Abrahamo, utpote qui & ipse erat Sacerdos: sed potius praeminentia quaedam in Melchisedech, ut ponderat Apostolus ad *Hebr. 7.* five quia simul erat Rex regionis (Regibus autem, etiam non Sacerdotibus, titulo majoritatis seu eminentiae competit aliis benedicere, ut patet in *Davide 2. Reg. 6. & Salomone 3. Reg. 8.*) five quia erat Sacerdos eminentior, qui proinde in Canone Missae dicitur summus Sacerdos.

Alteram figuram Sacrificii Eucharistici erat iuge Sacrificium, quod juxta dicta *Quaest. Prae.* quotidie offerebatur. Unde *Danielis 12.* praedicitur Antichristus in fine mundi ablaturus esse iuge Sacrificium, quod nimirum usque ad finem mundi publice celebrabitur in Ecclesia; utique Eucharisticum, ut Patres explicant. Unde nostri *Sacramentarii* se prodromos Antichristi ostendunt, dum usum Sacrificii Missae, immo & substantiam ac veritatem ejusdem evellere moluntur.

Praeterea (ut figuris recensendis supersedeamus) extat aperta propheta *Malach. 1.* de Sacrificio novae Legis: *Non est mihi voluntas in vobis* supple Sacerdotibus Mosaicis, eorumque Sacrificiis, ut patet ex contextu *dominus exercituum: & minus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in Gentibus, & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda; utique Eucharistica, ut explicat *Trid. sess. 22. c. 1.* & Patres unanimiter: inter quos *Damasenus l. 4. de fide c. 14.* ait: *illud est purum & incruentum Sacrificium, quod Dominus a solis ortu usque ad occasum oblatum per Prophetam praedixit*; reprobatis videlicet Sacrificiis legalibus. Idemque patet non solum ex eventu; sed etiam ex ipso textu.*

Opponit enim propheta Sacrificium Sacrificio, Sacerdotem Sacerdoti locum loco, panem pollutum, animalia caeca & clauda, oblationi munda, contemptum nominis, magnificationi nominis. Praeterea vocabulum oblationis simpliciter positum in Scriptura designat Sacrificium. Dicitur quoque *oblatio munda*, scilicet ex se & sine ordine ad ministrum, seu quia qualitatè ministrorum non potest pollui, juxta *Trid. sess. 22. c. 1.* eo quod nimirum primarius offerens sit ipse Christus, qui etiam est ipsa hostia. Secus est de Sacrificiis veteribus, aut etiam de operibus bonis, quae ex intentio-

ne vel malitia operantium facile inquinantur; praesertim in errore Haereticorum, volentium omnia non esse a opera esse ex se polluta & immunda, quibus proinde competere nequeat ratio oblationis per Malachiam praedictae, utpote ob suam munditiam Deo placentis.

Probatur insuper veritas Catholica ex novo Testamento: Christus enim summus Sacerdos panis & vini in suum corpus & sanguinem conversione, se ipsum in ultima cena obtulit, cui quidem actioni nihil deest ad rationem verissimi Sacrificii: praecipitque id ipsum fieri ab Apostolis, eorumque in Sacerdotibus successoribus, dicens: *Hoc facite in meam commemorationem.* Ut patet ex Evangelio & ex *1. Cor. 11.* Quare id definit *Trid. sup. can. 2.* Idemque semper Ecclesia intellexit, juxta *Trid. cap. 1.* Et patet ex Patribus unanimiter. Inter quos *Irenaeus l. 4. c. 32.* dicit, quod Christus tunc novi testamenti novam docuit oblationem, quam Ecclesia ab Apostolis accipiens in universo mundo offert Deo.

Confirmatur ex *1. Cor. 10* ubi Apostolus dicit: *Nonne qui edunt hostias, participes sunt altaris.* q. d. Israelitas, comedendo hostias Deo oblatas, censerentur socios sacrificantium, & consummare ipsum Sacrificium: atque adeo comedentes de pane Eucharistico esse participes Sacrificii Eucharistici, & manducantes idololatra participare de Sacrificiis idololatricis. Postea subdit: *Non potestis mensa Domini participes esse, & mensa demoniorum*; id est, oblatorum in mensa sacra seu altari Domini (ut exponit *Tridentinum supra*, & clamat contextus) & oblatorum in altari Idolorum. Habent igitur fideles altare, & Sacrificium (quod est relativum altaris) juxta Apostolum.

Huc etiam facit illud *Act. 13. Ministrantibus autem illis Domino, & jejunantibus.* Quod *Erasmus* vertit: *Sacrificantibus autem illis Domino.* Et consonat vox Graeca *λατρευοντων.* Quae, ubi agitur de ministerio exhibendo Domino Deo per Sacrificium, frequentissime adhibetur in Scriptura. Indeque officium Missae apud Graecos appellatum est *Liturgia.* Ministerium autem verbi in Graeco exprimi solet nomine *διακονιας*, ut *Act. 6. & 21. ad Rom. 12. 2. ad Cor. 6. & alibi.*

Solet praeterea adduci illud Apostoli ad *Hebr. 13. Habemus altare, de quo edere non habent potestatem, qui tabernaculo deservierunt.* Si enim habeamus altare, ex quo mysteria sumantur, habemus & Sacrificium, quo haec eadem offeruntur. Nusquam enim datur altare, nisi propter Sacrificium. Quare & *Sacramentarii* altaria destruunt, quod Sacrificium non admittant. Sicque hunc locum explicant Plurimi, etiam veteres: atque adeo eatenus recte Novantibus opponitur. Quamvis non desint, qui per altare hic intelligunt ipsum Christum, ut noster *Titel-*

18. Sacrificium Eucharisticum probatur ex institutione Eucharistica, prout in novo Testamento refertur.

Confirmatur ex 1. Cor. 10.

19. Accedit locus Act. 13.

Solet etiam adduci locus ad Hebr. 13. ut substat expositioni multorum Veterum.

Titelmannus.

mannus, vel potius crucem Christi, ut *Esaius*, de quo altari edere, est fructum passionis Christi percipere, & ipsi tamquam cæpsi incorporari: quod non possunt, qui tabernaculo deferviunt, id est (ut noster *Lyranus*) qui legalia custodiunt, non habentes partem in efficacia passionis Christi.

20.
Probatur
ratione
Theologica.

Accedit ratio: quia Sacrificium inter actus religionis externos est perfectissimus, tantamque habet cum natura rationali in statu viæ congruentiam, ut vix ulla gens illo caruerit, quæ alicujus Numinis, sive veri, sive putativi; persuasionem habuit: ergo non debuit Christus eo privare populum Christianum; upote populis omnibus perfectiorem, & tum in vivendo, tum in colendo Deum naturæ rationali conformiorem. Deinde externus Dei cultus (qualis utique convenit cætui hominum sensibili) per Sacrificium, est soli Deo proprius, & incommunicabilis creaturæ; adeoque illo carere non debuit Religio Christiana. Est etiam Eucharistia maximè idonea, ut Deo offeratur per Sacrificium: in quod proinde Sacrificia Legis veteris Christus commutavit, sicut istius legis Sacramenta in alia veriora & præstantiora mutavit. Denique causæ, ob quas Judæi non caruerunt Sacrificio, etiam militant in Christianis, nempe Deum placare, pro beneficiis gratias agere, nova impetrare, mortem Christi sæpè representare, Deum cultu ei proprio, & nobis etiam corpore præditis convenienti honorare.

21.
Sacrificium
nova Legis
perficitur in
Missæ.

Ex his patet, non solum dari in Lege nova proprie dictum Sacrificium, sed etiam ipsum perfici in Eucharistia seu Missæ. De Sacrificio enim hoc expressè agunt Concilia, Traditio, Lyturgiæ, Patres, & pleraque testimonia Scripturæ. Neque aliud à Catholicis agnoscitur, vel cum apparentia excogitari potest. Neque ullus concedens in Lege nova verum Sacrificium, illud Missæ denegabit: cui etiam definitio Sacrificii optimè convenit.

22.

Objicitur I. Christus mulieri Samaritanæ *Joan. 4.* respondit: *Venit hora, & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate.* Per quæ verba insinuat omnem cultum externum, atque adeo Sacrificium in Lege nova cessaturum. Resp. Christum solum velle ceremonias carnales apud Judæos typicas, apud Samaritanos falsitatibus permixtas esse cessaturas, & novam cultus formam magis spiritualem & veram, etsi etiam externam esse introducendam. Immo ex hoc loco sumitur argumentum pro Catholicis: Christus enim dicens Patrem esse adorandum, loquitur de adoratione, quæ sit Sacrificium: nam de vero Sacrificio, & loco ejus Samaritana interrogaverat inquiring: *Patres nostri in monte hoc adoraverunt, & vos dicitis, quia Jerosolymis est locus, ubi adorare oportet;* utique ad immo-

Expenditur
illud Christi
*Joan. 4. Ve-
ri adorato-
res Patrem
in spiritu
& veritate.*

landum ibidem in templo unico sacrificia: adeoque cum Christus eodem verbo adorandi utatur, iusta & digna præscriptio est, ad propositum interrogationis pertinere debere sensum responsionis; ut ait *Tertullianus l. 4. Contra Marcionem c. 38.*

Objicitur II. Christus est unicus Sacerdos, & quidem in æternum, teste Apostolo *ad Hebr. 7.* ubi postquam dixisset Aaronicos Sacerdotes fuisse plures idcirco, quod morte prohiberentur permanere, subiungit: *Hæc autem Christus; eo quod maneat in æternum, sempiternum habet Sacerdotium.* Ergo in Lege nova non sunt Sacerdotes, qui offerant verum Sacrificium. Resp. Neg. Conf. quia Christus est & ab Apostolo dicitur unicus Sacerdos, sicut dicitur unus Pastor & unus Magister, quia videlicet non habet sibi succedentes in eadem potestate & auctoritate, sicut habebant Sacerdotes Aaronici. Ex quo tamen non sequitur, eum carere Vicariis, uti Pastoribus & Doctoribus, ita & Sacerdotibus; immo illos habere sequitur, si enim sempiternum habeat Sacerdotium, illudque non debeat esse otiosum, nec tamen per se exerceat, sequitur quod debeat habere Vicarios Sacerdotes, per quos exerceat, sicut habet Vicarios Pastores & magistros, per quos gregi suo providet.

Objicitur III. Apostolus *ad Hebr. 7.* docet Sacerdotium & Sacrificium aaronicum esse reprobatum propter infirmitatem & inutilitatem, ideoque debuisse offerri quotidie: atqui Sacrificium crucis, quod Christus semel obtulit, non fuit infirmum aut inutile, sed infiniti valoris; ideoque non fuit opus Christum sæpius pati, juxta Apostolum *supra & c. 9.* ergo etiam non fuit opus alio Sacrificio, quod illi succederet, & quotidie offerretur. Resp. Neg. Conf. quævis enim Sacrificium crucis sit infiniti valoris & sufficientissimum instar lytri seu pretii, ut propterea Deus omnibus quibus ipsum debite applicatur, sit paratus tribuere veniam seu remissionem omnium peccatorum, quod tantum vult Apostolus: opus tamen fuit alio Sacrificio quotidie offerendo. In primis in honorem Dei, à quo sicut quotidie, immo singulis momentis vita nostra dependet, sic congruentissimè populus Christianus id quotidie aliqno Sacrificio protestatur. Deinde ut fructus Sacrificii crucis nobis applicetur: fructus enim ille, etsi in spiritus, non est tamen hominibus immediate applicatus (alioquin omnes essent salvandi) sed opus est aliis mediis, v. g. bonis operibus, Sacramentis, per quæ applicetur: ad quod inter alia convenientissimum est Sacrificium. Unde sicut Sacramenta non sunt equidem superflua; ita nec Sacrificium in nova Lege: & sicut illa insufficientiam passionis Christi non arguunt, ita nec hoc Sacrificium insufficientiam Sacrificii cruenti. Non itaque

necesse est Christum saepius pati, & sic offerre pretium condignum pro novis peccatis: cum una oblatio corporis sui in cruce fuerit pretium abundantissimum pro expiatione omnium, etiam futurorum, delictorum: sed opus est Sacrificio applicatorio istius pretii Sacramentis &c. sicut in Novatores necessariam ad hoc dicunt fidem suam specialem: debentque media illiusmodi repetitis peccatis denuo applicari.

Hinc patet subsistere argumentum Apostoli ad Hebr. 10. argumentis insufficientiam veterum Sacrificiorum, quae jugiter pro peccatis etiam iisdem expiandis offerebantur, ea scilicet non suffecisse instar lytri seu pretii pro peccatis, prout contendebant Judaei, componentes, immo praerponentes Moysen & Aaronem Christo, sacrificiaque sua tamquam deletiva peccatorum & justificativa, Sacrificio Christi. Alioquin (inquit) cessasset offerri, ideo quod nullam haberent conscientiam peccati cultores semel mundati. Quod tamen non obstat efficaciae medicum in nova Lege terribilium, sive Sacrificii incruentii, sive Sacramentorum, sive bonorum operum, quorum omnium tota vis pendet a Sacrificio Crucis. Ut proinde omnia induant rationem unius. Et signanter Sacrificium incruentum semper offertur ac repetitur tamquam unum cum cruento, cuius est commemorativum & applicativum, ac in quo idem numero Christus offertur & offert. Neque nova aut improvisa est haec obiectio Haereticorum, sed eam sibi movent, & solent conantur diluere omnes fere Orthodoxi Commentatores, signanter Chrysostr. magro argumento veritatis semper creditur in Ecclesia de altaris Sacrificio.

Obijcitur IV. Eucharistia est Sacramentum, ergo non Sacrificium. Resp. Neg. Conf. possunt enim illa coincidere in eadem rem, ut sit Sacramentum, quatenus est signum efficac gratiae; Sacrificium, quatenus offertur Deo. Quamvis cum Sacrificium proprie consistat in actione, non tam Eucharistia, quam illius collectio sit Sacrificium.

Obijcitur V. Eucharistia est testamentum, ergo non Sacrificium: nam testamento Deus aliquid largitur; Sacrificio autem nos Deo aliquid offerimus. Resp. Neg. Conf. quia nec repugnat, ut quod Deo offerimus, ab ipso receperimus, juxta illud 1. Paralip. 29. Tuae sunt omnia, & quae de manu tua accepimus, dedimus tibi.

Obijcitur VI. Si Christus obtulerit Sacrificium Eucharisticum in ultima coena, fuisse illud infiniti valoris & sufficientissimum ad deletionem omnium peccatorum generis humani: ergo frustra fuisse Sacrificium crucis. Resp. Neg. Conf. quia etsi fuerit infiniti valoris, uti & quavis alia actio Christi, non tamen ex pacto inter Christum & Deum

tolit necessitatem Sacrificii crucis. Mito genus humanum non erat redimendum, nisi per Sacrificium crucis; quod non erat frustraneum.

Pro fine quaestiones nota, vocabulum Missa (quo exprimi solet Sacrificium novae Legis) esse in Ecclesia Latina, uti usitatissimum, sic & antiquissimum, ut patet ex vetustissimis Conciliis Romano sub Sylvestro, Carthaginensi II. & IV. & Patribus, Ambrosio, Gregorio & aliis passim. Et quidem putant nonnulli esse hebraicum designans oblationem voluntariam. Quod refutat Bellarm. l. 2. de Missa c. 1. melius censens esse vocem Latinam a Latinis primo usurpata, sive ob hoc quod oblatio & preces in Sacrificio ad Deum mittantur, sive potius a missione seu dimissione populi, ut Missa sit idem quod missio, sicut apud Veteres collecta & collectio, aut sicut peccati remissa & remissio. Quo modo Cassianus l. 3. de Canonico orationum & psalmodum modo c. 7. dimissionem congregationis vocat Missam congregationis. Eodemque sensu in fine Sacri dicit Sacerdos, Ite, Missa est, id est, dimissio est. Et Carthaginense IV. c. 84. jubet omnes ab Episcopo admitti ad Ecclesiam usque ad missam, id est, dimissionem, Catechumenorum. Et Augustinus serm. 237. de temp. inquit: Ecce post Sermonem fit Missa, id est, dimissio, Catechumenis. Manebunt fideles &c.

Hinc factum est ut totum ipsum divinum officium, complectens confessionem Eucharistiae, ceteraque ipsam antecedentia & consequentia appelletur nomine Missae. Estque haec usurpatio frequentissima apud omnes posteriores, immo etiam apud Gregorium, Leonem, Felicem IV. Concilium Agathense, & Concilium Aurelianense, ut refert Bellarm. sup.

Ita vero pars hujus officii anterior, cui interesse poterant Catechumeni, scilicet usque ad Offertorium, appellatur in Concilio Valentino c. 21. Missa Catechumenorum, quorum tunc fiebat dimissio. Sequens autem pars divini officii proprie dicitur Missa fidelium, teste Alcuino de off. Eccles. c. de Celebr. Missae. De qua Ambrosius l. 5. Ep. 33. Ego mansi in munere, Missam facere ceppi, orare in oblatione.

QUESTIO III.

In quibus rebus sive actionibus consistat essentia Sacrificii novae Legis?

Nota nomine Sacrificii proprie intelligi ipsam etiam actionem sacrificandam. Frequenter tamen sumitur pro ipsa re quae sacrificatur, sive pro victima ipsius Sacrificii. Sic Tridentinum sess. 22. in prooemio Eucharistiam vocat verum & singulare Sacrificium. Et Augustinus 22. de Civit. c. 10. postquam dixisset: Vni Deo Martyrum & nostro Sacrificium

Missa est
vox Latina
primo usur-
pata ut sit
idem quod
missio seu
dimissio, po-
puli scilicet.
27.
Quo sensu
dicit Sacer-
dos, Ite,
Missa est.
Et olim fie-
bat missa
seu dimissio
Catechume-
nis.
Nunc, & se-
pe apud Ve-
teres signifi-
cat totum
officium in
quo perage-
tur Sacri-
ficcium.
Cujus pars
prior usque
ad Offerto-
rium Missa
Catechume-
norum po-
terior dei-
tur Missa
Fidelium.
28.
Sacrificium
proprie a-
ctionem sa-
crificandi,
interdum
ipsam rem

*sacrifican-
dam deno-
tat.*

*Sacrificium immolamus; paulò post subdit: Ip-
sum verò Sacrificium id est, victima quæ offer-
tur, corpus est Christi.*

29.
*In Missa
Sacrificatur
proprie &
principali-
ter Corpus
& Sanguis
Christi, seu
ipse Chris-
tus.*

DICO I. Res, quæ proprie & principa-
liter in Missa sacrificatur, est Corpus &
Sanguis Christi, sive ipse Christus. Est de
fide ex Tridentino sess. 22. can. 2. ubi definit
Christum instituisse, ut Sacerdotes offerrent
Corpus & Sanguinem suum. Et cap. 1. docet
Christum in Cena novissima Corpus & Sangui-
nem suum Deo Patri obtulisse, & c. 2. docet, quòd
sit una eademque hostia idemque nunc offerens, qui
seipsum tunc in cruce obtulit. solà offerendi ratione
diversa. Item Christum in mysterio Missæ
inveniente immolari. Idem significat Andreas
Apostolus dicens: Ego immaculatum Agnum in
altari offero. & alii Patres. Unde sicut non
tantum Corpus vel Sanguis Christi, sed
etiam ipse Christus est victima in cruce ob-
lata, ita quoque est victima Sacrificii Mis-
sæ. Quamquam enim sub singulis specie-
bus non sit totus ex vi verborum, est tamen
totus (quod sufficit) per concomitantiam,
etiam vi consecrationis. Nisi quis cum *Aver-
sa* q. 11. sect. 3. dicere malit, Christum reali-
ter totum immolari, uti totus realiter pen-
nitur: formaliter autem ex vi verborum sub
specie panis Corpus, sub specie vini Sangui-
nem immolari.

30.
*Secundariò
panis & vi-
num.*

Dixi, quæ principaliter sacrificatur: nam pa-
nis & vinum etiam aliquantulum spectant ad
Sacrificium Missæ, tamquam materia ex
qua seu terminus à quo, & verè immutan-
tur in honorem Dei, quàmvis eorum de-
structione non ita intendat Deus hono-
rari, sicut novæ ac sanctioris hostiæ produ-
ctione. Unde etiam subinde dicuntur in Sac-
rificio offerri, sacrificari &c. prout loquitur
Ecclesia in Officio venerabilis Sacra-
menti, *Ambrosius in Oratione preparatoria ad Mis-
sam, Irenæus, Cyprianus, & alii Patres*: quid
ni proprie intelligendi? Immutantur enim
substantia panis & vini destructione facta à
ministro legitimo in protectionem summi
dominii Dei.

Dices: In cruce non fuit panis aut vi-
num hostia minùs principalis; ergo nec mo-
dò: cum hostia sit utrobique eadem secun-
dum Tridentinum. Resp. Concilium loquitur
manifestè de identitate hostiæ principa-
lis. Nam etiam docet ad nostrum Sacrifi-
cium spectare symbola sensibilia seu spe-
cies, quæ non spectabant ad Sacrificium
crucis.

31.
*Quorum
destruatio
simul cum
Christi posi-
tione sub
speciebus
efficit uni-
cum, non
duplex Sa-
crificium.*

Panis porrò & vini, velut terminorum
præsuppositorum, destructio, conficit cum
consecratione corporis & sanguinis Domi-
ni, non duplex Sacrificium (quàmvis ita
loquatur *Ruardus art. 16. contra Lutherum*) sed
unicum, ut loquuntur Doctores communiter,
& loquitur Ecclesia in *Orat. Secreta Dom. 7. post Pentec.* Qui legalium differentiam hostiarum,
unius Sacrificii perfectione sanxisti. Similiter lo-
quuntur SS. Patres, & satis apertè insinuat

Tridentinum sess. 22. in proœmio. Ratio est, quia
eadem actione consecrativâ, quâ destruitur
panis & vinum, ponitur Christus. Deinde
ubi unum est propter aliud, tantum est unum.

Præterea species panis & vini sunt me-
dium sub quo fit Sacrificium: non enim
Christus ut existens in propria specie, sed
ut existens sub speciebus sacramentalibus,
est res in hoc Sacrificio oblata, sicut car-
nis etiam est Sacramentum, sitque per il-
las sufficienter victima sensibilis. Unde nul-
la actio Sacrificii versatur circa Christum
ut in propria specie existentem, sed quatenus
existit sub speciebus sacramentalibus.
Idem colligitur ex Tridentino supra c. 1. do-
cente Christum in novissima cena Corpus & Sangui-
nem suum Deo Patri obtulisse, ut dilectæ sponsæ
sue Ecclesiæ visibile, sicut hominum natura exigit,
relinqueret Sacrificium. Item Christum novum
instituisse pascha se ipsum ab Ecclesia per Sacerdotes
sub signis visibilibus immolandum.

Immo non malè dici videtur, ipsas spe-
cies sensibiles esse quoque partem quàm-
dam ipsius victimæ seu hostiæ; ut *scilicet*
loquuntur. Et colligitur ex *caus. Hoc est*
*Consecr. d. 2. Hoc est quod dicimus, Sacrificium Ec-
clesiæ duobus constare, visibili Elementorum specie,
& invisibili Christi carne & sanguine.* Deinde
victima debet esse sensibilis; ergo quod
sensibilem facit, est pars. Sed hoc non con-
vincit: nam colores & accidentia sensibilia
faciebant in cruce Christum sensibilem, &
tamen non erant pars victimæ. Tertio im-
mutantur à ministro legitimo, quatenus ab-
strahuntur à subjecto proprio, & transiunt
ad novam substantiam. Quarto Eucharistia
dicitur Sacrificium, utique tamquam res
oblata seu victima: ad Eucharistiam autem
spectant species tamquam pars. Quinto vic-
tima hujus Sacrificii cedit in cibum; co-
dit autem in cibum quâ Sacramentum,
adeoque quâ includit species.

DICO II. Certum est non omnes actio-
nes, quæ in Missa exercantur, pertinere ad
substantiam Sacrificii: plurimæ enim so-
lum sunt accidentales ceremoniæ ab Eccle-
sia institutæ. Quod specialiter cum Docto-
ribus communiter est dicendum de oblatio-
ne verbali sub offertorio, item de oblatione
quæ sequitur consecrationem, similiter de
fractione hostiæ ejusque mixtione cum san-
guine: quàmvis de omnibus aut singulis
Nonnulli fuerint opinati, eas pertinere ad
essentiam Sacrificii. Sed absque apparenti
fundamento: cum eas solum instituerit Ec-
clesia, nec in principio ejusdem omnes fue-
rint adhibitæ; neque etiam legantur esse ad-
hibitæ ab ipso Christo: exceptâ fractione,
quam solum adhibuit materialiter, idque
juxta multos ante consecrationem, ut vide-
licet Apostolis fieret distributio. Unde si
omittantur, adhuc Sacrificium est perfe-
ctum; neque necesse est illas supplere. Et
hinc

hinc dum una vel utraque species est reconsecranda, non necessario praemittitur oblatio verbalis, neque etiam juxta praescriptum Rubricarum necessario postponitur, sed facta consecratione, omissis ceteris actionibus, species consecratae sumuntur. Sicut etiam omittitur fractio hostiae ex praescripto Rubricarum, si antea in calicem ceciderit. Quare nequidem dici debent de Sacrificii integritate (quamvis nonnulli sic loquantur) potius quam aliae caeremoniae Missae. Etsi pertineant ad Missae integritatem, prout ipsa censetur aggregatum ex omnibus, quae solent a Sacerdote exerceri: sic autem pertinet quoque ad illius integritatem lectio Epistolae vel Evangelii.

Dices: Sacrificium consistit in oblatione: ergo oblatio verbalis, saltem subsequens consecrationem, est de essentia hujus Sacrificii Resp. Neg. Conf. quia ipsa oblatio est oblatio, hoc est, actio Deo exhibita ea intentione, ut denotetur esse supremus Dominus. Sicut absque oblatione verbali machatio animalium, facta a Sacerdote juxta praescriptum veteris Legis, erat oblatio realis sufficiens ad rationem Sacrificii.

Est etiam extra controversiam, quod distributio Eucharistiae, quae fit Laicis, non sit de ratione hujus Sacrificii: hoc enim sine illa rite peragi definit Tridentinum sess. 22. c. 6. & can. 8. contra Haereticos, qui hoc maxime nomine oderunt Missas privatas, quod in eis solus Sacerdos communicet.

Has tamen velut licitas approbat Ecclesia & Tridentinum supra c. 6. Si quidem (ait Concilium) illa quoque Missae verò communes censebunt, pariter quod in eis populus spiritualiter communicet: partim verò quod a publico Ecclesiae ministro non pro se tantum, sed pro omnibus fidelibus qui ad corpus Christi pertinent, celebrentur. Praeterea nullum apparet vestigium divini praeccepti, quo vel omnes, vel aliqui adstantes obligarentur ad participandum de hostia Sacrificii Missae. Nullum etiam extat hac de re praecceptum Ecclesiae, ut ex ejusdem praxi ac declaratione constat. Neque obstant quidam Canones, quibus praecipitur, ut communicent, qui Missae interfuerint. Nam inde non sequeretur Missas aliter celebratas esse illicitas; sed ad summum, peccare eos, qui nolentes communicare Sacrificio interfuerint. Deinde Canones isti hodie vim non habent. Immo jam olim Fabianus Papa Epist. 3. & refertur c. Etsi non 16. de Consecr. d. 2 tradidit, ut fideles saltem in anno communicent, aperte supponens eos non obligari quotidie, aut quoties interfuerint Sacrificio Missae, communicare. Neque etiam unquam videtur fuisse stricta obligatio communicandi singulis diebus, aut in singulis Missis. Adde, aliquos Canones peculiariter agere de Clero assistente Sacerdoti in Missa solemnibus: qui tamen nequidem eatenus sunt in usu.

Heripex Sum. Theol. Pars IV.

Optat nihilominus Tridentinum supra ut in singulis Missis fideles adstantes sacramentaliter communicent, aliqui saltem. Estque idem consonum fini saltem secundario Sacrificii, nec non nostrae Liturgiae, in qua pluraliter dicit Sacerdos: *Ut quotquot ex hac*

altaris participatione Sacrosanctum Filii Corpus & Sanguinem sumperimus. Quod videtur institutum, quando frequentior erat participatio adstantium de Sacrificio; & nunc etiam retinetur, tum ob spiritum de Sacrificio participationem: tum quia ratio ista adhuc retinet veritatem ex hypothese, ut si qui sint communicaturi, id praestent cum augmento caelestis gratiae & benedictionis. Hodie tamen ob commoditatem valde frequenter datur Communio adstantibus & communicare volentibus ex formulis praefatis. Per quod non fiunt quidem sacramentaliter participes praesentis Sacrificii, sed potius praeteriti, sub quo formulae istae fuerant consecratae. Cui consonat illud Apostoli 1. ad Cor. 10. *Nonne qui edunt hostias, participes sunt altaris?* Et consequenter ipsius Sacrificii quod in altari oblatum est. Unde Estius ibid. ait: *Discimus ex hac Apostoli sententia, similiter omnes eos, quibus communicatur corpus Domini, etiam extra locum & tempus Sacrificii, prout in Ecclesia fieri consuevit, ipsius Sacrificii, quo illud oblatum est, fructum participare: quandoquidem & in veteri Lege extra tempus & locum Sacrificii de immolatis debeatur, idque cum effectu sanctificationis legalis.*

Solum ergo remanet duplex actio, quae fit a Sacerdote circa Eucharistiam, scilicet consecratio & sumptio sacerdotalis: de quibus dubitari potest, an in utraque, an verò in alterutra solum consistat substantia Sacrificii.

Dico III. Sumptio Eucharistiae non videtur pertinere ad essentiam Sacrificii. Ita communius Doctores contra Bellarminum & alios. Colligitur ex Toletano XII. (& refertur c. Relatum de Consecr. dist. 2.) ubi graviter reprehenduntur Sacerdotes, qui non communicabant toties quoties sacrificabant: *quasi non sit (ait Concilium) toties illi Sacrificio participandum, quoties corporis & sanguinis immolatio facta consistit.* Ubi distinguitur sumptio sive participatio Sacrificii ab ipso Sacrificio & immolatione. Quod etiam fit in Oratione secreta Festi Epiphaniae, ubi habetur: *Declaretur, immolatur & sumitur Jesus Christus &c.*

Ex quo defumitur ratio Conclusionis: quia manducatio solum est quaedam participatio altaris seu Sacrificii jam peracti, populo & Sacerdoti communi; neque fit in persona Christi, uti Sacrificium fieri debet, sed in ipsius manducantis utilitatem, etiam ad honorem Dei. Confirmatur: nam quod manducatio pertineret ad essentiam Sacrificii, potissimum foret ideo, quod per illam fiat immutatio circa hostiam: quod videtur fundamentum Bellarmini. Sed non urget;

F f cum

37.
Consonat tamen desiderio Tridentini, sine Sacrificii Liturgia.

Quotquot & quando cumque communicant, censetur participare de altari seu Sacrificio.

38.

Sumptio a sacrificio facienda non est de essentia Sacrificii Missae.

cum immutatio huic Sacrificio essentialis habeatur in ipsa consecratione, ut *scilicet* *conclusif.* patebit. Adde, non esse omnino certum, quod Christus Eucharistiam sumpserit; ubi tamen de fide est, cum in ultima coena sacrificasse.

39. Fatendum nihilominus est, sumptionem Eucharistiæ proximius, accedere ad rationem Sacrificii, sive tamquam partem integram, sive potius tamquam extrinsecam Sacrificii perfectæ nem & ultimum complementum: cum Eucharistia sit instituta, non solum ut Sacrificium, sed etiam ut convivium: adeoque illius sumptione obtinetur finis ad quem res consecrata ordinatur. Et hinc tantam semper adhibuit Ecclesia diligentiam, ut ipse celebrans, aut eo deficiente alius Sacerdos sacra mysteria perficeret per sumptionem: quæ proinde videtur esse juris divini: quamvis hoc non satis constare certetur. *Sacrez. d. 75. sect. 5. circa finem.* Ubi advertit, quod Tridentinum sess. 13. c. 8. quidem dicat: *Semper in Ecclesia Dei mos fuit, ut Sacerdotes celebrantes se ipsos communicarent: qui mos tamquam ex traditione Apostolica descendens iure ac merito retineri debet;* nullam tamen faciat juris divini mentionem. Verum non agit ibi Tridentinum de sumptione utriusque speciei, sed de hac solum circumstantia, quod Laici soleant de manu Sacerdotis, Sacerdos autem celebrans de manu propria sumere Eucharistiam. At sess. 21. c. 1. agens de sumptione utriusque speciei, caute ait, *nullo divino præcepto Laicos & Clericos non conscientibus obligari ad Eucharistiæ Sacramentum sub utraque specie sumendum;* sufficienter indicans, non esse idem de Clericis conscientibus. De quibus idcirco est sollicitudo tam inviolabilis Ecclesiæ, ut semper integra Sacramenta sumant.

Dices I. Feriâ sextâ Parasceves fit Sacrificium, ut colligitur ex Oratione, quæ tunc dicitur: *Sic fiat Sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie &c.* nulla autem actio sacrificativa tunc fieri videtur præter sumptionem. Resp. officium illius diei non esse propriè Missam, adeoque nec Sacrificium: cum sumptio saltem non sit tota essentia illius, sed ad illam indubiè consecratio videatur debere concurrere, quæ isto die non fit. Sicut nec concurrat utraque species: cum tamen de facto constet in toto orbe non posse offerri Sacrificium in unica specie. Sumitur itaque ibi Sacrificium latius, sive præter Sacrificio aptâ, sive pro actionibus in communi Sacrificio usurpari solitis, etsi sacrificatio essentialis desit: vel sanè petit Ecclesia ut Sacrificium præcedentis diei fiat denuò acceptabile in hostia tunc oblata: prout in fine Missæ orat Sacerdos, ut Sacrificium jam peractum sit Deo acceptabile, ipsoque acceptante nobis propitiabile. Alioquin sumptio Eucharistiæ cum tali ritu est ab Ecclesia instituta, solâque

solemnitate Ecclesiastica differt à laica Sacerdotis communionem.

Dices II. Sacrificium novæ Legis est holocaustum; ergo ad rationem illius spectat consumptio per manducationem. Resp. Neg. Conf. nam holocaustum non debet totaliter consumi per manducationem: immo quæ in veteri Lege per manducationem consumebantur, non erant holocausta. Solebant tamen tunc holocausta offerri, non destrui, & per ignem in cineres redigi; idque ex præcepto divino, non autem ex natura holocausti: cum in Sacrificio crucis (quod erat holocaustum) corpus Christi non fuerit manducatione vel alio modo consumptum. Sufficit igitur, ut victima totaliter offeratur & cedat in honorem Dei, sive id fiat per totale hostiæ consumptionem, ut in veteri Testamento, sive per talem oblationem; quæ res sic integrè cedat Deo, ut nulla ejus pars cedat in humanum usum seu utilitatem, nisi spiritualem, ut fit in Sacrificio novæ Legis. Adde victimam secundariam totaliter destrui, scilicet substantiam panis & vini, ut nequidem maneat materia prima, quæ saltem in holocaustis taurorum, vitulorum &c. remanebat.

Dico IV. Essentia Sacrificii juxta Theologos communiter consistit in consecratione; immo juxta communiorum & veriorum sententiam in illa sola.

Prima pars satis inlinatur à Patribus doctis oblationem sive Sacrificium novi Testamenti fieri seu perfici in consecratione. Sic *venant. 4. contra hæres. c. 22.* dicit Christum docuisse novi Testamenti novam oblationem, quando dixit, *Hoc est corpus meum.* Et *Chrysostomus hom. de gratulatione. Juda dicit verba Domini, Hoc est corpus meum, usque ad finem mundi, præstare sacrificio firmitatem.* Et Auctor veritissimus *Serm. de Coena Domini* apud *Cyrianum* dicit, cum verbis consecrationis panis benedicitur, Eucharistiam fieri medicamentum & holocaustum.

Deinde probatur: quia Sacerdotium per se primò ordinatur ad sacrificandum. Sacerdotium autem novæ Legis seu character sacerdotalis, quatenus respicit verum Christi corpus, ordinatur præcipuè ad actum consecrandi; ergo in consecratione consistit sacrificium. Insuper Sacrificium fieri debet in persona Christi, qui in illo est offerendus principalis; consecratio autem, eaque sol fit in persona Christi: in qua Sacerdos loquitur, tamquam ipse sit Christus.

Denique in consecratione perfectè reperitur immutatio hostiæ in Dei cultum: quatenus Corpus & Sanguis Christi accedit in locum panis & vini, sive hostiæ principalis destructæ: neque enim minus idonea est immutatio hostiæ principalis productiva ad testandum supremam Dei dominium, quam ejusdem destructæ.

39. *Sp. citat suam ad quamdam illius perfectionem & complementum.*

Inve, ut appareat, a vino.

40. *Officium in die sancto Parasceves non est propriè Missa seu Sacrificium.*

Præterea in consecratione potissimum cernitur immutatio sive macatio mystica hostiæ principalis, repræsentativa cruenti Sacrificii, cujus nostrum ex principali suo sine est commemorativum seu repræsentativum: quatenus Christus per consecrationem ponitur sub speciebus inanimatis modo mortuo, sive quia, quantum est ex vi verborum consecrationis, exhibentur corpus & sanguis separata tamquam partes vidimæ occisæ: sive etiam quia ibi statuuntur in statu inepto ad conaturalis operationes & passiones vitæ humanæ. Igitur consistit Sacrificium novæ Legis incruentum in consecratione.

Secunda pars Conclusionis satis colligitur ex præcedenti: quia videlicet sola consecratio fit in persona Christi. Deinde in illa sola sufficienter & perfecte cernitur repræsentatio Sacrificii cruenti, & immolatio Christi, ejusdem nomine facta. Idem etiam insinuant Patres, statuentes nostrum Sacrificium in consecratione; in qua etiam Nonnulli expressè asserunt reperiri rationem holocausti. Denique patet ex antè dictis, ceteras Missæ actiones ad rationem essentialem Sacrificii novæ Legis non spectare; ergo ad illam spectat sola consecratio.

Sed quæri potest, an includatur essentialiter consecratio utriusque speciei? Et passim respondetur affirmativè. Nec videtur dubitandum, quin utriusque speciei consecratio requiratur ad perfectam rationem Sacrificii novæ Legis ex institutione Christi, qui in illo instituit offerri Corpus & Sanguinem suum sub speciebus panis & vini. Similiter satis constat rationem essentialem Sacrificii incruenti, & repræsentationem cruenti perfectissimè reperiri in consecratione utriusque speciei. Nihilominus non satis apparet, cur in consecratione solius panis, aut etiam solius vini seorsim, non habeatur ratio veri Sacrificii, etsi non totalis & completi, prout à Christo est institutum: nam in solius v. g. panis (idem cum proportione est de vino) consecratione cernitur immutatio consistens in productione hostiæ principalis, ac destructione minus principalis, fitque à ministro legitimo in protestationem summi Dei domini; & specialiter repræsentatur Christus in cruce immolatus, immo separatio corporis à sanguine, quatenus ex vi verborum ponitur solum corpus, vel simili aliquo modo. Quàmvis alioquin hæc repræsentatio non appareat essentialis huic Sacrificio quâ Sacrificium, præcisè est; utpote citra quam reperiri possunt in ea quævis requisita ad veram rationem Sacrificii. Adde, quòd in gravissima necessitate, ex epykia præsertim Ecclesiæ, consecratio unius speciei sit licita, & extra illam saltem valida; quæ etiam sola adhibetur, quando inopinatò deficit altera species: his tamen

Henrici Sum. Theol. Pars IV.

casibus omnino dicendum est, Sacerdotem sacrificare, seu facere Sacrificium, sed mutilum, seu non integrum; uti verè conficeret Sacramentum; quod nisi per Sacrificium non conficitur: adeò ut exclusà penitus intentione sacrificandi, consecrationem fore invalidam censeat *Aversa quaest. 11. sect. 1. in fine & alii.*

QUÆSTIO IV.

Qui sint Offerentes hoc Sacrificium?

DICO I. In omni Missæ Sacrificio Christus est Offerens. Patet ex c. Firmiter de Summa Trinit. Florentino in Decreto Eugenii, & Tridentino sess. 22. c. 2. ubi ait: *Vna eademque est hostia, idemque nunc offerens Sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in cruce obtulit.* Idem patet ex Ambrosio in Psal. 38. Cypriano Epist. 63, aliàs lib. 2. Epist. 3. Item ex ipsius verbis consecrationis, in quibus Sacerdos super materia præsentis, dicit: *Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus.* Quibus clarissimè significatur, ipsum loqui in persona Christi, adeoque in persona ejusdem offerre Sacrificium.

Ex quo etiam patet, quâ ratione Christus sit offerens, & quidem principalis: videlicet non tantum quia Sacerdotium hoc & Sacrificium instituit, ac juxta voluntatem ipsius offertur; sed etiam quia ipse Sacerdotes constituit suos ministros & vicarios, qui nomine & in persona ipsius, eumque repræsentantes Deo offerunt hoc Sacrificium: nam Sacerdos (in altari scilicet) vice Christi fungitur, ut ait Cyprianus supra. Ipseque in persona Christi loquens hoc conficit Sacramentum; ut loquitur Florentinum supra. Patet hoc ipsum ex Tridentino supra. Unde sicut Rex mittens legatum ad gratulandum & obsequium deferendum Pontifici noviter creato censetur principalis agens, dum legatus gratulatur & obsequium offert: ita etiam Christus est principalis offerens, seque submitte in ordine ad Deum, qui Sacrificio colitur. Huc accedit, quòd Christus etiam ad Sacrificia sit attendens, & illa Deo Patri repræsentet. Quàmvis non constet, quòd alium actualem & immediatum in quotidiana Sacrificia concursum præbeat, & non potius ministris juxta suam voluntatem (in qua adhuc perseverat) & nomine suo offerentibus, actiones sacrificativas relinquat. Quod videtur insinuare Florentinum supra, & Cyprianus supra. Sic etiam verificatur quòd Tridentinum supra dixit eandem esse victimam, eundem offerentem in altari & in cruce, solâ offerendi ratione existente diversâ, quia videlicet in cruce per se & sub propria specie,

Ff 2 cio,

cie, in altari per alios, seu (ut loquitur Trident. supra) Sacerdotum ministerio, & sub aliena specie offertur, sic tamen ut ipsa quæ per alios fit oblatio, sit moraliter actio ipsius Christi, prout in veteri Testamento locutio Angeli Deum representantis celebratur locutio ipsius Dei, in cuius persona Angelus dicebat: *Ego sum Deus Abraham* &c. sicut nunc Sacerdos in persona Christi ait, *Hoc est corpus meum*. Nec aliud voluit *seruus quodlib.* 20. n. 23. dicens, Christum non immediatè hic offerre Sacrificium, quàm quòd Christus non offerat immediatè per se quotidiana Sacrificia eo modo, quo fecit in ultima cœna, & quo id faciunt quotidie Sacerdotes.

48. Et hoc modo etiam patet, qualiter Christus verè sit Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech: quia usque in finem mundi per suos vicarios & ministros iuxta illum ordinem offert Sacrificium. Patet etiam, qualiter illud non poluatur malitiâ ministrorum: eò quòd hi tantum præsent ministerium offerendo in persona alterius, quæ Patri æternè displicere non potest.

49. Dico II. Sacerdotes legitimè ordinati offerunt propriè & per se hoc Sacrificium. Et certum est. Et patet ex forma Ordinationis, in qua Sacerdotibus datur potestas offerendi Sacrificium pro vivis & pro defunctis. Item ex Tridentino sess. 22. cap. 2. & can. 2. & sess. 23. c. 1. Deinde hanc potestatem non esse aliis fidelibus communem, sed Sacerdotibus particularem, eamque perpetuam, docet idem Tridentinum sup. cap. 4. & can. 4. Hinc Sacerdos non est merum instrumentum seu merus executor, sed verus sacrificans, etsi tamquam vicarius & publicus minister Christi, ideoque debet procedere ex certa intentione, ut non sufficiat præterita Christi voluntas seu intentio, nisi in præsentem Sacerdos ipse intendat offerre & sacrificare. Prout è contrà datio elemosynæ per famulum, veluti merum executorem & instrumentum, non pendet ab huius intentione, libertate &c.

50. Dico III. Fideles non Sacerdotes possunt aliquo modo dici offerre hoc Sacrificium. Patet ex variis partibus Canonis Missæ. Nam ante consecrationem post *Memento*, dicit Sacerdos: *Et omnium circumstantium, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt*. Item: *Hanc igitur oblationem servitutis nostræ, sed & cunctæ familie tue*. Idem patet ex Leone Ep. 81. c. 2. Modus autem ille, quo offerunt, consistit in eo, quòd aliquo modo ad Sacrificium concurrant, petendo illud pro se offerri, ministrando, eidem assistendo, & affectu se conjungendo Sacerdoti, qui est primarius Sacrificii minister.

QUESTIO V.

Pro quibus hoc Sacrificium sit offerendum?

Dico I. Potest hoc Sacrificium offerri, tum pro vivis, tum pro defunctis. Ita definit Tridentinum sess. 22. c. 2. & can. 3. Deinde in ipsa ordinatione Sacerdotum traditur eis potestas offerendi Sacrificium pro vivis & pro defunctis. Quod etiam exprimitur in Ordinario Missæ, & antiquis Liturgiis. Idem patet ex plurimis Patrum auctoritatibus, quas Nonnulli congerunt. Nobis pauca sufficiat *Augustinus Eubodii cap. 110*. Neque (inquit) negandum est, defunctorum animas pietate suorum viventium relevari, cum pro illis Sacrificium Mediatoris offeratur, vel elemosynæ in Ecclesia sunt &c. Idem docet alibi sæpissimè. Immo oppositam doctrinam inter errores Aerii recenset, tum ipse, tum Epiphanius & Damascenus. Eundemque ritum ab Apostolis manasse asserit *Chrysostomus Hom. 69. ad populum Antioch*. Et *Homil. 3. in Epist. ad Philippenfes*. Denique (inquit) *Cyriillus Hierosolymitanus Catech. Mystag. 5.* pro omnibus oramus, qui inter nos vitam sanctam sunt, maximum esse credentes animarum iuvamen, pro quibus offertur obsecratio sancti illius & tremendi, quod in altari positum est, Sacrificii.

Immo etiam in antiqua Synagoga offerrebantur Sacrificia pro defunctis, ut patet 2. Machab. 12. Ratio est: quia per alia suffragia possumus juvare tum vivos tum defunctos; ergo maximè id poterimus per acceptabile altaris Sacrificium.

Quod tamen attinet ad defunctos, non potest Sacrificium offerri pro damnatis, ut Patres & Doctores communiter supponunt, & decisum est c. *Pro obventibus* e. 3. quod 2. & c. *Placuit* 23. quæst. 5. idque ob irreversibilem eorum damnationem. Quare pro iis solis potest offerri, qui in statu gratiæ decesserunt necdum plenè purgati: hi enim sunt capaces fructus Sacrificii, scilicet remissionis poenarum temporalium. De quibus proinde hoc expressè tradit Tridentinum sess. 22. cap. 2. & sess. 25. in Decreto de purgatorio, ubi ait, animas in purgatorio detentatas fidelium suffragiis, potissimum verè acceptabili altaris Sacrificio juvari.

Hinc etiam pro Beatis non potest propriè offerri Sacrificium: neque enim possumus pro eis satisfacere, aut aliquid, quod indigeant impetrare, aut eorum gloriam apud Deum orationibus augere. Sicut nec possumus pro eis orare, quia (ut ait Innocentius III. c. *Cum Marthe de celebrat. Missarum*) Sancti orationibus nostris non indigent. Et injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre. Quàmvis aliquo modo minus propriè potest offerri pro illis Sacrificium offerri, videlicet

Hæc ratio
Christus est
Sacerdos in
æternum se-
cundum or-
dinem Mel-
chisedech.

Sacerdotes
sunt mini-
stri propriè,
et secundum
ordinem, sacri-
ficantes.

Fideles veli-
qui offerunt
Sacrificium
aliquo mo-
do,

Qui decla-
rantur.

in gratiarum actionem pro gloria illis à Deo collatâ, vel in eorum honorem, sive ut ad hoc proficit, quod magis ac magis hic vel ille sanctus fidelibus glorificetur in terris, ut loquitur Innocentius III. supra explicans in particulari orationem, quæ in Missa B. Leonis dici solebat: *Annue nobis, quaesumus Domine, ut animæ famuli tui Leonis hæc proficit oblatione.* Eodem modo intelligendum est, quod in Liturgia S. Chrysostomi dicitur Sacrificium offerri pro Patriarchis, Prophetis, Apostolis, &c. præcipue pro sanctissima, immaculatâ, super omnes benedictâ Deiparâ; id est, in honorem eorum. Unde mox subditur: *Verè dignum est glorificare te Deiparam, penitus immaculatam, seu (ut Alii transferunt) ab omni noxa exemptam.* Et paulò post dicit Sacerdos celebrari memoriam omnium Sanctorum, *Quorum (inquit) supplicationibus respice seu protege nos Deus.* Deinde subsequitur oratio pro fidelibus, tum defunctis, tum vivis. Unde idem Chrysostomus Homil. 21. in Acta: *Quid (inquit) putas pro Mariis offerri, quod vocantur in illa hora? licet Mariis sint, etiam pro Mariis magnus honor nominari Domino presente, dum mors illa perficitur, & horrendum Sacrificium etc.*

Obiter hic advertè, quòd sicut templa & altaria soli Deo dedicantur, etsi frequenter in honorem & invocationem Sanctorum, qui appellantur eorumdem Patroni, sic etiam Sacrificium offerri soli Deo, utpote soli supremo omnium Domino, & soli debetur suæ præfertendæ patriæ cultus, cujusmodi est Sacrificium. Et quamvis (ut loquitur Trid. sess. 22. c. 3.) in honorem & memoriam Sanctorum nonnullas interdum Missas Ecclesia celebrare consuevit; non tamen illis Sacrificium offerri docet, sed Deo soli, quòd illos coronavit: unde nec Sacerdos dicere solet: *Offero tibi Sacrificium Petre vel Pauli; sed Deo de illorum victoriis gratias agens, eorum patrocinia implorat; ut ipsi pro nobis intercedere dignentur in calis, quorum memoriam facimus in terris.*

DICO II. Pro non baptizatis, sive vivis, sive defunctis, potest offerri Sacrificium, ut as proficit per modum impetrationis: non tamen juxta plerosque Doctores, ut proficit per modum satisfactionis ex opere operato, seu quoad fructum principalem: est oppositum nec sit improbable. Prima pars est Suarez, Bellarmini, Conipic, Lugo, & passim aliorum, contra Vasquez. Probatur ex c. 2. de Presbytero non baptizato, ubi Innocentius III. jubet, ut preces & hostiæ offerantur pro Presbytero non baptizato, qui in fide Christiana erat defunctus. Et Ambrosius in Oratione de obitu Valentiniani, qui obierat Catechumenus, hortatur, ut pro anima ejus Sacrificia offerantur. Insuper in antiquo Ordinario Romano habetur Missa peculiaris pro Catechumenis baptizandis; ubi apertè offerebatur Sacrificium pro ipsis Catechu-

menis. Quæ saltem persuadent posse Sacrificium pro illis offerri per modum impetrationis. Adde Judæos olim sacrificare solitos pro gentilibus, ut patet ex 1. Esæ. 6. & 2. Machab. 12. Idem testatur Josephus l. 2. de bello Judaico c. 17. Unde Tertullianus (cujus tempore Imperatores erant Ethnici) lib. ad Scapulam ait: *Sacrificamus pro salute Imperatoris.* Ratio est: quia si pro non baptizatis liceat orare, & divina beneficia impetrare; cur non sacrificare? quod est efficacissimum orationis genus ad impetrandum rogata.

Potiori ratione potest illis applicari satisfactio correspondens actionibus Sacrificii, quatenus sunt opus proprium Sacerdotis, sicut potest illis applicari satisfactio aliorum bonorum operum. Similiter possunt eis prodesse orationes, quas Sacerdos in Missa profert nomine Ecclesiæ tamquam publicis illius minister: nullibi enim Ecclesia hoc irritavit vel prohibuit; à cujus alioquin intentione id pendet. Ipsa equidem Ecclesia Romana non ordinat positivè, ut in suffragiis publicis oreretur nominatim & directè pro non baptizatis, præterquam in die sancto Parasceves: etsi nec positivè eos excludat, vetando, ne iis suffragia communia applicentur.

Secunda pars est communis contra Nonnullos. Ratio est, quòd Baptismus sit janua Ecclesiæ: quare sicut Sacramenta non profunt iis, qui Ecclesiam per Baptismum non sunt ingressi, sic nec Sacrificium: quod (uti ipsa Sacramenta) Christus reliquit ad utilitatem fidelium, seu (ut loquitur Trid. sess. 22. cap. 1.) dilectæ Sponsæ suæ Ecclesiæ. Allegatur etiam auctoritas Chrysostomi Homil. 3. in Epist. ad Philipp. prope finem, ubi de defunctis Catechumenis ait: *Catechumenos vero neque isto solatio, Sacrificii nempe, dignamur, sed omni hujusmodi desituti sunt auxilio, uno dempto, elemosynarum scilicet, unde illis nonnihil refrigerii accedit.* Et Consilium Braccardense l. cap. 17. aliàs 35. statuit, ut Catechumeni sine redemptione Baptismi defunctis simili modo neque oblationis commemoratio, neque psallendi impendantur. *officium: nam ex hoc per ignorantiam usurparum est.* Adfertur etiam Augustinus lib. 1. de Anima & eius origine cap. 9. Accedit quòd Catechumeni non sint capaces indulgentiarum, quarum thesaurus à Christo relictus est dispensandus fidelibus, juxta Clementem VI. Extrav. Unigenitus de Penit. & remiss.

Tertia pars, quòd scilicet oppositum non sit improbable, suaderetur: tum quia auctoritates Ambrosii & Innocentii allegatæ num. 55. absolūtè & simpliciter loquuntur, nec est ratio limitandi ad effectum secundarium & fallibilem: tum quia Sacrificium incruentum imitatur cruentum, quod etiam non baptizatis profuit: tum quia satisfactiones proprias possumus Catechu-

56. vel quatenus est opus bonum sacrificantis, vel quatenus completur precibus Ecclesiæ.

57. Non tamen quoad fructum principalem seu satisfactionem, juxta receptam sententiam.

58. Est oppositum non sit improbable.

the cumenis applicare, cur ergo non satisfactiones Christi per Sacrificium?

Ratio præcedentis opinionis dissolvitur.

Ad rationem prioris opinionis facile respondetur, non esse per omnia eodem modo discurrendum de Sacramento & Sacrificio: sed quoad hoc, quod à solis baptizatis possint Sacramenta suscipi, & Sacrificia offerri: cum alioquin constet Sacrificia posse offerri pro animabus defunctorum, quæ tamen non possunt suscipere Sacramenta.

Dicit quidem Tridentinum supra Sacrificium esse relictum Ecclesiæ: sed id intelligi potest hoc sensu, ut in ea offeratur, vel ut principaliter pro ea, & per ejus ministros fructus dispensetur; non tamen sic ut nequeat dispensari extraneis; aliàs neque prodesset quoad fructum impetratorium. Sicut parens relinquit filio thesaurum, præcipue in ipsius utilitatem, cum potestate tamen etiam extraneis distribuendi.

Chrysostomi auctoritas etiam aliis est solvenda; cum omne prorsus Sacrificii auxilium negare videatur, adeoque etiam impetratorium. Videtur autem tunc, saltem in Ecclesiâ Chrysostomi, non fuisse usus publicè & nominatim in Missa orandi pro Catechumenis defunctis, nequidem in Collectis aut Memento, quod consecratione peractâ sit pro defunctis fidelibus etiam in Lyurgia Chrysostomi, tam à Sacerdote quam populo (quàmvis in ea nominatim oratur pro Catechumenis vivis ante Missam Fidelium) stante siquidem universo populo manus in calum extendente, cætu item sacerdotali, verendoque posito Sacrificio, quomodo Deum non placaremus pro istis orantes? ut præmittit Chrysostomus supra.

Item Concilium Braecarense.

Ad Concilium Provinciale Braecarense dici potest, agi in eo de Catechumenis defunctis in malo statu, qui peccaverant per gravem negligentiam Baptismi. Quare etiam vetat pro iis orari sive iis impendi psallendi officium, dicitque hoc per ignorantiam usurpatum. Et simili modo loquitur cap. præced. de homicidis sui, & punitis propter scelera. Deinde posset explicari, quod Missam & sepulturam Ecclesiasticam cum ceremoniis consuetis non velit per speciale statutum Catechumenis adhiberi; prout etiam inde arcentur excommunicati, etsi in gratia mortui. Augustinus denique loco citato apertè loquitur de parvulis & cedentibus in originali.

60. Respondetur ad simile de indulgentiis.

Ad simile delumptum ab indulgentiis, dici potest in primis, quod plures existiment, & probabile dicat Suarez Tom. 4. disp. 53. sect. 4. etiam Catechumenis posse concedi indulgentias per modum suffragii. Deinde possent ipsi etiam comprehendi nomine Fidelium: aut esto quod non, addi posset, thesaurum indulgentiarum dici quidem relictum dispensandum Fidelibus præcipue, non tamen omnino

necessariò solis; cum etiam propriæ satisfactiones possent Catechumenis applicari. Quod si demum omnino quis contendat in Extrav. Vigentis, & esse sermone de Fidelibus baptizatis, & iis attribui fructum indulgentiarum cum exclusione ceterorum; adhuc non sequeretur idem de Sacrificio incruento, à Sacrificio crucis solâ offerendi ratione diverso: utpote de quo similiter non constaret, quod sit institutum cum tali restrictione; utique non asserenda, nisi constet.

DICO III. Pro Excommunicatis quædam sensu potest offerri Missæ Sacrificium quodam non. Conclusio declaratur. Nam sacerdos in Missa repræsentat partim personam Christi tanquam principalis offerentis, cujus nomine & auctoritate applicat fructum principalem ipsius Sacrificii: partim se habet tanquam publicus minister & legatus Ecclesiæ: partim denique se habet tanquam privata persona; uti & circumstantes. Itaque tanquam persona privata potest secretò in Missa pro excommunicatis, etiam non toleratis, orare, v. g. in Memento, aut preces, quæ in Missa dicuntur, quatenus sunt opus meritorium ipsius sacerdotis, & (inquit Averl.) quasi. II. sect. 10. §. Decimo tandem suum privatum Sacrificii fructum illis applicare: sicut potest alias orationes & suffragia privata pro eis facere: quia Ecclesia tantum prohibuit publica suffragia & orationes, quæ sunt nomine Ecclesiæ, ut sumi solet ex c. A nobis 28. & c. Sacris 38. de Sena Excommun. Quatenus verò est minister publicus Ecclesiæ, certò non potest pro excommunicatis non toleratis offerre Sacrificium & publica suffragia: quia id Ecclesia prohibet; immo absolutè non habet animum pro talibus orandi, ut proinde talis oratio nullum haberet effectum nomine Ecclesiæ.

Denique nomine & in persona Christi potest quidem validè applicare fructum Sacrificii; immo certum est Ecclesiam non posse applicationem invalidare: effectus enim Sacrificii, uti & Sacramentorum, non pendent quoad valorem ex intentione Ecclesiæ, neque possunt impediri, si inde non resultet obex in subiecto impediens effectum ex institutione Christi. Quare si excommunicatus non toleratus sit alioquin capax, v. g. quia est in gratia, obtinebit etiam fructum satisfactorium. Communiter tamen supponitur vel asseritur, illicitè saltem fructum nomine Christi applicari excommunicatis non toleratis ex prohibitione Ecclesiæ. Quod mihi difficile apparet: eò quod Ecclesiæ prohibitio sic videretur ferri directè in actum merè internum, in intentionem scilicet applicandi fructum Sacrificii: nam Sacrificium ipsum quidem non

prohibet, sed solum prohibet offerri pro tali; quod nihil aliud est, quam prohibere, ne Sacerdos habeat interius intentionem praesatam, quae ad substantiam aut valorem ipsius Sacrificii non spectat. Unde *Arriaga disp. 32. sect. 4. num. 2. & 13.* censet esse probabilius, hoc non esse illicitum.

Potest nihilominus pro excommunicationis etiam non toleratis indirecte offerri Sacrificium & oratio publica Ecclesiae; puta pro dilatazione fidei, pro extirpatione haeresum &c. sic enim directe & per se oratur pro ipsa Ecclesia. Et hac ratione juxta quosdam ipsa Ecclesia nominatim oratur, & ab antiquo, dum omnes excommunicati essent non tolerati, oravit in die sancto Parasceves pro Haereticis & Schismaticis. Sed non video, cur dici nequeat cum *Suarez d. 9. de Censuris sect. 2. num. 1.* id fieri ab Ecclesia etiam directe pro illis in communi (quod sine gravi peccato non posset aliis diebus in Missa seu Officio publico fieri a Sacerdote; etsi alioquin posset privatim ex propria devotione istam orationem usurpare, juxta *Suarez supra*) scilicet per quandam exceptionem a sua lege ob hoc, quod isto die sit Christus mortuus pro omnibus, etiam excommunicatis.

Dixi pro Excommunicatis non toleratis: nam post Concilium Constantiense seu Extr. ad evitandum, probabilius licite offertur pro toleratis Sacrificium Missae, tam nomine Ecclesiae, quam nomine Christi; uti & alia suffragia publica. Nam post dictam Extravagantem tolerati non sunt amplius vitandi, sed possunt eis communicare Fideles in quibuscumque, etiam divinis; adeoque in suffragiis publicis: quantumvis inde ex consequenti & indirecte redundet favor in ipsos excommunicatos.

Quod autem Alii dicant, ibi non esse communicationem, parum urget: est enim communicatio seu communio antea inhibita, quae usu Ecclesiae sic vocatur; etsi is, pro quo orationes publicae funduntur, sit absens. Unde orationes aperte supplicantur c. *A nobis supra* citato participare nomen communicationis; ut insipienti contextum patebit. Deinde tolerati admittuntur ad ecclesiasticam sepulturam, prout etiam Alii fatentur: haec autem non fit sine publicis suffragiis Ecclesiae. Insuper admittuntur ad recitandum & cantandum officium, etiam in choro; in quo tamen concinens pro excommunicato orat, dum dicit: *Misereatur tui omnipotens Deus &c.* Uti etiam Sacerdos talem adhibens in diaconum in Missa solemniter pro eo orat dicens: *Dominus sit in corde tuo & in labris tuis, ut &c.* Quare ita docet *Navarrus, Sa, Henriquez, Coninck, Lugo, & alii passim contra Suarez supra n. 17. & seq. Vasquez, & alios.*

QUAESTIO VI.

Quos Effectus habeat Sacrificium Missae?

SUPPONO Sacrificium Missae non solum esse laetiticum sive holocaustum, quatenus totum offertur in cultum aut honorem Dei: aut Eucharisticum hostiam pacificam, quatenus in gratiarum actionem pro omnibus beneficiis, praesertim in redemptione nostra, ac in ordine ad salutem, a Deo collatis offertur (quomodo etiam ipsi Sectarii aiunt rite celebrari Eucharistiam, etsi illam negent esse Sacrificium) sed insuper esse propitiatorium & satisfactorium, quatenus offertur pro remissione & satisfactione peccatorum, sive culpae & poenarum: ac denique impetratorium, & eatenus rursus esse hostiam pacificam, quatenus scilicet celebratur pro beneficiis acquirendis. Quamvis enim haec rationes sint diversae, non tamen oppositae: adeoque possunt simul concurrere in eodem hoc Sacrificio, quod omnes veterum hostiarum differentias continet, & in efficacia longè antecellit. Unde id contra Sectarios docet traditio Ecclesiae & Liturgiarum, ac sensus veterum Patrum; nec non definit *Trid. sess. 22. can. 3.* his verbis: *Si quis dixerit Missae Sacrificium tantum esse laudis & gratiarum actionis, aut nuda commemorationem Sacrificii in cruce peracti; non autem propitiatorium: vel soli prodesse sumentibus, neque pro vivis & defunctis, pro peccatis, poenis, satisfactionibus, & aliis necessitatibus offerri debere: anathema sit.* Quam doctrinam latius explicat ibidem c. 2. Idque habet Missae Sacrificium non tantum ex opere operantis (hoc enim commune est omnibus bonis operibus; cujusmodi indubie est Sacrificium: quod proinde est meritorium, impetratorium, & satisfactorium, eo modo & conditionibus, quibus alia bona opera, praesertim oratio) verum etiam id habet ex institutione sua, independentem a bonitate & devotione ministri, adeoque ex opere operato, quatenus scilicet est opus ipsius Christi, nomine illius ac juxta institutionem ejusdem factum, Et hoc insinuat *Tridentinum sup. c. 1.* dicens: *Hec illa munda oblatio est, quae nulli indignitate aut realitate offerentium inquinari potest.*

DICO I. Sacrificium Missae valet ad peccatorum remissionem & justificationem peccatoris. Patet ex Liturgiis, Patribus; & *Tridentino sup. c. 2.* dicente: *Hic ritus, quippe oblatione placatus Dominus gratiam justificationem & donum poenitentiae concedens, crimina ac peccata, etiam ingentia dimittit.* Intellige, Non immo mediantibus auxiliis gratiae & dono poenitentiae; ut verba manifestè insinuant, & habet certa ac communissima Theologorum doctrina contra paucos, qui existimant.

65: Sacrificium Missa est Laurenticum, Eucharisticum & propitiatorium, com- plectens omnes differentias legalium Sacrificiorum.

66. Vnde valet ad remissionem peccatorum & justificationem peccatoris, quippe oblatione placatus Dominus gratiam justificationem & donum poenitentiae concedens, crimina ac peccata, etiam ingentia dimittit. Non immo mediantibus auxiliis gratiae & dono poenitentiae, sed mediante auxilio ad poenitentiam.

marant Sacrificium immediate justificare. Ratio Theologica est, quia si Sacrificium immediate deleteret mortalia & conferret primam gratiam, sufficeret attritio cum Sacrificio, cum tamen illa extra Sacramentum non possit perducere ad justificationem, ut docet *Tridentinum sess. 14. c. 4.* Confirmatur: quia alioquin attritus pro quo celebraretur Missa etiam dormiens vel absens, aut ipse Sacerdos per consecrationem justificaretur: quod est contra communem omnium apprehensionem. Deinde non confert immediate iustis gratiæ augmentum, ut dicitur *n. 68.* ergo nec primam gratiam peccatoribus.

Petes, an adiutoria gratiæ ad poenitendum dantur infallibiliter virtute huius Sacrificii? Respondent Doctores passim affirmative: non quidem quod dantur semper adiutoria efficacia, ut satis ostendit experientia, sed saltem sufficientia: idque propter præstantiam Sacrificii & promissionem divinam, quæ colligitur ex verbis *Tridentini*, & forma consecrationis calicis, prout satis probabiliter à variis etiam antiquis refertur ad effusionem mysticam sanguinis in Sacrificio Altaris. Quod autem hæc gratiæ sæpe non sentiantur, contingit, quia dantur tempore Deo placito, idcoque vocantur à *Tridentino* supra *Auxilium opportunum*, vel quia peccator obicem illis ponit. Et quidem præmissa responsio satis credibilis est, & consonat dignitati Sacrificii: non tamen est certa. Plures namque existimant effectum propitiatorium quoad remissionem culpæ, non tantum esse mediatum, sed etiam esse fallibilem per modum impetrationis, juxta conditionem ejusdem & modum propitiandi Sacrificiis consuetum. Quamquam specialiter propitiatorium sit hoc ipsum Sacrificium, tum quia impetrat auxilium poenitendi multo facilius & certius, & quidem frequentissime efficaciter: tum quia in hoc ipso impetrando non pendet à dignitate vel indignitate ministri. Quare *Tridentinum* non dicit donum poenitentiaæ dari ex certa promissione & semper, sed fundat doctrinam in natura & dignitate Sacrificii: adeoque videtur sufficere, quod sæpe vel ut plurimum donum hoc concedatur, etsi non semper, nec æqualiter. Eo magis, quod *Tridentinum* agat de auxilio efficaci, & consequente illud peccati remissione, cum saltem vi Sacrificii auxilium efficaciter non detur infallibiliter & semper.

68. Ex his patet à fortiori Sacrificium valere iustis, mediantibus iisdem gratiæ auxiliis, ad augmentum gratiæ sanctificantis: non tamen immediate, ut contra Nonnullos docent communissime Doctores. De immediata enim efficaciâ nihil nobis constat ex doctrina revelata aut aliunde, quin potius oppositum: cum nemo recipiat augmentum gratiæ habitualis absque proprio

merito vel susceptione Sacramenti. Deinde alioquin dives, iustus, etiam dormiens aut de salute sua non cogitans eo magis justificaretur, quod plura pro se essent curæ, aut etiam ipso non curante offerrentur Sacrificia. Denique alioquin in parvulo recens baptizato augetur gratia habitualis, si pro ipso Missæ celebrentur. Equidem Sacerdos celebrans rite dispositus indubitanter habitualis gratiæ augmentum accipit, non quatenus sacrificat, sed quatenus hostiam immolatam, utpote verum Sacramentum, recipit ac sumit.

Petes, an saltem non remittantur immediate peccata venialia iustis, pro quibus offertur hoc Sacrificium. Resp. Neg. cum Doctoribus communis contra *Canonem* & quosdam alios: quia *Tridentinum* remissionem illorum, non aliter quam mortalium Sacrificio attribuit: nec est aliud fundamentum, ex quo vis ista possit colligi. Remittuntur itaque peccata venialia, quatenus per Sacrificium impetratur pænitentia eis repugnans, per quem delentur, sine gratiæ ad similem motum eliciendum. Quæ quidem impetratur facilius & certius, tum ob levitatem offensæ, tum ob conditionem offendentis, qui est in gratia.

DICO II. Valet hoc Sacrificium ad delendum poenas temporales, tam vivorum quam defunctorum peccatis remissis debitas in purgatorio. Est constans Catholicorum doctrina, quæ à *Tridentino sess. 22. c. 2.* appellatur *propheticæ traditionis*: & definitur *can. 3. Et sess. 25. in Decreto de Purgatorio* particulariter de animabus ibi detentis definitur *fideliū suffragiis, potissimum vero acceptabilis Altaris Sacrificio juvari*: constat autem eas aliter salvari non posse, quam remissione poenarum.

Consentiunt porro Theologi poenam temporalem remitti immediate: cum Sacrificium applicetur defunctis, qui per actus suos pro poenis non satisfaciunt. Item indicat *Tridentinum supra cap. 2.* limitatè loquens de remissione culpæ, illimitatè verò de remissione poenarum. Et *sess. 25. in Decreto de Purgatorio*, definit animas ibi detentorum fidelium suffragiis juvari, & potissimum Altaris Sacrificio: cum igitur indubie perventur suffragiis immediate velati per modum solutionis, juvari similiter debent per potissimum remedium & suffragium, quod est Missa.

Inimò remittitur etiam poena temporalis ex opere operato, idque lege infallibiliter, juxta Doctores passim contra *Sanctum Canonem* & quosdam alios, qui id quidem admittunt respectu vivorum, non tamen respectu defunctorum, quibus putant prodesse Sacrificium, prout Deo placuerit acceptare. Sed cum Sacrificium sit pro vivis & defunctis indiscriminatim institutum, non est ratio, cur potius in illis, quam in istis remittatur.

70
tunc pro
ho offe
inmortal
adon, mu
o amittit
orantia
tunc, am
suo, car
suo con
67
Quod, sal
tem suffi
ciens, datur
infallibili
ter, ex pro
babili ac re
cepta sen
tentia,

Altera sen
tentia ta
men non est
improbabi
lis.

valor quo
que iustis
ad gratiæ
augmentum,
sed non nisi
mediatè.

fallibiliter operetur. Neque in hoc aliquod
discrimen Fideles passim agnoscunt. Deinde
si juxta Doctores plurimos satisfactio-
nes nostras, ut certæ indulgentiæ habeant
effectum infallibilem, etiam dum applican-
tur defunctis: quanto magis id credendum
est de Sacrificio? Insuper Sacrificia vetera
efficaciter expiabant legalem immunditi-
am; ergo Sacrificium novæ Legis effica-
citer emundat à peccatis, saltem quoad rea-
rum poenæ temporalis. Denique secundum
Doctores communiter Sacrificio est tri-
buendus aliquis saltem effectus infallibilis;
nullus autem alius potest ei certius tribui:
immo nullus alioquin foret fructus infal-
libilis, saltem pro defunctis. Hactenus ta-
men non vidi irrefragabile fundamentum,
ex quo certò constet, fructum satisfacto-
rium esse ita infallibilem, uti infallibilis
est effectus Sacramentorum sive gratia
Sacramentalis. Prout nec certum est, suf-
fragia facta pro aliis, & indulgentias, sal-
tem pro defunctis, prodesse infallibiliter
& semper.

Dico III. Valet quoque Sacrificium
Missæ non tantum ad impetranda bona
spiritualia, v. g. castitatem aliasque virtutes,
& averte mala opposita, ut peccata, ten-
tationes & infestationes demonum, sed et-
iam ad temporalia beneficia spiritualibus
subsistentiâ obtienda, v. g. sanitatem, aëris
clementiam, frugum abundantiam &c. &
opposita incommoda avertenda, ut infirmi-
tatem, sterilitatem &c. Conclusio est cer-
ta, tum ex Patribus, tum ex quotidiano
usu Ecclesiæ universæ, & Trid. sess. 22. c. 2.
& can. 3. definiente Sacrificium Missæ non
tantum pro peccatis, poenis &c. sed etiam
pro aliis necessitatibus offerri debere. Ratio est
quia similia impetrari possunt per oratio-
nem; præstantissimum autem orationis ge-
nus est Sacrificium, ratione Christi Domi-
ni, qui est tum principalis offerens, tum
res oblata. Unde Chrysostomus Hom. 41. in
Epist. 1. ad Cor. rectè dixit: *Communis totius
orbis víctima, preces sunt.*

Nihil tamen determinatum obtinetur
infallibiliter; ut docet experientia. Immo
multa obtineri absolute non possunt; ut si
duo sacrificent petentes opposita: alia ve-
rò obtineri nequeunt, nisi læso ordine di-
vinæ providentiæ, cui voluntatem & inten-
tionem suam Christus subordinavit. Quan-
quam credibile sit, semon obtineatur illud
quod petitur, semper tamen obtineri sal-
tem aliquid aliud, quod Deo melius visum
fuerit. Alioquin non habemus de impetra-
tione promissionem Dei absolutam, sed tan-
tum conditionatam, si nobis, quod rectè
petimus, secundum divinæ providentiæ ra-
tionem dari expediat.

Ex quo colligitur, quâ ratione ista ob-
tineantur, quasi ex opere operato, & quâ
non. De quo Varii disputant, solo ut appa-

ret nomine dissentientes. Nam confun-
tur ex opere operato, quatenus independen-
ter à dignitate & indignitate ministri
Sacrificium ex se est idoneum ad flectendam
divinam bonitatem, ut postulata concedat:
ab hoc tamen modo obtinendi receditur,
tum quia ista bona non obtinentur infalli-
biliter, tum quia debet peculiariter à mi-
nistro, & pro iisdem obtinendis Sacrifi-
cium offerri.

Notandum autem ad hoc plurimum
conducere sanctitatem seu devotionem mi-
nistri seu Sacerdotis: etsi enim dignitas
principalis offerentis & rei oblata sit suf-
ficientissima ad quolibet impetrandum;
efficacia tamen etiam proportionatur de-
votioni ipsius ministri. Quemadmodum in
humanis, etsi gratis sit qui postulat, &
gratum sit munus quod offert; facilius ta-
men & melius impetrat, quando legatus
ejus nomine postulans similiter est charus
& gratus.

Ex quo patet, Missam Sacerdotis boni
& pii, etsi in se non plus valeat, quàm Mis-
sa mali Sacerdotis, tamen multò plus ex hac
parte prodesse, tam Ecclesiæ, quàm priva-
tis, pro quibus offertur. Similiter commu-
nes Ecclesiæ preces ejus nomine, tam in-
trâ, quàm extra Sacrificium, à malo mini-
stro oblatae, etsi non careant omni suâ effi-
caciâ, cum Ecclesia, cujus nomine offerun-
tur, maneat Deo grata; sunt tamen multò
minùs efficaces, quàm si offerantur à mi-
nistro sancto, ac cum interiori pietate, cum
inde specialem accipiant virtutem. Tamen
improbi Sacerdotes non tenentur ad stipen-
dii restitutionem juxta Doctores commu-
niter: eò quòd saltem applicent fructum il-
lum, qui respondet Sacrificio nomine
Christi oblato, & ad devotionem aliamve
dispositionem non censeantur petentibus
se obligasse. Insuper ad impetranda per Sa-
crificium beneficia juvat devotio assisten-
tium & aliorum offerentium; sicut & com-
munis devotio Ecclesiæ ad quamvis obla-
tionem concurrens; & quidem probabili-
ter eò magis, quòd plures & majores in ea
sunt sancti. Denique juvant intercessiones
Sanctorum, in quorum memoriam offer-
tur Sacrificium; prout orat Ecclesia in Mis-
sa: *Vi ipsi pro nobis intercedere dignentur in calis;
quorum memoriam agimus in terris.*

QUÆSTIO VII.

Quibus proffit Sacrificiū, & qua-
liter sit applicandū?

Dico I. Sacrificium propriè prodest
iis, pro quibus offertur. Patet quia
Sacerdos fungitur vice Christi, qui iis pro-
fuit, pro quibus obtulit. Deinde cum fru-
ctus Sacrificii non sit à Christo certis per-
sonis

74.
Qualiter
ad impetrã-
dum proffit
devotio mis-
tristri.

75.
Missæ piæ
celebrata
quâ ratione
sit utilior.

76.
Sacrificium
prodest iis
pro quibus
offeritur.

sonis appropriatus, aptius non potuit applicari, quam Sacrificii pro alio oblatione: & consequenter hi, pro quibus offertur, percipiunt fructum Sacrificii ex opere operato.

An fructus crescat pro eorumdem dispositione, controversiunt.

An autem ille crescat pro dispositione eorumdem, uti proportionate crescit effectus Sacramentorum, & satisfactionis propriæ, cujus defectum supplet: an verò sit portio determinata (etiam nobis incognita) & æqualis etiam in inæqualiter dispositis; uti satisfactio nostra aliis applicata non habet majorem effectum, etiam inter illos unus sit magis dispositus quam alter: controuertunt Doctores.

Resolutio Auctoris.

Estque planè incertum quoad fructum saltem satisfactorium, utpote pendens ab arbitraria Christi voluntate, nobis haud satis declarata. Si tamen ex simili præmissio de satisfactionibus nostris coniectare liceat, credibile videtur effectum satisfactionis saltem non crescere, neque in hoc Sacrificio imitari Sacramenta. Saltem videtur omnino crescere fructus impetrationis ob meliorem dispositionem, sicut facilius per orationem impetramus pro aliis, quando sunt melius dispositi. Et specialiter de gratia poenitendi id insinuat Trident. sess. 22. cap. 2. Ad hunc tamen fructum non requiritur in ipsis status gratiæ: quamvis hic iuxta Doctores satis communiter requiratur ad fructum satisfactionis percipiendum.

77. Fructus Missæ triplex est portio.

Portio specialis seu media datur ei pro quo sacrificatur.

Notandum verò plerosque Theologos ex Scoto quodlib. 20. distinguere triplicem portionem Effectus Missæ, nempe generalissimam, specialissimam & mediam. Portio media siue specialis est illa, quam Sacerdos specialiter applicat iis, pro quibus Sacrificium specialiter offert, seu pro quibus propriè & principaliter celebrat Missam. Hanc tamen portionem potest quoque applicare sibi ipsi, si voluerit, & pro alio non celebraverit. Estque hic fructus, tum satisfactorius, tum impetratorius beneficiorum, pro quibus obtinendis Sacrificium offertur.

Portio specialissima reservatur Sacerdoti.

Portio specialissima est, quæ reservatur ipsi Sacerdoti celebranti, etiam tunc quando accepto stipendio pro aliis celebrat. Immo Suarez, Lessius & plures alii existimant hanc portionem non posse à Sacerdote aliis applicari, uti nec aliis applicari potest effectus satisfactionis sacramentalis, aut remissio poenæ per Baptismum. Quod tamen satis incertum est: cum constet alioquin effectus Sacrificii, sicut & propriarum satisfactionum, esse aliis applicabiles. Quidquid sit, in ordinaria Missæ applicatione censetur hæc portio ipsi Sacerdoti reservata. Quæ ei quoque obvenit ex opere operato, iuxta receptam Doctorum sententiam (quamvis fundamentum irrefragabile illius necdum viderim) correspondetque eidem

An sit aliis applicabilis.

An sit ex opere operato.

quatenus est persona quædam privata suam habens devotionem, quæ ad hoc Sacrificium conuocatur, ut explicat Lessius q. 83. art. 1. n. 44.

Immo Doctores passim existimant similiter fideles assistentes Sacrificio, ministrantes, aliove modo cooperantes siue offerentes participare inde aliquem fructum infallibilem ex opere operato, & quidem eò amplioem, quò melius & perfectius concurrunt. Quamvis id non satis certò constet: eò quòd etiam Christus sic instituisse potuisset, non tamen satis probetur factò ita instituisse.

Fatendum saltem ratione Sacrificii, cui conjunguntur, & quòd cum Sacerdote offerunt, preces cooperantium Sacrificio majorem inde accipere efficaciam. Deinde specialiter inter ceteros sunt participes fructus generalis Sacrificii, quatenus non tantum offertur pro Ecclesia, pro omnibus fidelibus Christianis, sed etiam signanter pro circumstantibus & cum Sacerdote offerentibus. Unde eatenus revocatur ad aliam portionem, quæ generali summa dicitur, & ex intentione Ecclesiæ applicatur Papæ, Antistiti; immo quoad effectum impetrationis (qui sunt fallibiles) omnibus qui sunt de Ecclesia. Nam quòd singulis omnino membris ex singulis Sacrificiis obveniret fructus aliquis ex opere operato (ut Varii existimant) videtur minus credibile: sic enim fructus Sacrificii excreceret in immensum. Et alioquin si Sacerdos totum fructum etiam omnibus Ecclesiæ membris obvenientem, siue licitè, siue illicitè applicaret uni, is obtineret remissionem immensæ poenæ; ut patet. Præterea si omnibus Ecclesiæ membris proveniret ratione capitalis Sacrificii aliquod speciale auxilium gratiæ vel condonatio poenæ temporalis, provenirent cuilibet quotidie aliquot millia gratiarum prævenientium, ac detraherentur plurimæ partes debiti temporalis: quo fieret, ut vix justi haberent aliquod debitum poenæ temporalis. Sufficit igitur, quòd singula membra ex opere operato recipiant fructum aliquem generalem Ecclesiæ pacem, bonos prælatos &c. valeatque singulis per modum impetrationis fallibilis.

DICO II. Ut Sacrificium habeat effectum in iis, pro quibus offertur, necessaria est propria Sacerdotis applicatio. Ita communiter Doctores. Ratio est: quia ille solus est minister publicus ad hoc mysterium disponendum constitutus, accipitque in ordinatione potestatem offerendi pro vivis & defunctis; adeoque & potestatem applicandi, quæ in priori involvitur, aut certè fundatur. Confirmatur: quia solus Sacerdos sustinet personam Christi, in cujus persona sicut Sacrificium pro aliis offertur, sic etiam fructus ejusdem applicatur. Hinc

Hinc sequitur I. Cui Sacerdos ex voto, iustitia, charitate, obedientia, obligetur Sacrum suum applicare certis personis, valide tamen applicare aliis, etsi illi, quantumvis intentio sive applicatio Superiorum aut Ecclesiae sit in contrarium: quemadmodum non possunt ab Ecclesia vel Superiori Regulari irritari cetera, quae iure divino sunt Ordini sacerdotali annexa, seu quae Sacerdos agit in persona aut in institutione Christi; ut patet in indensione conscientiae Sacramenta eorumque collatione, & specialiter in ipsa consecratione seu consecratione Sacrificii Missae. Ita Doctores communiter contra nonnullos.

Sequitur II. Sacrificium à Sacerdote nemini applicatum, nemini profuturum, sed fructum ejus mansurum in thesauro Ecclesiae. Ita Suarez, Vasquez & alii. Quod etsi verum sit, si Sacerdos ex certa intentione nolit cujquam, nec sibi applicare: si tamen hoc ex inadvertentia accidat, videtur adesse probabiliter tacita intentio applicandi sibi, aut certe aliis, quibus est obligatus, ut varii Doctores censent. Vel simpliciter loquendo prodest principaliter ipsi offerenti. Sicut opus satisfactorium est non profuturum, nisi huic applicetur, prodest tamen ipsi operanti, si nemini applicet: satisfactio autem, quae in Sacrificio obtinetur, etsi sit Christi, sic tamen data videtur Sacerdoti, ut facta sit velut propria illius. Immo Averfa q. 11. sect. 10. id verum purè etiam de fructu imperatorio, licet non quoad peculiare aliquod beneficium, sed saltem generaliter ad divinam opem implorandum. Idem est, si Sacrificium ex ignorantia applicetur incapaci. Et quidem certiora hæc sunt, si Sacerdos aliquando talem intentionem expressè formaverit, proficiendi v. g. talibus casibus sibi ipsi aut aliis quibus obligatur, & hæc intentio habitualiter perseveret, seu non sit retractata. Pro securiori autem consultur, ut celebrans habeat secundam intentionem, quæ velit fructum, aut certe illius residuum alteri applicare, posito quòd prior non indigeat aut sit incapax, v. g. si defunctus, pro quo fit Missa non sit in purgatorio.

Dico III. Applicatio Sacrificii non debet esse actualis aut virtualis, sed sufficit habitualis, sive actualis, non retractata. Ita communiter Doctores, contra Vasquez & quosdam alios. Vide dicta Tract. de Sac. in gen. disp. 3. q. 5. n. 33. & 34. ubi ostendimus non esse idem de consecratione Sacramento- rum & de applicatione Sacrificii: applicatio enim Sacrificii non est ejusdem effectiva, sed intentionem sacrificandi concomitatur, & dirigitur ad Deum, ut fructum futuri Sacrificii conferat ei, cui Sacerdos ex nunc illum donat, supposito quòd sit sacrificaturus, & non revocet.

Debet nihilominus intentio sive appli-

catio fieri antequam Sacrificium sit factum, immo ante consecrationem ad minus calicis (quidquid Aliqui secus sentiant) ne alioquin fideles fortè frustrentur effectu Sacrificii, quem Plerique putant conferri statim post consecrationem, veluti in qua consistit essentia hujus Sacrificii. Vani tamen censent effectum non conferri ante sumpcionem, quam credunt esse partem essentialem. Atque esto quòd non, saltem est pars ex institutione divina constituta sive perfectiva Sacrificii: cujus proinde effectus potuisset ex eadem institutione eò usque suspendi. Et favet, quòd in Canone Missae post consecrationem demùm fiat memoria defunctorum, pro quibus celebratur Missa. Sed hanc doctrinam non aulim probare in praxi ob nimiam incertitudinem, immo probabilissimam falsitatem, indeque consequens præjudicium Missas petentium. Verissimè enim perficitur intrinseca Sacrificii essentia in consecratione: quæ perfectà, non apparet effectum suspendi usque ad sumpcionem: aut hæc non secutà omnino non poni. Memento autem defunctorum solum habere vim orationis ejusdem. Immo debet Sacerdos, præsertim quando accepto stipendio pro aliis celebrat, formare intentionem ante initium Missae, ut etiam precum apparatus iis profut.

Hoc saltem satis indubitatum est, fructum non suspendi post peractum Sacrificium ad libitum Sacerdotis, in cujus potestate nõ aliter est Sacrificii effectus, quam sit ipsum Sacrificium. Unde indubie reprobanda est praxis illorum, qui cum non habeant stipendium pro Sacro faciendo, celebrant sine applicatione, applicaturi ei, qui dato stipendio primò Sacrum ad suam intentionem fieri postulabit: non enim est in potestate ipsorum Sacrificii effectum suspendere. Immo & reprobanda est cum Suarez & aliis passim illorum praxis, qui per modum anticipatæ solutionis ex nunc applicant fructum Sacrificii iis, qui postea petent, aut stipendium offerent, vel ad eorum futuram intentionem, quam Deus noverit: est enim periculum, ne intentioni petentium non satisfiat, vel quia adhuc vivunt, pro quibus postea defunctis petetur Sacrum, vel quia tunc non habent debitum poenæ persolvenda: vel quia sunt incapaces fructus satisfactionis &c. Unde praxis illa, tamquam vericulosa, scandalosa, & contraria vetustissimo Ecclesiae mori, reprobata est à Congregatione Cardinalium anno 1605. ut refert Barbosa in Remiss. Conc. Trid. sess. 22. in princip.

Alioquin seclusis periculis, suppositaque presenti indigentia & capacitate, non video, quòd obstat valori ejusmodi applicationis & solutionis anticipatæ, etiam in ordine ad fructum satisfactorium: eò quòd talis applicatio fructum non suspendat, sed de facto conferat ei, qui primò noscitur à Deo petiturus;

Quæ tam debet fieri ante sumpcionem, immo ante consecrationem, saltem calicis.

84. Nonnullæ praxes improbantur.

85. Qualiter valeat pos. sit applicatio Missae celebranda facta ei, quem Deus petiturus;

novis primo petiturus; qui in præsentia à Deo noscitur.

Minor est difficultas de fructu impetrationis: cum possit Sacrificium offerri pro impetrando auxilio in tempore futuræ indigentia, v. g. in hora tentationis vel mortis.

Nec inde sequitur, licere Sacerdoti celebrare hodie Missam pro oblato cras stipendium, utpote obtenturo saltem fructum impetrationis: uti pro notorio peccatore, qui incapax est fructus satisfactorii. Non peccator præsumitur habere consensum saltem implicitum ad solum fructum impetrationis, saltem quoad se (quamvis velle possit alium fructum applicari propinquis vivis vel defunctis) quæ præsumptio in altero casu non currit: cum fideles potius præsumantur velle, ne stet per Sacerdotem, quò minus fructus satisfactorius applicetur ipsis sive aliis, pro quibus oblato stipendio Missas fieri curant.

86.
Formula
intentionis.

Sacerdotibus porro obligatis celebrare Missas ad certam intentionem pro applicatione seu intentione rectè formatà (quæ consultissimè formatur eo tempore, quo Sacerdos format intentionem celebrandi Missam) servare potest formulam quam præferibit *Scotus Quod l. 20. num. 19.* Estque talis: *Dignetur Domine oblationem istam specialiter acceptare pro illis, pro quibus nosse me teneri specialiter offerre (si sit Missa postulata v. g. à Petro, suppleri potest: Ex postulatione Petri, aut quid simile) & in illo gradu in quo nosse me teneri pro eis. Quæ formula etiam potest servare Prælati formantibus intentionem generalem circa Missas à variis petitis, & ad ipsius intentionem à subditis (qui satisfaciunt simpliciter legendo Missam ad intentionem sui Prælati) celebrandas, hoc modo: Dignetur Domine Missas ad intentionem meam legendas acceptare pro illis &c. Vel: Applico Missas ad intentionem meam legendas illis, & eo modo & ordine, quibus & quo modo & ordine secundum Deum obligor.*

QUESTIO VIII.

An Sacrificium pluribus applicatum minus proferat singulis?

87.
Assistentes
Sacrificio
quantumvis
multiplicantur,
non ideo minorem fructum percipiunt.

DICO I. Fructus Sacrificii obveniens illis, qui secundario & improprie offerunt, est æquè magnus, sive multi sint, sive pauci. Ratio est: quia fructus taliter offerentium consequitur concursum, quem præstant: atqui iste multiplicatur pro multitudinem offerentium; ergo & fructus. Hinc quando plures eandem Missam audiunt sive ei assistunt, non ideo singuli percipiunt minorem fructum, quam si essent soli. Et hæc ratione fructus Sacrificii posset dici syncategorematicè infinitus, eò quòd quan-

tumcumque multiplicentur ejusmodi offerentes, ceteris paribus æquè magnum semper fructum percipiunt. Idemque dicendum videtur, si plures Sacerdotes contulerent seu eadem materiam simul consecrarent: nam etiam tunc essent plures proprie dictæ oblationes, adedque multiplex Sacrificium: sicut si plures unam hostiam successive sumerent, omnes æquè magnum fructum perciperent.

DICO II. Fructus Sacrificii (loquendo de propria & eadem oblatione, ac respectu illorum pro quibus fit) eò est minor in singulis, quòd idem offertur pro pluribus. Ita *Scotus quod l. 20. n. 20. Durandus, Major, Gabriel, Soto, Bellarminus, Bonacina, Suarez, Lugo, Mercerus & alii magis communiter contra Vasquez disp. 231. c. 3. & alios.*

Probatur I. ex praxi Ecclesiæ, quæ consuevit offerre Sacrificium pro paucioribus, & sæpè pro uno tantum; quod non rectè faceret, si ipsum æquè prodesset pluribus: postulat enim charitas, ut pro omnibus offeratur, quibus potest prodesse sine aliorum præjudicio. Confirmatur quia alioquin una Missa oblata pro mille diversis infirmis tam prodesset singulis, quam mille Missæ ita dictæ, ut unaquæque offerretur pro illis in particulari.

Probatur II. quia fructus Sacrificii est finitus: finitum autem quòd in plura dividitur, eò est minus in singulis; ergo & fructus Sacrificii. Major est *Scoti supra, Suarez, & aliorum quasi communiter.* Et colligitur ex praxi Ecclesiæ: quæ sæpius celebrat, immo ordinat sæpius celebrari pro uno defuncto, vel etiam vivo; ergo censet fructum Sacrificii esse finitum. Deinde si esset infinitus, Sacrificium oblatum pro uno remitteret ei omnem peccatam, etiam tanta foret persolvenda, quanta est omnium animarum in purgatorio simul.

DICES I. Actio sacrificativa, quatenus est moraliter ipsius Christi, est infinita, tum ratione rei oblatæ, tum ratione principalis offerentis. Ergo habet effectum infinitum. Resp. Neg. Conf. quia non obstantè infinitate actionis sacrificativæ ut procedentis ab offerente mediato (quam non satis video) potuit Christus eidem tribuere valorem in actu secundo determinatum sive effectum finitum, & non nisi talem ex merito passionis suæ (in quo vis Sacrificii fundatur) annectere; prout de facto ipsam in institutione annexisse ex sensu sive praxi Ecclesiæ satis constat: quæ alioquin sine præscribere debuisset, ut omnia Sacrificia simul pro omnibus celebrarentur: cum tamen ex sensu & praxi Ecclesiæ peti debeat, quid de effectu Sacrificii sit judicandum. Alioquin conditionem actionis, prout de facto fit à Christo, non oportere in hac questione attendi quantum ad infinitatem illius; inde patet: quòd actiones Christi non

non sint in praesentia satisfactoria aut meritoria, adeoque tota vis tollendi debitum poenae peti debeat ex actionibus praeteritis, praesertim in passione: inde vero congruebat vim limitatam Sacrificio incruento participari.

Dices II. Si essent infiniti homines, illique omnibus applicaretur idem Sacrificium, omnes ex eo aliquid participarent: ergo effectus Sacrificii est infinitus, & consequenter idem pluribus applicatum non ideo minus valet singulis. Resp. Neg. Seq. Antec. si enim tot hominibus applicetur, ut ad singulos secundum aliquam sui partem fructus (quem ostendimus esse finitum) non possit extendi, nemini aliquid conferretur, sed totum remaneret in thesauro Ecclesiae, quousque fructus ille aliorum Sacrificiorum accessu ita augetur, ut omnes aliquid valeant participare.

Dices III. Can. Non medicruer, de Consecrat. dist. 5. ex Hieronymo dicitur: Dum igitur pronuntius (alias, pro centum) animabus Psalmus vel Missa dicitur, nihil minus, quam si pro uno quolibet ipsorum diceretur, accipitur. Resp. verba non esse S. Hieronymi, immo nec reperiri in alio auctore probato: etsi Gratianus sub nomine Hieronymi ea referat. Proceduntque pariformiter de Missa & lectione psalmorum: cum tamen intellecta, ut sonant, de psalmis, sint manifeste falsa. Proinde sana explicatio est etiam ab aliis adhibenda, si aliquam patiantur. Explicat autem ea Vasquez hoc sensu, quod nihil minus accipiatur ab ipso, qui legit psalmum vel Missam, non ab illis, pro quibus legitur: eod quod Auctor agat contra illos, qui sibi nocebant nimietate lectionis, abstinentiae &c. Unde Can. si praemittitur: Melius est quinque psalmorum decantatio cum cordis puritate, & serenitate, & spiritali hilaritate, quam totius psalterii modulatio cum anxietate cordis & tristitia. Quae verba sunt desumpta ex Auctore Regulae Monachorum Cap. de Contempl. Orat. & Lectione versus finem To. 4. operum S. Hieronymi.

Ex hac Conclusionem sequitur, non licere fructum Sacrificii uni debitorum applicare pluribus, vel stipendium a pluribus recipere. Immo id non licet, supposita etiam probabilitate oppositae sententiae: fideles enim, qui Sacerdotem obligant, intendunt sibi applicari fructum Sacrificii certiori modo, uti dant certum stipendium. Unde nulli Missas peterent vel stipendium darent ei, quem scirent idem Sacrificium offerre pro multis. Ideoque merito hoc ipsum inhibuit Urbanus VIII. cum consilio Cardinalium in Constitutione, quae incipit, Cum saepe contingat 21 Junii. Anno 1645.

Ex Conclusionem etiam sequi videtur fructum Sacrificii esse finitum quoad vim impetratoriam: eod quod se habeat per modum orationis; oratio autem non profit tantum singulis, dum funditur pro pluri-

bus, quantum si pro uno solo. Unde non impetramus effectum infinitum, & eod minus impetramus; quod pro pluribus sacrificamus. Quare etiam sigillatim pro singulis necessitatibus, & saepe sacrificamus. Et quamvis dignitas Sacrificii sit major, quam precum, potest tamen Deus efficaciam limitasse, & de facto limitavit ad normam precum & orationum; ad quarum instar similiter repeti potest. Varii tamen existimantes fructum Sacrificii satisfactorium esse finitum, existimant impetratorium esse infinitum: adeoque non minui, etsi ad varia beneficia impetranda idem Sacrificium offeratur. Quod in praxi ad hoc servire possit, ut

Missas liberae intentionis conformiter quis applicare possit; aut si intentio ratione v.g. stipendii sit alteri obligata seu adstricta, adhuc offerri possit idem Sacrificium ad impetranda alia beneficia per secundam intentionem conditionatam, nempe si vel quatenus id fieri queat sine praedjudicio obligationis. Estque haec praxis non improbanda: quin immo potius consulenda.

Quod haecenus de fructu Sacrificii dictum est etiam locum habet in fructu generali, qui provenit a generali applicatione omnibus fidelibus facta: is enim similiter eod minor est in singulis, quod dividitur in plures. Idem est manifestius de orationibus Ecclesiae, quae sicut non habet efficaciam infinitam, sic nec preces ejus nomine oblat.

QUAESTIO IX.

An & Quoties teneatur Sacerdos celebrare?

Dico I. Sacerdos etiam simplex ex vi muneris sacerdotalis probabilissime teneatur aliquando celebrare: tum quia est communis doctrina, praesertim post Tridentinum; tum quia ipsum Trid. sess. 22. cap. 1. docet Christum Apostolis, eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent, praecipisse per haec verba: Hoc facite in meam commemorationem. Et hoc sensu Concilium intellexerunt Doctores passim, & (ut apparet) ipse Pius V. immediatus executor Concilii, qui oppositam Caeterani sententiam iussit abradi ex Commentariis D. Thome 2. 2. art. 10. Tum quia Sacerdos ex vi muneris sacerdotalis habet onus interpellandi & intercedendi apud Deum pro populo: adeoque magnus foret neglectus, & quaedam injuria officii tantae dignitatis, numquam aut raro admodum hac potestate divinitus concessa uti ad Dei cultum, populi salutem, & aedificationem. Unde Sacerdos secus faciens peccaret mortaliter, utpote infringens praecipuum divinum in re gravi. Ita passim Doctores. Quamquam sit relinquendum arbitrio prudentis, quando-

92. Sacerdos vi officii Sacerdotalis teneatur aliquando celebrare juxta opinionem hodie communissimam

Secus ut secus faciens graviter peccet.

nam Sacerdos mortaliter peccat ex eo, quod omittat celebrare. Plerique existimant obligari ad celebrandum saltem ter vel quater, aut etiam sæpius in anno: Alii putant sufficere, quod semel in anno celebret, si aliunde non obligetur sæpius celebrare. Indubiè consulendum est, ut frequenter celebret, cum sit mediator inter Deum & populum. Ideoque Trident. sess. 23. cap. 14. de Reformatione graviter monet Episcopos, ut curent Sacerdotes celebrare, saltem diebus Dominicis, & festis solemnibus.

93. Et hæc quidem dicta sint juxta communem sententiam: nam Alesius, S. Bonaventura, Richardus, Gabriel, Cajetanus, Victoria, Ledesma, & plures, præsertim antiquiores (quorum sententiam meritò tamquam probabilem defendunt Suarez, Henriquez, Lugo, Diana, & alii recentiores) existimant Sacerdotem vi muneris sacerdotalis per se, saltem graviter, non obligari ad celebrandum. Præceptum autem à Tridentino insinuatim intelligi posset esse datum communitati, non tamen ita, ut singulos & sæpe obliget, sed quatenus in ea semper aliqui debent esse Sacerdotes, qui offerant: uti frequenter obligatio celebrandi quotidie, etiam solemniter, vel cantandi in choro officium, afficit non singulos, sed communitatem, cui Superior debet provide- re, ut fiat. Quod confirmatur: tum quia reliqua Sacerdotia & Sacrificia sic fuere præcepta in lege naturæ & mosaicâ: tum quia Tridentinum (quod non solet definire controversias solemnum præsertim Theologorum; & si cubi opinioni alicujus Theologi præjudicet, id non factum sine magna indagine & cautela, prout Acta seu historiam apud Palavicinum inspicienti est manifestum) loquitur, docente contextu, de re veluti semper in Ecclesia manifestâ; qualis hæc numquam fuerat, utpote negata à præstantissimis & celeberrimis Theologis diversarum ætatum: tum quia plures olim Sacerdotes sancti vix aut numquam celebrarunt, & superioribus temporibus Sancti, etiam celebres per annum abstinuerunt: ac abstinent irregulares, & similes.

Opinionem autem hanc jussit quidem Pius V. expungi ex Commentariis D. Thomæ in editione jussu illius factâ. Quod tamen non generat eidem opinioni præjudicium: id namque fecit Pontifex Thomista, ad quod Cajetanus, agens Commentatorem D. Thomæ, ejusdem opinioni contrariaretur. Quare similiter jussit expungi sententiam Cajetani, etsi communissimam Theologorum, sed contrariam opinioni D. Thomæ, de forma calicis, quantum ad verba, Novi & æterni testamenti &c.

94. Denique obligatio Sacerdotum celebrandi aliquoties, infertur à nonnullis ex c. Dolentes, de Celebr. Missarum, ubi inter cetera Innocentius III. cum Concilio Lateranensi re-

fert: Sunt & alii, qui Missarum solemnia vix celebrant quater in anno &c. Et postea concludit: Hæc igitur & similia sub pena suspensionis penitus inhibentur &c. Verum alii passim Auctores ipsius communis sententiæ advertunt, eam inde non posse firmiter stabiliri. Nam certè aliàs peccaret graviter Sacerdos, qui quater in anno, & non sæpius celebraret: quo autem jure, sive divino, sive etiam Ecclesiastico, erat frequentior celebratio præcepta? Quamvis tam rara celebratio, ex meta & fiducia procedens (prout in casu procedebat juxta tenorem contextus) sit quidam defectus veræ pietatis, ejusve signum: non tamen mortalis, seclusâ speciali obligatione. Quo circa pena suspensionis non cadit super hunc defectum, sed super defectus scandalosos in divino officio tunc committi solitos, ut colligitur ex fine capitis, & ex ipsa Rubricâ, quæ est: Præcipit Prelatis & Clericis in virtute obedientiæ, ut nocturnum, officium & divinum singulis celebrent & devotè. Ita varii. Vel potius est sermo de Missa solemni, sive (ut loquitur Concilium) Missarum solemnis, quæ in Ecclesiis Collegiatis ex obligatione fieri debebant. Ex quo nullo modo infertur in Sacerdotibus obligatio privatim celebrandi Missam, ne quidem juris Ecclesiastici, & multò minùs divini.

DICO II. Pastores & alii curam animarum habentes tenentur sub mortali peccato vel per alios celebrare in sua parochia illis diebus, quibus subditi obligantur audire sacrum. Est certum. Nam ad hoc & similia ministeria populo exhibenda accipiunt stipendium.

Non tenentur tamen (nisi ex fundatione aut alio titulo specialis obligatio conferri titulo pastoratûs seu beneficii curati fructibus Sacrificii suis ovibus applicare, ut docent Doctores ferè communiter contra Dominicum Soto existimantem obligari ad hoc pastorem quotidie, si fructus beneficii sufficiant ad sustentationem; alioquin ter aut quater in hebdomada arbitrio Episcopi. Sed non allegat solidum aliquod fundamentum. Estque idem contra proximam communem Pastorum. Quidam alii existimant Pastorem ad hoc teneri saltem diebus festivis, aut certè semel in septimana. Sed nec ista, præsertim gravis obligatio, sufficienter probatur aliquo jure aut ratione; & deducere non est asserenda. Quamvis in hoc sic fieri congruat.

Dices: Tridentinum sess. 23. de Reformatione. inter cetera munia pastoralia jure divino obligantia recenset, quod præceptum divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre. Resp. Tridentinum ubi de hoc agere etiam de Episcopis & Archiepiscopis, qui tamen non sunt obligati jure divino ad celebrandum singulis Dominicis & festis coram suis ovibus, applicat

Ex Cap. dolentes, de celeb. Miss. non

eis fructu Sacrificii. Ut nec obligantur Superiores monasteriorum sic celebrare pro suis ovibus. Neque etiam id asserit Tridentinum: quod non facit de certis diebus mentionem. Intendit autem ibi proponere jus divinum indubitatum; quæ numquam fuit, quod alii subesse prætendunt: uti etiam post Tridentinum Doctores communiter id negarunt. Solum itaque vult, quod prædicare, Sacramenta ministrare, celebrare ad commoditatem ovium, ut Missam audiant, & assistendo de fructu illius participent &c. teneantur quilibet Curati jure divino naturali proportionatè ad pactum seu contractum & officium singulorum: quod Nemo negat. Quin immo satisficeret Parochus, si festis diebus aliquis alius loco ipsius celebret coram populo: & tamen non teneretur is fructum specialem populo applicare, neque etiam Parochus hoc ipsum per aliam Missam supplere. Unde etiam possit accepto stipendio diebus festis Missam alicui alteri applicare. Quamvis indubiè rationabile sit, ut curam animarum habentes frequenter fructum non solum generalem, sed etiam specialem populo suo applicent, veluti mediatores inter Deum & eundem populum constituti.

Dico III. Beneficarii, aut Capellani, aut recipientes stipendium, tenentur celebrare toties & pro illis, quoties & pro quibus in litteris fundationis continetur, aut ratione stipendii censentur se obligasse. Conclusio in his generalibus terminis est clara. Quæ autem dubitationem habere aut interpretationem postulare possent, quæst. 15. ubi de stipendio Missæ agemus, tractabuntur.

Dico IV. Prælati Ecclesiarum Collegiatarum, Cathedralium & Regularium, tenentur curare, ut quotidie fiat Missa conventualis. Colligitur quantum ad Ecclesias Collegiatis & Cathedrales ex c. Cum creatura, de Celebr. Missarum, & consuetudine. Ex qua idem colligi solet quoad Ecclesias Regularium seu Conventuales. Dubitari tamen possit, an consuetudo hæc sit frequentata, animo gravis obligationis, vel taliter acceptata; prout communiter supponitur. Immo etiam quoad Ecclesias Collegiatis existimat Victoria in Summa, de Eucharistia n. 95. non esse mortale peccatum, si Rectores earum interdum in hoc deficiant; & juxta Thomam Tamburinum de Sacrif. Missæ c. 6. s. 2. n. 4. si Missam solemnem semel vel bis in hebdomada omittant. Quam nihilominus licentiam non approbat Suarez d. 80. sect. 2. concl. 2.

QUESTIO X.

Quam sæpè & quo tempore liceat Sacerdoti celebrare?

Dico I. Licitum est Sacerdoti celebrare singulis diebus anni, exceptis saltem tribus diebus postremis hebdomadæ sanctæ. Conclusio est manifesta ex prædictis, & colligitur ex c. Consultuisti, de celebr. Missarum.

Dixi, exceptis saltem tribus postremis diebus hebdomadæ sanctæ: nam in primis die Veneris sancto prohibetur celebratio, & quidem sub mortali, juxta Theologos unanimiter. Et patet ex c. Sabbato de Consecr. dist. 3. Confirmatur: quia Ecclesia pro isto die nullam Missam ordinavit; quod signum est eam non velle tunc celebrari. Inde tamen non sequitur attentis regulis interpretandi leges positivas, quousque adferatur decretum Ecclesiæ debitè publicatum, esse illicitum (quod nihilominus non est usitatum bene valentibus) isto die communicare modo laicali: quia verba canonis sonant celebrationem, & non communionem. Ita Vasquez, propositus & plurimi alii. Quamquam Varii sentiant oppositum de communionem sanorum; pro quibus adfertur declaratio Cardinalium.

Insuper de Feria quinta in Cæna Domini quidam existimarunt solum esse licitum isto die celebrare solemniter, non autem privatim. Et idem de Sabbato sancto censuerunt multi Doctores.

Equidem satis certum est, Feriâ quintâ prædictâ posse celebrari privatim, præsertim ante finitum sacrum solemne: cum nullo jure vel consuetudine id prohibeatur. Immo praxis Doctorum & piorum est in contrarium. Quamvis plerumque ex devotione Clerus isto die more laicali communionem de manibus Prælati accipiat exemplo Apostolorum, qui isto die de manu Christi Eucharistiam acceperunt.

De Sabbato sancto probabilis est, & in praxi (quam tamen suaderè nolim, etsi eam in Galliis quoque viderim) securâ sententia multorum Doctorum, præsertim Recentiorum, isto die similiter non esse illicitum privatim celebrare: quamvis enim c. Sabbato, æqualiter fiat prohibitio quoad Sabbatum sanctum & Feriam sextam Parasceves: consuetudo tamen videtur ei derogasse. Deinde jam ejus causa universim cessat; quæ olim fuit, luctus super Dominicam Passionem protrahendus usque ad sequentem noctem: cum Ecclesia jam incipiat celebrare Resurrectionem ante meridiem istius Sabbati. Pro quo

Nota officium in Sabbato sancto, quod modo inchoatur horâ octavâ matutinâ, modo

olim solita fuerit celebrari Missæ istius diei,

lim solitum fuisse inchoari post meridiem vel sub vesperam : ob quod adhuc in Præfatione Sacerdos tunc canit : *Sed in hac potissimum nocte*. Similiter in Canone dicit : *Et noctem sacratissimam celebrantes*. Quo tempore poterant etiam Sacerdotes privatim celebrare, Paschâ jam velut inchoato, ut constat ex *Micrologo c. 53. de Sabbato sancto* : adeoque anticipato postmodum Officio & missæ celebratione solemniori, non apparet, cur non censetur anticipatum tempus generaliter pro Sacerdotibus, qui olim initio noctis poterant celebrare. Nec apparentiam habet, quod nonnulli supponunt, signanter *Vasquez d. 232. c. 2 & 3*. Missam illam olim dictam fuisse post mediam noctem : cum id manifestè repugnet *Rabano* (qui floruit circa annum 835. juxta *Bellarminum l. de Scriptor. Eccles. l. 2. de Institut. Cleric. c. 38*. dicenti : *Hac autem die* (loquitur de Sabbato sancto) *inclinante ad vesperam, statuta celebratio noctis Dominice in Ecclesia incipit*. Et *Ordo Romanus* antiquus de Officio Sabbati sancti sub finem expressè habet : *Postea modico intervallo, ut fuerit prima stella in celo visa, sonant signa, & incipiunt canere Litamas ad Introitum, &c. Postquam finierint, scilicet Litaniam, dicit Sacerdos, Gloria in Excelsis &c.*

101. Non nisi semel in die celebrare licet.

DICO II. Non licet eidem Sacerdoti plures Missas eodem die celebrare. Ita statuitur c. *Consultasti, de celebr. Missarum*, & c. *Te referente, eod. tit.* ubi Honorius III. determinat hoc intelligendum esse, quacumque dignitate Sacerdos præfulgeat. Et rationem addit : *Nam & valde est felix, qui celebrat dignè unam*. Et antea idem statuerat *Alexander II. c. Sufficit, de Consecr. dist. 1.* Quàmvis olim licitum fuerit pluries in die celebrare, & *Leo Papa*, ac *Bonifacius Archiepiscopus* interdum septem aut novem Missas una die celebrasse referantur.

102. Exceptio die natalis Domini.

Excipitur I. dies Nativitatis Domini, in quo singuli Sacerdotes possunt celebrare plures Missas, ut patet ex c. *Consultasti* & quidem tres, ut patet ex *Missali Romano*, & praxi Ecclesiæ: quàmvis non obligentur.

Et casu necessitatis.

Excipitur II. casus necessitatis eodem cap. ubi dicitur : *Nisi causa necessitatis suadeat*. Quæ dum adest, pluries celebrare licet; etiam ter vel quater, si necessitas id postulet. Neque necessitas debet esse valde magna sive extrema, sed prudenter determinanda, ut insinuant præmissa verba, & colligi potest ex c. *Sufficit* citato.

103. Quando hac substit.

Casus necessitatis in primis est, si aliquis Pastor habeat duas parochias, nec commodè possit habere substitutum. Hunc casum admittunt omnes Doctores : immo illum solum *Vasquez disp. 232. c. 5. in fine*. Secundò, si Sacerdos sumptâ communiione, ante ablutionem moneatur de communicando moribundo. Sed casus est rarus : nam si moneatur ante communionem, debet reservare particulam hostiæ

principalis ; si moneatur post ablutionem, non poterit juxta receptam Doctrinam (quàmvis Aliqui contradicant) defectu jejunii iterum celebrare. Rarum autem est, quòd Sacerdos moneatur præcisè tam parvo temporis spatio intermedio. Alii casus vel revocantur ad primum, vel sunt rari & incerti : & videri possunt apud alios, signanter *Præpositum q. 83. a. 2. dist. 3*. Videntur autem Episcopi in variis locis cognitionem causæ sibi reservare, ut (nisi forte in casu inopinato) neminem absque sua concessione permittant bis vel pluries eodem die celebrare. Quàmvis coram Deo sufficeret juxta necessitas, & in ea fundata Epykia ; quam quilibet doctus & prudens adhibere potest. Auctoritas tamen Episcopi in dubio supplere possit causæ insufficientiam viâ dispensationis. Eadem porò auctoritas in hac materia competit Prælati Regularibus exemptis, v. g. Provincialibus quoad sibi subiectos (in quos habent jurisdictionem quasi Episcopalem) puta in Missionibus constitutos &c. Nisi Papa restringat.

DICO III. Tempus celebrandi incipit ab aurora, & terminatur in meridie sive hora duodecimâ. Ita unanimiter Doctores, & patet ex *Rubricis Missalis*. Per auroram autem non intelligitur ortus solis, sed prima solis irradiatio, seu initium crepusculi, quo aliquid lucis apparet. Quod quidem crepusculum non est semper & ubique locorum æquale : cum aliquando durè duribus horis, aliquando multò minus : Immo circa solstitium æstivum incipiat in multis locis circa horam primam noctis. Ordinariè autem computatur durare horâ & quadrante, vel sesquiorâ ante ortum solis. Cumque hæc res moraliter magis quam mathematicè sit consideranda, docent plures Doctores, posse Missam inchoari duabus horis ante ortum solis, ut circa initium auroræ sit finita : quemadmodum constat sufficere, ut missa ante meridiem sit inchoata. Neque etiam meridies est ita punctualiter accipienda, quin paulò post eam liceat celebrare, præsertim accedente aliqua rationabili causa. Quamdiu possit autem post meridiem celebrari absque gravi peccato, valde variant Doctores. Sed hoc nihil melius determinabit, quàm consuetudo, per quam hæc obligatio est primo introducta. Quæ quidem introducta videtur commoditatis gratiâ, ne plebs aut sacerdotes cogentur tam diu jejunare : cum aliqui celebrari soleret, & quidem ad hoc temporibus non adeò antiquis, usque ad horam tertiam pomeridianam, quâ nimirum horâ Christus consummavit Sacrificium cruentum in cruce.

Unde *Navarrus c. 25. Manual. n. 85. ff. valdus* & quidam alii affirmant ob aliquam rationabilem causam licere celebrare ul-

que ad tertiam pomeridianam. Additque Navarrus, se id frequenter fecisse in itinere, & privilegia hac in parte pluribus dari solita concedi ad sedandos scrupulos, solumque continere jus commune. Tamen quoque disp. 5. q. 10. dub. 4. n. 31. affirmat non peccaturum mortaliter, qui circa tertiam horam pomeridianam celebraret. Nonnulli alii de gravitate peccati subdubitant, eò quod consuetudo non satis appareat tali mente introducta, quòdque hoc temporis circumstantia non videatur satis gravis, sintque de cetero graves obligationes restringendæ potius quàm ampliandæ. Suadendum saltem in praxi, ut sine gravi causa prudenter dijudicanda tempus prandii notabiliter excedatur: etsi non credam requiri necessitatem valde gravem. Unde die festo sacerdos serius perveniens in itinere ad locum commodum celebrationi, potest sine scrupulo unâ horâ post meridiem celebrare. Merito tamen Episcopi per edicta tollerent abusum quorundam satis. Non post meridiem celebrantium, quatenus sic sèvent desidiâ multarum præsertim nobilium personarum; quam etiam hic in Belgio experimur.

Similiter ratione loci consuetudo in partibus septentrionalibus obtinuit, ut in hieme, quando sol ibi valde serò oritur, pluribus horis ante auroram celebretur. Quomodo in Belgio & vicinis regionibus hac in parte communi mori est derogatum.

Excipitur I. dies Nativitatis Domini, in cujus nocte licitum est Missas celebrare, etiam omnes tres ad libitum, juxta communior sententiam, idque multò certius, quando adest rationalis causa. Videturque hodie ex usu etiam piorum & doctorum, in his saltem locis, res satis indubitata.

Excipitur II. privilegium, quo gaudent Episcopi (qui etiam cum aliis dispensare possunt, & consequenter id respectu suorum possent Prælati Regularium exemptorum) ut citius vel serius itinere vel alterius justo impedimenti valeant celebrare. Similiter Regularibus privilegiatis factæ sunt variæ concessiones celebrandi, tum ante auroram post Matutinum, tum post meridiem etiam usque ad nonam, seu horam tertiam pomeridianam, quæ videri possunt in *Compendio Privileg. V. Missa*. Et apud alios. Nonnullæ tamen (quod notandum est) concessiones circa anticipationem temporis factæ sunt vivæ voci Oraculo. Præterea allegat *Lugo disp. 20. de Eucharistia sect. 1. n. 27.* cum aliis privilegium *Alexandri VI. Bulla 13.* apud *Rodriguez* in Bullario concessum monasterio Benedictinorum de Monteferrato celebrandi duabus horis post mediam noctem. Quod declarat extensum esse ad totam Congregationem, adeoque communicari reliquis Ordinibus privilegiatis.

Flerincx Sum. Theol. Pars IV.

Neque hæc privilegia esse revocata per *Tridentinum sess. 22. in Decreto de observandis & evitandis in celebratione Missarum*, contra Nonnullos docet *Rodriguez 10. 1. q. 43. a. 5. Lugo sup. n. 29.* & plures alii. Denique post *Tridentinum Gregorius XIII.* concessit presbyteris Societatis Jesu facultatem celebrandi unâ horâ ante auroram & unâ post meridiem, causâ itineris vel alterius impedimenti, de licentia Præpositi Generalis vel cujusvis alterius ab eo deputati.

Excipe denique casum justæ necessitatis, prudenter dijudicandæ. Quæ quidem non debet meo iudicio esse tanta: cum præceptum hoc non videatur esse de re adeo necessariâ bono communi, aut de re valde gravi; sintque aliunde congruentiæ pro tempore matutino quantum ad celebrationem, mente maximè ad unionem cum Deo tunc temporis dispositâ, in iis præsertim, qui media nocte surgunt ad confitendum Domino. Unde *Præpositus q. 83. n. 140.* judicat sufficere hic quamlibet gravem causam; v. g. si Sacerdotes sint valde occupati in confessionibus audiendis: cum (inquit) ea causa non debeat censeri minus justa, quàm iter ineundum, vel opera præstanda ab opificibus.

108.
Excipitur denique casus justæ necessitatis

QUESTIO XI.

In quo loco sit Missa celebranda?

olim non poterat Missa celebrari, nisi in Ecclesia consecrata, sive (ut ait *Silvester Papa*, & refertur c. *Nullus de Consecr. dist. 7.*) nisi in sacris ab Episcopo locis. Hodie autem sufficit Ecclesiam vel Oratorium esse benedictum, aut etiam non benedictum, quod tamen ad hunc solum usum debite deputatum sit, & ab Episcopo designatum, ut patet ex *Tridentino sess. 22. in Decreto de observ. in celeb. Sub gravi Missi*. Estque mortale peccatum, si secus fiat, utpote transgressio gravis præcepti, quod etiam sub pena depositionis imponitur c. *Nullus citate*. Ita communiter Doctores contra *Soto* & *Emanuellem Sa*: quorum opinio nullam habet probabilitatem, juxta *Præpositum q. 83. a. 3. dub. 1. n. 150.*

109.
Missa in locis sacris aut debite aut cultum dicenda

Excipitur I. necessitas, quæ juxta Doctores communiter esse potest, celebrandi in locis privatis, aut etiam sub dio, in alteri tamen viatico seu portatili: ut si Ecclesiæ sint dirute, vel ab infidelibus seu hæreticis occupatæ; si locus sacer non capiat tot confluentes, ut in supplicationibus ad parvas capellas. Item in castris militum diebus festis, aut in litore maris, dum navigantes non possunt navem deserere, aut locum sacrum opportunum habere. Immo plures recentiores Doctores censent idem licere in mari, dum tranquillum est, & periculo offusionis occurrit, idque

110.
Excipiuntur casus necessitatis

in longa navigatione, v. g. Indicâ. Ad quod tamen alii requirunt specialem licentiam Pontificis: alii censent sufficere licentiam generalem celebrandi ubique in altari portatili, vel dispensationem Episcopi. Idem est, si Sacerdoti itineranti longo tempore non occurrat locus sacer, & incidat dies solemnis.

III.
Item dispensatio.

Excipitur II. nisi fiat dispensatio. Quam ante Tridentinum poterat dare Episcopus celebrandi in quocumque loco honesto, & Missarum. & c. Hic ergo; de Consecr. dist. 1. Tridentinum autem supra mandat Episcopis, ne permittant aliquem, sive secularem, sive regularem, celebrare extra Ecclesiam, & ad divinum tantum cultum dedicata oratoria ab ipsis deputanda & visitanda: hanc tamen facultatem eis non omnino ademit: qui proinde ex justa causa poterunt dispensare pro aliquot vicibus: ut celebretur in loco profano, sed honesto etiam aliis usibus deputato v. g. in cubiculo nobilis personæ ex morbo decumbentis.

Quam in casu specialem licentiam justa de causa potest dare Episcopus.

III.
Non obstante Concilio Tridentino.

Nec verba Concilii repugnant: iis enim tantum intelligitur prohiberi Episcopo, ne id permittat pro suo arbitrato, uti antea permittere poterat, quamvis in domo privata non esset locus divino cultui deputatus. Non agit autem Concilium de potestate in casu aliquo dispensandi ex justa causa. Ita Lessius q. 83. a. 2. n. 78. Præpositus e. d. quæst. n. 147. referens Henriquez, Suarez, Toletum & plerisque alios sic sentire. Immo Zypæus in *Analyse Juris Pontificii Tit. de Celebr. Miss. n. 8.* existimat hunc locum tantum esse ad abusus extirpandos eorum, qui id suâ auctoritate præsumunt, quos ne patiantur, monentur Episcopi. Et addit verba, *non patiantur*, in rigore non significare derogationem auctoritatis Episcopalis, ut permittere non possint, ubi iusta ex causa id permittendum casuerint: neque solere existimari, quod Constitutionibus Conciliaribus ipsæ primitiva Ecclesia latis (scilicet *Synodi VI. & Triburiensis* apud Azorium l. 10. *Instit. Moral. c. 26. q. 3.*) obscuro verbo derogatum sit: nec denique Episcopus in Concilio existentes facultates suas facile restringere (prout non facile restringi debent) sed augere; ut in ipso Concilio Tridentino, tam quoad Superiores, quam inferiores, plurima liquent. Ita Zypæus supra. Et consonat praxis in his locis recepta.

III.
Immo juxta receptam doctrinam possunt statim designare Oratoria privata a dispositione Tridentini.

Saltem in hoc conveniunt ferè omnes juxta Lugo d. 20. sect. 2. n. 49. post Episcopos juxta Tridentinum supra in domo privata locum certum assignare, qui maneat cultui divino deputatus, seu designare oratoria privata, & concedere, ut ibi quotidie dicatur sacrum super altari portatili; quamvis aliquo loco non sit benedictus, ut aperte colligi videtur ex verbis Concilii. Et multò certius adhuc potest approbare oratoria publica, etiam privatis ædibus annexa, quæ

nempe pariter habent liberum egressum in publicam plateam seu viam.

Refert verò Scortia & ex eo Garantini in *Rubric. Missal. P. 1. Tit. 20.* & alii litteras ab Horatio Cardinali Lancelloto jussu Pauli V. Anno 1615. ad Episcopos datas, quibus facultas designandi oratoria privata cum licentia in iis celebrandi reservatur Sedi Apostolicæ. Videant Episcopi, an eas receperint, vel an per similes litteras, quas Actor aliquis privatus (ex quo id ceteri sumperunt) datas refert, censeri debeat sufficienter derogatum tam solemnibus & Conciliaribus juribus. *Arriaga disp. 54. sect. 4. n. 27.* notat non esse receptas in partibus Septentrionalibus: cui quoad has partes Belgicas facile accederem. Immo addit *Arriaga supra* in partibus Septentrionalibus neque Tridentini prohibitionem videri receptam: cum Episcopi non solum in Oratoriis privatis, sed in locis aliis in nobilibus domibus facile permittant Sacra fieri. Saltem non obstantibus præmissis litteris, adhuc posset Episcopus in suo palatio, aut etiam domo rurali habere Oratorium privatum pro Missa dicendâ: domus enim Episcopi non censetur privata.

Excipitur denique, nisi aliqui habeant privilegium. Quale habet Episcopus, celebrandi in itinere pro sua commoditate extra Ecclesiam, etiam sub dio, aut facienti celebrare, c. *finali de Privilegiis in 6.* Quod per Tridentinum non est sublatum. Prout etiam docet *Rodriguez to. 1. q. 45. a. 5. Præpositus q. 83. n. 151. Lugo, Arriaga & plures alii apud Porrel V. Altare. n. 1.* non esse per Tridentinum sublata privilegia à Sixto IV. & Alexandro VI. data fratribus Minoribus celebrandi cum altari portatili in quocumque loco honesto, quousque saltem Episcopi non contradicunt: vel quia tantum monentur Episcopi, seu eis injungitur, ne patiantur extra dedicata Oratoria celebrari; adeoque tacentibus Episcopis nihil scrupuli movendum sit Religiosis, ad quos Concilii textus non dirigitur: vel quia non derogatur privilegii Regularium, ut respondet *Præpositus supra* existimatis clausulam finalem Decreti, *Non obstantibus privilegiis*, commode referri posse ad immediata præcedentia, nimirum, *Atque ad ea inviolate servanda censuris Ecclesiasticis aliisque penis, quæ ipsorum arbitrio constituantur, fidelem populum compellant.* Vel denique potius, quia privilegium quoad FF. Prædicatores & Minores est insertum Corpori Juris cap. *In hls 30. de Privil. ad 30.* quæ ut quoad hos saltem censetur revocatum, videtur non sufficere simplex clausula *non obstantibus privilegiis.* Quidquid sit, censéo saltem privilegium hoc non esse facile prædicandum; prout neque in Ordine nostro, quantum scio, practicatur.

Postea verò cum derogatione

idem privilegium concessit Gregorius XIII. Sacerdotibus Societatis Jesu, sed cum restrictione, scilicet in Missionibus suis, & de judicio Generalis vel per eum Praepositi provincialis. Vide Rodriguez sup. a. 4. Idem etiam Pontifex concessit Societati, & consequenter aliis communicantibus in privilegiis Societatis, ut non obstante Tridentino in suis domibus possint dici Missae (intellige cum Suarez & aliis etiam a presbyteris saecularibus) in privato oratorio à provinciali approbata absque Episcopi approbatione.

Præterea est peccatum mortale celebrare in Ecclesia polluta aut violata. Ita omnes Doctores. Et colligitur ex toto Titulo de Consecrat. Ecclesia, & gravitate ipsius materiae prohibita.

Violatur autem & polluitur Ecclesia primò per homicidium mortaliter peccaminosum, cujus causa, v. g. vulnus, debet dari intrâ Ecclesiam. Sufficit autem, ut sit injuriosum sanctitati loci, etsi non sit injuriosum occiso, ut si quis occidat se ipsum, aut judex reum bene meritum in Ecclesia. Aliud est, si amens alterum occidat, vel etiam sui comatos justè se defendendo.

Secundò violatur per injuriosam sanguinis effusionem, quæ copiosa sit, & cujus causa sit data intrâ Ecclesiam, idque cum tam gravi percussione seu læsione corporis, ut sit peccatum mortale, non tantum in ratione læsionis honoris, sed in ratione læsionis corporalis. Unde si casu vel in justam sui defensionem excutiat alteri sanguis, vel cum veniali tantum injuria (v. g. dum pueri ex veniali tantum cholera excutiant sibi invicem è naribus sanguinem) non polluitur. Non est tamen necesse, ut sanguis effluat in pavementum, sed sufficit, quòd jus causa detur in Ecclesia, etiam si sanguis reciperetur in sudarium vel extra Ecclesiam emitteretur. Indifferens est etiam, sive lædens sit intrâ, sive extra Ecclesiam, modò læsus sit intrâ. Item sive lædat proximum consentientem, sive invitum, aut etiam seipsum, modò actio fuerit mortalis. Quantumcumque autem malè aliquis tractetur in Ecclesia, modò non moriatur, nec sanguis effundatur, ipsa non polluitur.

Tertiò violatur humani seminis emissio mortalter peccaminosa facta intrâ templum. Secus est, si fiat in campanili aut locis subterraneis. Debet etiam juxta Doctores communiter fieri in vigilia; & consequenter Ecclesia non violatur, si fiat, omissio in somno, etsi causa sit data in vigilia. Indifferens tamen est, utrum fiat per pollutionem, vel fornicationem. De actu conjugali dubitatur, quibusdam absolute affirmantibus, aliis negantibus: Plurimis cum quadam modificatione dicentibus, per illum pollui tunc solum, quando actus spectatis circumstantiis est sacrile-

gus & mortalis. Juxta quos proinde, dum conjuges v. g. ex necessitate diu manere coguntur intrâ templum, idque cum periculo incontinentiæ, sicut tunc actus conjugalis ibi exercitus non est mortalis, sic nec violat locum sacrum. Ita Suarez, Cominck, Praepositus, Lessius l. 4. de Justitia c. 3. dub. 12. & alii. Estque hæc opinio probabilissima, atque adeo in praxi sequenda, juxta Dicastillo disp. 9. de matrim. dub. 5. qui tamen cum aliis probabilem putat opinionem, quam tenet Glossa in can. Ecclesis de Consecr. dist. 1. Basilius Pontius & nonnulli alii, Ecclesiam simpliciter non violari per copulam conjugalem: cum poenæ sint restringendæ, quantum fieri potest: videatur autem jus explicari posse de effusione seminis alioquin, illicita seu extra copulam conjugalem, sicut intelligitur de effusione illicita sanguinis. Sic enim habetur cap. fin. de Consecr. Eccles. Si Ecclesia in usumque semine fuerit, aut sanguinis effusione polluta. Idemque insinuat ly polluta. Non constat autem, actum conjugalem aliàs esse ab Ecclesia prohibitum intuitu reverentiæ loci sacri.

Quartò violatur per sepulturam excommunicati non tolerati. Item per sepulturam hominis pagani. Intellige, quando est natus ex utero: infans enim adhuc in utero materno existens potest cum matre sepeliri, cum qua censetur quid unum: Similium quoque sepultura, etiam facta sine culpa, violat Ecclesiam. Nomine tamen Infidelium seu Paganorum hic non comprehenduntur Catechumenos, eò quòd hi repentur fideles, notavit Arriaga disp. 54. sect. 5. n. 36.

Est autem advertendum I. polluta Ecclesia pollui simul cœmeterium; non contra: nam cœmeterium est accessorium Ecclesiae, accessorium autem sequitur suum principalem. Si tamen cœmeterium sit ab Ecclesia remotum, eà polluta non polluitur; ut expressè deciditur, in unico, de Consecr. Eccles. in 6.

Advertendum II. locum sacrum in prædictis casibus non censeri pollutum, nisi de eis publicè constet, sive evidentia facti, sive confessione auctoris, sive aliâ ratione. Quare quamdiu res manet occulta, sic ut non nisi pauci sciant, Ecclesia non est polluta; polluetur tamen, quandocumque propalabitur. Ita communiter Doctores. Vide Suarez disp. 81 sect. 4. §. Secundo dubitari solent.

Advertendum III. si Ecclesia fuerit solum benedicta, posse per Sacerdotem cum aqua ab ipso benedicta reconciliari, ut colligunt Doctores communiter ex c. si Ecclesia de Consecr. Ecclesia. Idem est de reconciliatione cœmeterii, quando ipsum vulgari modò solitatie, non autem cum Ecclesia consecrata, fuit benedictum. Si verò Ecclesia sit consecrata, debet per Episcopum reconciliari aqua ab aliquo Episcopo

120. Quando polluitur per sepulturam Excommunicati vitandi vel Pagani.

121. Quando polluta Ecclesia polluitur cœmeterium.

Requiritur ad violationem loci, ut de ea publicè constet.

122. Qualiter & per quos locus Sacrus violatus reconciliatur.

scopo benedicta cum vino & cinere. Prælati tamen Regulares ex privilegio *Leobius X. Bulla 6. in Bullario Rodriguez* possunt suas Ecclesias consecratas, quando pollutæ sunt, reconciliare; sed aqua ab Episcopo benedicta cum vino & cinere: nisi Episcopus distet ultra duas dietas; tunc enim reconciliare possunt aqua à se benedicta. Vide *Rodriguez to. 1. q. 19. a. 6. Portel V. Ecclesia in Additione n. 10.* Immo ex privilegio ejusdem Pontificis possunt iidem Prælati suas Ecclesias & cimiteria benedicere.

Advertendum IV. *Alphonsum à Castro, Avila, Sa* & quosdam alios existimare, Ecclesiam violatam sufficienter reconciliari per præsentiam corporis Christi, si bona fide contingat in ea Missam celebrari. Sed oppositum est dicendum cum *Povel supra n. 5. Preposito* & aliis passim: eò quòd Ecclesia, ex cujus voluntate inducitur & tollitur violatio, ad hanc tollendam non ordinaverit celebrationem Missæ, sed aliam determinatam ceremoniam. Deinde quia aliàs Ecclesia reconciliaretur, etiam celebratio fieret mala fide: aut etiam quando sit in necessitate ex dispensatione Episcopi, aut quando Ecclesia violatur Canone inchoato ante consecrationem, & sacerdos Missam, uti debet, prosequitur usque ad finem: quia semper est eadem præsentia Christi & dignitas Sacrificii. Denique Ecclesiæ, vel altaria non consecrata, seu non benedicta, per hoc non fiunt consecrata, seu benedicta, quòd in eis Sacrificium celebretur (aliàs sanè etiam loca privata, in quibus id fieret, censerentur mox consecrata) ergo nec violata reconciliantur.

Advertendum V. Et si communiter sit grave peccatum celebrare in Ecclesia violata (ob cujus violationem etiam Missa est dimittenda, si ipsam violari contingat. Canone necdum inchoato, juxta *Rubricas Missalis parte 3. s. 10.* & Doctores communiter: quamvis *Roderico de Arriaga disp. 54. sect. 5. n. 40.* non videatur, Ecclesiam tam rigide id prohibere, ut si jam sit post oblationem hostiæ & calicis, etiam ante Canonem, teneatur sacerdos desistere, eò quòd verè tunc sit moraliter inchoatum Sacrificium) tamen interdum id fieri potest ex licentia Episcopi ob aliquam necessitatem seu justam causam, juxta *D. Thomam q. 83. a. 3. ad 2.* & alios Doctores. Immo tam gravis posset esse necessitas, ut locus sit Epykiæ seu excusationi, etiam citra dispensationem, aut recursum ad Episcopum, juxta *Lesium q. 83. n. 85. Lugo disp. 20. n. 63.* & alios. v. g. si in die festo populus non habeat aliam Ecclesiam, in qua possit Missam audire; si Vaticum infirmo dandum, &c.

Adverte denique Ecclesiam semel consecratam debere iterum consecrari, quando est ab igne exusta, juxta *cap. Ecclesiis 20. de Consecr. dist. 1.* quod est desumptum ex *Concilio Nicæno.* Hoc tamen intelligendum est

cum modificatione, quæ habetur *cap. Lignum de Consecrat. Ecclesie*, si parietes ipsi sint destructi: si enim hi in sua integritate permanserint, licet tectum corruerit, seu ligna Ecclesiæ ædificia sint consumpta, non debet Ecclesia denuò consecrari. Quòd si autem amplius velit *cap. Ecclesiis*, est per posteriora jura ei derogatum. Prout eidem derogatum est in hoc, quòd Ecclesiæ sanguine aut fæmine pollutas statuatursam consecrandas esse (si de strictè dicta consecratione ibi sit sermo) ut patet ex *cap. Propositi & cap. Aqua de Consecr. Ecclesia.* Quòd si parietes successeve destruantur, ita tamen ut reparentur, antequam major pars censeatur perisse vel destructa esse Ecclesia non perdit suam consecrationem; sed tunc, quando omnes aut major pars eorum simul destruantur vel destructi manent, ut habet *Navarrus c. 27. Man. n. 258. Sylvester, Sa, Prepositus, Lugo* & alii passim contra *Glossam in cap. Propositi* citatum, & quosdam alios: tunc enim non censetur destrui Ecclesia, sed moraliter eadem perseverare.

QUESTIO XII.

De Altari, ejusque sacro Apparatu ad celebrandum requisito.

DICO I. Ad Sacrificium Missæ licite offerendum requiritur Altare lapideum chrismatim unctione benedictum ab Episcopo vel ex Commensione solius Pontificis simplici Sacerdote, Patet ex praxi Ecclesiæ & communi Doctorum sensu. Et in hoc locus Pontifex potest dispensare. Multique existimant hanc consuetudinem antiquissimam coepisse à S. Silvestro; qui, concessa Ecclesiæ pace, sancivit, ut deinceps altaria ex lapide fierent, ut in ejus actis, & in officio Ecclesiastico Dedicationis Basilicæ Salvatoris legitur: cum antea etiam in ligneo aris seu menis (quæ designabant crucem ligneam, seu altare Sacrificii cruenti) Sacrificia tempore persecutionis, quo fixa plerumque loca fideles vix habere poterant, offerri solerent, exterque adhuc altare lignum, in quo Princeps Apostolorum sacrificasse dicitur. Nihilominus ante *Silvestri* sanctionem, *Auctor Operis de Cardinalibus Christi operibus* (qui si non sit Cyprianus, saltem coævus est, prout constare ait *Pamelius in Argum. Operis*) serm. de *Vocatione Christi* mentionem facit lapidum altaris oleo seu chrismate decoratorum. Immo inter decreta *Evaristi Pape* (qui sedit ante *Alexandrum primum*) legitur: *Si altaria non fuerint lapidea, ad celebranda divina officia non consecrantur.* Sic ex Codice librorum quinquæ l. 4. c. 8. refert *Binius Tom. 1. Concil. Haud satis tamen constat mihi, quòd sit decretum authenticum.* Mysticam altaris lapidei significationem allegat *D. Thomas q. 83. a. 3. ad 5.*

123.
Nonnulli
putarunt
violationem
tollit per
Missam
bona fide in
loco cele-
bratam.
Ced oppositi
probat.

124.
Quando
licet in
Ecclesia
polluta
Missam
inchoare
aut perficere.

125.
Quando
Ecclesia
consecratio
tollatur, ut
sit recon-
secranda.

quod nempe representet petram, quæ Christus est, sive etiam sepulchrum Christi, quod lapideum fuit. Ratio litteralis fuit commo-

ditas, quæ est in materia obvia & durabili. Altare est duplex, fixum & portatile. Fixum est integra structura alicui loco seu basi affixa. Illud dum consecratur, integra structura simul consecratur: amittiturque consecratio, si lapis superpositus amoveatur à basi, vel per enormem fractionem, c. Ad hoc & c. Quid in dubiis, de Consecr. Ecclesie. Portatile sive viaticum non est alicui loco fixum, sed mobile, soletque appellari ara. Et hoc sufficit ad celebrandum etiam citra privilegium, etsi reliqua altaris structura non sit lapidea. Neque amittit consecrationem, etsi à ligno, cui solet ad ornatum tantum aut faciliorem conservationem includi, separatur, juxta plerosque Doctores. Quod verum est, etsi in ligno sit sigillum, aut locus reliquiarum: nam reliquie non sunt de substantia consecrationis altaris juxta Doctores communius: cum nullo jure id exprimitur. Et quamvis exprimeretur, est per consuetudinem sublaturum, ut iidem Auctores testantur. Deinde jura intelligi possent (uti & in Antiquo Romano) de præcepto, non autem quod requirantur reliquie ad valorem consecrationis altaris; aut etiam de altari fixo. Sanè cum altare debeat esse de lapide, si tam necessariò requirantur ad ipsum reliquie, harum locus potius in lapide ipso, quam in ligno ipsum circumdante esse debet: cujus oppositum tamen interdum fieri videmus.

Amittit itaque altare portatile consecrationem, quando ita frangitur, ut calix cum patena continente hostiam non possit majori parti imponi; immo tunc amplius consecrari nequit, quando autem major pars sufficit illius solius ratio est habenda. Unde diligenter advertendum est, ut saltem (quod etiam sufficit juxta Rubricas parte 1. §. 20.) major pars calicis & hostiæ imponatur isti lapidi consecrato: quamvis (ut monet Suarez) non sit scrupulosè cõtandum, etsi ex aliqua parte ligno aut lapidi non consecrato innitantur.

Advertè hic posse etiam juxta altaris portatilis consecrari longam aliquam mensam lapideam mobilem: quod enim portatile sit parvum vel magnum, est omnino per accidens ad consecrationem, solumque deservit commodiori translationi. Unde talis ara per translationem similiter non amitteret consecrationem: etsi hanc amittat, si sit mensa altaris fixi, & proportionatè consecrata, per motionem de loco: nisi fortè tota altaris structura cum sua mensa retinendo integram & eandem compositionem ab uno in alium Ecclesie locum mutaretur; tunc enim non amitteret consecrationem juxta Suarez disp. 81. sect. 5. §. Tertio additur.

Dico II. Altare, in quo celebratur,

debet esse coopertum mappâ saltem duplici, quarum una totam ejus mensam tegat. Patet ex communi sensu, & ex perpetuo Ecclesie usu. Dixi, saltem duplici (subintellige cum pluribus Doctoribus, vel unâ duplicatâ) quia etsi c. Si per negligentiam, de Consecr. dist. 2. & in Rubricis Missalis requirantur tres aut loco duarum breviorum una duplicata, idque sit omnino decentius & in Ecclesiis bene regulatis jam fiat: consuetudo tamen contrariam præscripsit; ut Doctores testantur. Immo si ob necessitatem aliquam tantum adhibeatur una cum corporali, non videtur fore mortale, juxta Azorium, Præpositum & alios: nam omisio non videtur esse rei gravis, & cum tanto rigore præceptæ: Si tamen corporale sit paulò majus, potest plicari, & altera pars servire loco secundæ mappæ.

Prædictæ autem mappæ solent ab Episcopo, aut habente potestatem benedici: quamvis juxta plurimos probatissimos Doctores id non sit necessarium: immo Vasquez dicat hoc esse certum, eò quod nec jure nec consuetudine præcipiatur. Hodie tamen videtur consuetudo magis invalescere, præsertim ubi commodè adiri possunt qui polent facultate benedicens: Et pro mapparum benedictione non solum præscribitur formula in Missali & Ritualibus (ubi alioquin habentur formulæ benedicens varia non necessariò benedicens) sed etiam in Rubricis Missalis Parte 1. §. 20. eandem benedictio præscribitur, & Parte 3. §. 10. inter defectus in ipso ministerio occurrentes recensetur: Si mappæ non sint benedictæ.

Dico III. Requiritur præterea aliud linteam, quod Corporale dicitur, & ex lino tantum esse debet, nec serico vel auro in medio intextum, sed totum album & mundum & ab Episcopo vel alio habente facultatem simul cum palla benedictum. Patet ex Rubricis Missalis & usu Ecclesie & c. Consulta de Consecr. dist. 1. Hoc linteam olim (ut nunc etiam fit apud Ecclesias Orientales) non tantum deserviebat, ut corpus Domini & calix ei imponeretur, sed etiam ut aliqua ejus parte calix cooperiretur. Unde complectebatur tam illud quod nunc corporale dicitur, quam pallam. Et hinc consequenter juxta Doctores & Rubricas Missalis debet palla, ex ea saltem parte quâ tangit calicem, esse lineam, albam & benedictam, eadem scilicet benedictione, quâ corporale.

Videtur tamen quoad hoc materia esse levis, & consuetudo multis in locis contraria; ut ad oculum patet, atque etiam testatur Soto dist. 13. q. 2. a. 5. in fine: qui idcirco non videtur in hoc facere difficultatem: uti nec ego propterea omitterem celebrare. Quamvis omnino præfectis Ecclesiarum cordi esse debeat, ut in hoc, uti in ceteris, exactè serventur Regulæ Missalis.

Circa

Aliare quor mappis debet esse coopertum.

131. An debeant esse benedictæ.

132. Requiritur insuper corporale ex lino album.

Quod olim simul operiebat calicem, uti nunc facit palla.

Quæ sit eadem materia, & similiter benedicta.

An vel quis sit quoad hoc obligatio.

133.
Possunt corporalia & palle esse ex canabe vel gossipio.

133. Circa hoc verò, quod dictum est, corporalia & pallas (idem est de albis & nappis) debere esse lineas, observandum est ex Thoma Tamburino l. 1. de Sacrif. Missæ c. 5. §. 3. n. 3. sufficere quòd sint ex canabe, ut idem certum putat: eò quòd telæ istæ in communi usu vestium & acceptiõne hominum censentur lineæ, etsi specie physicâ differant. Ex quo sequi videtur idem esse tenendum (& tenet Azorius, probabileque censet Tamburinus: s. n. 4.) de telis textis ex gossipio, vulgò *Catoen*.

134.
Requiritur etiam candela accensa.

Dico IV. Requiritur lumen accensum. Patet ex consuetudine & indubitato omnium sensu. Idem colligitur ex c. *Litteras*, de *Celeb. Missarum*, ubi graviter decernitur puniendus Presbyter, tum ob alia crimina, tum etiam, quia sine igne celebraverat. Requiritur autem ex usu Ecclesiæ antiquissimo candela ex cera. Unde Ministri, qui in Ecclesia ordinantur ad luminaria accendenda & ferenda, dicti sunt Ceroferarii. Sufficitque de rigore una candela cerea juxta Doctores communiter.

Esi debeat ut sint dua.

Ut proinde ad solam decentiam pertineat, quòd in *Regulis Missalis Parte 1. §. 20.* præscribuntur duæ candelæ; uti & hoc, quod parandus dicitur cereus ad elevationem Sacramenti accendendus. In necessitate quoque sufficit lucerna ex oleo, immo etiam candela ex sevo. Et quidem Plures non requirunt necessitatem magnam, etiam ut cum candela sebacea celebretur licite, sed prudenti id relinquendum iudicio ex parte defectus ceræ; quæ si morali adhibita diligentia haberi nequeat, tunc (inquiunt) celebretur cum alio lumine, & non propterea omittatur celebratio. Ita *Dicasilius l. d. 4. n. 160. dnb. 9.* qui censet secluso scandalo fatius esse, celebrare cum lumine olei, quam non celebrare.

In necessitate, etsi non magna, sufficit lucerna ex oleo, & candela ex sevo.

135.
Adeste etiam debet Missale, an semper.

Dico V. Requiritur etiam juxta Rubricas liber Missalis, qui saltem contineat Canonem, idque juxta Doctores communiter sub mortali, ne in re tanti momenti memoria hominem fallat. Probabile tamen est (ut docet *Lugo d. 20. c. 78.* referens *Layman; Villalobos; Ledesma; Diana; Vasquez*) licere absque eo justâ de causâ celebrare, absente scandalo & periculo erroris. Et sane quòd ad Canonem attinet, quem Plures quotidie celebrantes interdum non inspicunt, non dubito, quin possit sæpe abesse errandi periculum. Scandalo vel potiùs admirationi possit facile occurrì, vel non esse illius periculum. Unde etiam *Suarez disp. 81. sect. 6. §. Quarto requirunt*, fatetur se sufficientem peccati rationem tali casu non invenire.

136.
Crux in medio altaris ponenda, circa obli-

Solet præterea apponi crux, ut præscribitur in Rubricis Missalis. Ejus tamen ommissio non est peccatum, saltem grave; cum nullum jus aut consuetudo, aut etiam ipsa materia hoc indicet. Quare ob hujus de-

fectum non necessarîo esset omittendum Sacrum: cum ipsa celebratio alioquin omittenda sit causa non modica, sufficienter excusans defectum hunc. Quanto crux haberi commodè non potest. Insuper solet apponi tabella Secretarum infra pedem Crucis: ut quoque præscribunt Rubricæ Missalis novi: sed certò nulla est obligatio.

Denique in Rubricis Missalis novi fit mentio pallii seu antependii altaris: quòd ipsum ex decentia, sed sine obligatione, ornatur.

QUÆSTIO XIII.

De Sacris Vasis & Vestimentis, & reliquis ad celebrandum requisitis?

Dico I. Ad licitè celebrandum requiritur calix & patena. Consistit ex consuetudine, & c. *Vasa & c. Vi calix, de Cætera dist. 1.* Quæ etsi desumpta sint ex Conciliis provincialibus, tamen sunt ab Ecclesia recepta. Debet autem calix esse ex auro vel argento, vel ratione paupertatis solum ex stanno, ut habetur c. *Vi calix cit.* Quòd etiam usus confirmat. Nullo autem modo ex vitro, ut ibidem cavetur: neque ex ligno, ut prohibetur ibidem, & c. *Vasa cit.* & c. *Litteras de Celebr. Missarum.* Neque ex ære, ut auri calice, ut prohibetur c. *Vi calix*, quia ob vini virtutem æruginem, quæ vomitum prouocat, ut ibidem dicitur. Sufficit tamen cuppam esse ex prædicta materia: per enim esse potest ex ære, auri calice, vel etiam plumbio, ut patet ex consuetudine. Ex qua posset quæque alicubi desumi causa excusans eos, qui utuntur calice æreo: prout in ipsa Urbe Romana cæteris innumeris calices & patenas ex ære totos seu cupro inaurato, testatur *Lugo disp. 20. sect. 4.* Non est etiam strictè præceptum nec consuetudine receptum, quòd dum sola cuppa est argentea, sit intus inaurata, quòdque patena argentea sit similiter inaurata; etsi id in Rubricis Missalis recogniti part. 2. §. 1. præscribatur.

Calix cum patena debet esse consecratus. Patet ex usu, & sensu communi: & insinuatur c. *Vnico, de sacra Vnctione*, in fine. Amittit autem Consecrationem, quando tam enormiter frangitur, ut ad usum Sacrificii nequeat servare. Quòd si separatur per se a cuppa, amittit juxta omnes Consecrationem calix, si sit fixus: non tamen si sit tornavilis, seu absque ipsis calicis fractione separabilis sic cuppa a pede, juxta communem Doctorum sententiam, quam usus confirmat. Inde namque constitat ejusmodi calicem tali ratione consecrari. Præterea per illam artificiosam

rationem cuppæ à pedibus non censetur prior forma calicis perire, sive calix mutari, sed manet idem communi iudicio, aptusque moraliter ad firmum; uti periculum Episcopale, quod est frequenter tornatile ad maiorem transferendi commoditatem. Immo satis probabile est, non perdi Consecrationem, etsi de novo inauratur, ut docet S. Cominck, Diana & multi alii, contra Suarez, Lessium & alios satis probabiliter oppositum docentes: quia moraliter remanet idem calix, qui erat consecratus: sicut eadem Ecclesia est, & consecrata manet, etsi de novo dealbetur. Neque inauratio videtur pars principalis, sed potius accessoria: sicut quando pars modica corporalis reficitur, etsi refectio, cadat super partem, quæ occupatur ab integra hostia, non e quidem censetur nisi pars accessoria, & minus principalis. Nec etiam simile est de cuppa subtilissima auri, qui ponitur intrâ cuppam talis calicis, ut arguit Suarez: quia ibi esset duplex vas. Admittit tamen etiam Suarez & alii auctores oppositæ sententiæ, consecrationem calicis saltem non perire, etsi deauratio pereat; uti pedetentim perire solet per continuum usum.

De pyxide sive ciborio (idem est de lunula in Remonstrantia) dubitatur hic, an debeat benedici. Varii Recentiores affirmant, non solum quia in Pontificali Romano peculiaris pro ea ponitur benedictio; sed etiam quia in Rubricis Missalis reformati, parte 2. præscribitur, ut particulæ consecrandæ collocentur in corporali, vel calice consecrato, vel vase mundo benedicto. Alii tamen passim censent, non esse obligationem: eod quod in Pontificali ponantur benedictiones variæ non præceptæ, Rubrica, verò solum præscribat quod aliunde non est iure præceptum, sed quod congruentius est; prout indubie est quod Eucharistiæ immediatum continens sit benedictum. Id verò indubitatum est, quod sufficiat simplex benedictio: quam adhibere possunt ii, qui possunt benedicere corporalia, & reliqua paramenta, in quibus chrisma non intervenit. Denique materia pyxidis non est determinata; sed ex decencia est eadem, quæ calicis.

Dico II. Requiritur etiam purificatorium, ut patet ex usu. Ex quo similiter, & recepta Doctorum sententiâ contra Layman l. 5. Tract. 5. c. 6. n. 12 ac denique ex eo, quod nulla in Pontificali vel Ritualibus reperitur præscripta pro eo benedictio; satis constat, ipsum non necessario benedici. Unde posset quis loco purificatorii adhibere mundum sudarium, dummodo ipsum postea non impendat usui profano.

Dico III. Requiritur ad celebrandum certa quædam vestimenta, scilicet amictus, alba, cingulum, manipulus, stola & casula, idque sub mortali juxta Doctores communiter. Quamquam teste Præposito aliqui

probabiliter existiment non fore mortale, si unum aut alterum omittatur in necessitate; ut cingulum, manipulus vel stola. Illud etiam probabile est, in necessitate posse nos uti stolâ pro manipulo & cingulo, & similiter manipulo oblongo pro stolâ; quia similem habent benedictionem.

Debent autem hæc vestimenta esse benedicta, ut præscribitur can. Vestimenta, de Consecr. dist. 1. Benedici verò debent ab Episcopo, vel aliis habentibus à Pontifice facultatem. Qualem habent Prælati, etiam locales, Ordinum mendicantium, & in eorum absentia Vicarii, saltem pro propriis Ecclesiis, ex concessionibus Pontificum (quæ videri possunt in Compendio Privilegiorum V. Benedictæ, & apud Rodriguez to. 1. q. 19. a. 2. & Regularium alios) per quas præfatis conceditur potestas benedicendi corporalia & omnia alia paramenta Ecclesiastica, in quibus chrisma non intervenit; quod intervenit in Consecratione calicis & altarium. Plures tamen contendunt, præfatos non posse illa benedicere pro alienis usibus seu Ecclesiis, prout nulla Privilegia sonare videntur. Alii multi oppositum existimant. Quibus favet quotidiana praxis, saltem his in locis. Pro qua etiam est expressum privilegium Innocentii VIII. vivâ voce (ut refert Compendium Societatis) concessum Congregationi S. Justinae (quod etiam refertur apud Rodriguez supra, & in Compendio supra in additione Cappucinorum) cujus privilegia indubie participant Ordines mendicantes. Et quamvis Capitulum generale Mechliniense (quod fuit celebratum Anno 1464. sub Vicariis generalibus Observantium, dudum ante unionem perfectam sub Leone X.) prioris alicujus Pontificis concessionem restrinxerit ad proprios dumtaxat usus: hæc tamen restrictione quidem in Ordine nostro Seraphico locum habet: tum quia privilegium Innocentii VIII. est posterius; tum quia ordinationes Atius Capituli hodie certò non obligant, sed omnino sunt abolitæ; & aliunde privilegia antiqua generaliter concessa revixerunt per varias eorumdem confirmationes postea factas motu proprio & ex certa scientia. Immo illud ipsum Capitulum solum fuit celebratum ab & pro Fratribus ab hac parte montium constitutis: quos Itali vocant Ultramontanos, nos vero Cismontanos vocamus.

Unde etiam non obstat restrictio ejusdem Capituli, quæ ad prælatos Provinciales & Guardianos restrinxit Privilegium Sixti IV. concedens generaliter Sacerdotibus Fratrum Minorum facultatē benedicendi paramenta altaris, & indumenta, exceptis corporalibus dumtaxat (quod esse in usu apud Dominicanos, quibus convenit per communicationem, testatur Portel V. Benedicere, in addit. n. 2.) quo minus possent fratres præfati eo uti: quamvis in his locis non utantur.

142. Quæ debet benedici ab Episcopo vel prædictis pontificiâ facultate.

Quam habet Prælati Regularium Mendicantium etiam circa corporalia & mappas altaris.

An etiam pro usibus alienis.

143. An Sacerdotes horum Ordinum non prælati possint ea benedicere, exceptis corporalibus

Magis

Magis ob stare posset, quod tam hoc quam Innocentii VIII. privilegium sit vivæ vœcis oraculum. Quo loco autem sint hodie habenda huiusmodi oracula, præsertim postmodum (ut loquuntur) bullata alibi indicavimus, & pendere insuper potest ex eo, utrum Decretum revocatum. In his aut istis locis sit in vigore. Videri etiam potest quædam Concessio Bonifacii IX. apud *Compendium Privileg. V. Benedicere, in Annat. Cordube.*

Quid intelligatur hic nomine benedictionis solennis.

Quod verò in privilegiis dicitur de benedictione solenni, intelligitur de solemnitate sita in hoc, quod benedicens adhibeat versus, competentes alioquin Episcopis solemniter benedicientibus, scilicet *Adjuvorum nostrum &c.* & *Sit nomen Domini benedictum &c.* ut notat *Sorbus in Addit. ad Compend. V. Benedicere.*

144. Campana juxta Recentiores ab Episcopis consecranda.

Eadem operâ hic observandum, Consecrationem seu benedictionem campanarum ex sententia variorum Recentiorum censeri reservatam solis Episcopis, seu iis qui possunt calices vel altaria consecrare; eò quod similiter intervehiat usus chrismatum. Ita *Barbosa l. 1. de jure Ecclesiast. c. 11. n. 105. Ascarius Tamburinus to 1. de jure Altarium disp. 23. q. 12.* (ubi tamen extra rem adducit *Guthelmum Durandum & Stephanum Durantium*) & alii. Admittit tamen idem *Barbosa supra* simplicem benedictionem (in qua videlicet ommitteretur Chrisma) posse ab Episcopis delegari. Eademque consequenter competit Prælati Mendicantium; prout iisdem competit facultas benedicendi ipsismet Ecclesiis suorum Ordinum & quævis alia, in quibus non intervenit Chrisma. Immo in Belgio delegat Episcopi Decanis ruralibus aliisque Sacerdotibus consecrationem campanarum: cujus formula, in qua etiam fit mentio chrismatum, describitur in ipso Pastoralis Mechliniensis, in quo alioquin sola Pastoralia sunt posita. Quorum proinde opinione usus iste chrismatum videretur non esse ita reservatus ordini Episcopali: uti nec reservata est unctio baptizati in vertice, quæ fit cum chrismate à parochis. Denique nullo jure reperitur expressum, quod campanarum necessariò debeant benedici: nisi quod

A quibus possint simpliciter benedici.

S. Congregatio Rituum 5. Julii 1614. censuerit (ut refert *Barbosa l. 2. c. 3. n. 68.*) posse Episcopum prohibere, suis scilicet Pastoribus & diocesanis subditis, ne campanarum pulsentur, si non sint benedictæ.

An benedictio illarum sit strictè recepta.

Porro paramenta seu vestimenta sacra amittunt benedictionem suam, quando ita franguntur, ut non censeantur apta ad suum consuetum usum; ut si manica separetur ab alba; si cingulum ita frangatur, ut neutra pars sufficiat ad cingendum Sacerdotem; secus est, si longior pars adhuc sufficiat. Aliqui volunt in fractione prima licere uti partibus simul nexis; quod in rigore falsum est. Aliqui etiam apud *Diana p. 1. Tract.*

145. Quando paramenta amittant suam benedictionem.

14. de Celebr. Missar. resol. 68. volunt tantum esse veniale ob levitatem materiæ. Difficile videtur, quòd ob hoc deberet omitti Missa, saltem cum aliquo in omnimòdo notabili. Requiritur præterea in paramentis & vasis Ecclesiasticis munditia, tum ex natura rei, tum ex c. *Relinqui volumus, De custodia Ecclesiæ charissimæ*, ubi Innocentius III. cum Concilio generali Lateranensi, postquam retulisset: *Sunt & alij, qui non solum Ecclesiis dimittunt incultas, verum etiam vasa ministerii, & vestimenta ministrorum, ac pallas altaris, non & ipsa corporalia tam immunda relinquunt, quòd interdum aliquibus sunt horrore, subiungunt: Præcipimus quoque, ut oratoria, vasa, corporalia & vestimenta prædicta, munda & nitida conserventur.* Nimis enim videtur absurdum, in sacris foris negligere, quæ de deceret etiam in profanis. Quam in re potest interdum committi mortale peccatum, adhibendo saltem corporalia valde notabiliter immunda, contra reverentiam tanto Sacramento debitam, ut notat *Emmanuel Sa, Angelus, Tabiena, Silvius, Suarez, & alii, quos refert, & sequitur Bonacina disp. 4. q. ult. de Missa Sacrificio, pu 9. n. 23.* Et quæ signum defectus vivæ fidei, & munditiæ interioris, neglectus munditiæ in hisce rebus Planèque intolerabilis est. Abusus, calices interdum manere tam immundos, ut vie honestus detrectaret potum communem sumere ex tam immundis vasis: corporalia item, & sæpius purificatoria reperiri tam sordida, ut adeò sordidis sudariis honestus vix uteretur ad emundationem parium.

Petes: An paramenta & vasa sacra possunt à quovis licitè tangi? Resp. quantum ad mappas altaris & indumenta Sacerdotum, certum esse ex sensu & praxi omnium, quòd sic, nec jura, quæ in oppositum sunt, amplius esse in usu. Ad pyxides verò & lunulas etiam benedictas quovis attingitur, necdum Eucharistiam continuerunt.

Idem est de corporalibus & purificatoriis necdum usui applicatis. Similiter Acolythi vel alij Clerici extra sacrum ministerium possunt contingere sacra vasa vacua, & calicem vacuum, juxta *Suarez d. 81. scilicet 5. Tertium exemplum*: quàmvis dum celebratur Missa solus id Acolythus & in alio gradu constitutus concedat ex c. *Non dicitur 2. dist. 23. & c. Nullus. 1. dist. 24.* Quod autem ad laicos & feminas spectat, certum in primis est, non conguere, ut tangent calices consecratos, vel patenas, uti nec, post contactum Eucharistiæ, corporalia &c. Certum præterea est, non esse grave peccatum, si facileque esse causam excusantem: nisi quòd, dum actu continent Eucharistiam, ab inferioribus Diacono tangi manu non queant (quod tamen non est natum fieri planè voluntariè à timoratis) sine periculo gravius peccati, ut *Quidam* notant.

Esse autem veniale, si à laicis aut feminis

tangantur calices vel patenae consecratae, sive ante sive post usum, pyxides aut corporalia, aut purificatoria post usum, est communis doctrina & sensus tinctorum. Ideo Sixtus IV. concessit vivae vocis oraculo omnibus fratribus Clericis & laicis, ut cum reverentia possint sine scrupulo conscientiae tangere calices, corporalia & alia ornamenta; ut refertur in *Compendio Privilegorum V. Ornamenta Ecclesiastica*. Idem antea concesserat Fratribus laicis Callistus III. Et postmodum Leo X. rogatus id concedere recusavit, nisi cum magna restrictione: ut refertur in *Compendio V. Laici Fratres*. Quod signum est, Pontificem consuisse id sine privilegio non licere. Oppositum nihilominus fuisse defendit *Thomas Tamburinus l. 1. de sacris missae 2. §. 1.* dicens idem tenere *Soto, Bartholomaeum ab Angelis, & alios*: conaturque fuisse dissolvere singulos textus canonum, qui in oppositum allegantur. Consuetudo tamen & sensus communis aliter jus interpretatur. Immo *Azorius, Henriquez, Bonacina & alii*, quos citat & sequitur *Castro Palao Tr. 22. disp. un. pu. 10. n. 13.* (et si parte 2. *disp. de Adoratione pu. 6. n. 24.* oppositum sequatur cum *Suarez supra*) censent per sacros homines, quibus liceat sacra vasa & corporalia tangere, intelligi solos ordinibus sacris insignitos. Quibus favet consuetudo. Unde etiam solet prima lotio corporalibus & purificatoriis adhiberi a diacono, aut certe a subdiacono: deinde ulterior lotio semini aut monialibus ad id aptioribus, uti reparatio eorumdem, committi. Subestque tunc causa sufficiens, scilicet jam insinuata. Hoc insum autem non parvum erga res sacras aestimationem ac venerationem in personis laicis conciliat.

Petes II. An vestimenta ac vasa profana possint converti in usus sacros? Resp. Affirmum tamen usibus sacris apta sint; vel appetuntur quantum ad formam, & ubi necessesse fuerit, quo ad benedictionem vel consecrationem. Patet: quia id nullibi prohibetur. Et usus idem confirmat. Immo etiam antiquitus domus privatae aut templa idolorum fuerunt conversa in templa Dei & Basilicas Sanctorum.

Petes III. An e contra licitum sit vasa aut vestimenta seu alia divino cultui consecrata convertere in usus profanos? Resp. immutata forma non posse indubie id fieri, c. *In sancta, c. Vestimenta, & c. Ad nuptiarum, de Consecr. dist. 1.* Et ob hanc causam *Balthasar* rex fuit graviter punitus; prout habetur *Dan. 5.* ac etiam allegatur *de Vestimenta*.

Hinc colligitur, non sine sacrilegio posse sacros calices adhiberi in communi mensa, nec corporalia ad emungendas nares &c. Posset tamen locum habere levitas materiae, v.g. si quis semel leviter abstergeret sudorem mappam benedictam &c. Non censetur quoque usus profanus, aut contra Canones,

Herinc Sum. Theol. Pars IV.

quod sacerdotibus defunctis adhibeantur vestimenta sacerdotalia, quibuscum sepeliuntur: neque quod vestes sacrae interdum adhibeantur ad sacram tragœdiam.

Quod si forma mutetur, atque adeo benedictio seu consecratio tollatur, omnino convenit, ut ad usus profanos non redeant, sed vel comburantur, vel alio decenti modo consumantur; ut praescribitur c. *Ligna & c. Altera de Consecr. dist. 1.* Unde Doctores communiter inferunt, hoc ipsum esse de necessitate praeccepti. Quamvis *Castro Palao supra* *disp. de Adorat. n. 25.* probabile putet, secluso scandalo nullum vel levissimum in hac applicatione peccatum intervenire: & quamvis Canonibus citatis contrarium insinuetur, ob necessitatem tamen excusari posse irreverentiam, quae ibi potest praesumi. Verisimile saltem est juxta *Præpositum 9. 83. 4. 3. dub. 6.* (qui refert *Sa V. Ecclesia n. 2.*) ex licentia Episcopi hæc posse in usus profanos converti. Et consequenter ex licentia aliorum habentium Episcopalem potestatem respectivè idem fieri posset, dum adest rationalis causa, vel aliqua necessitas.

Dico IV. Ad celebrandum requiritur minister, & sufficit unus. Utrumque patet ex universali consuetudine Ecclesiae. Nihilominus in casu necessitatis, posset missa celebrari sine ministro, v. g. ad communicandum moribundum: vel si alioquin Sacerdos in die festo non posset audire Sacrum: item si Missa jam inchoata minister recedat, & expectatus non redeat. Ratio est: quia praecceptum in consuetudine fundamentum non cesset obligare, nisi extra casum necessitatis.

Hic minister non potest esse femina, ut patet ex c. *Inhibendum, de cohabitatione clericorum & mulierum*. Ubi prohibetur, ut nulla femina ad altare praesumat accedere aut Presbytero ministrare. Unde Doctores passim existimant in necessitate potius esse celebrandum sine ministro, quam feminam ministrante. An autem in Belgio aut vicinis locis, ubi saltem deficiente ministro masculino, virgines, praesertim religiosae, superioribus conventibus indies in monasteriis ministrant celebranti, consuetudo isti juri derogaverit, merito posset dubitari. *Præpositus & Coninck* qui eam viderunt, dicunt non esse tolerandam. Non ausim tamen tales damnare peccati, praesertim mortalis, ubi & quando toleratur hic usus: qui apud nostras Moniales non toleratur. Saltè potest femina respondere à longè (uti etià respondent Moniales in Choro) ministrante Sacerdoti viro, etsi hic nesciat respondere; aut fortè etiam Sacerdote sibi met ministrante aquam & vinum, si ea habeat ad altare praeparata, quâdo minister masculus haberi non posset.

Dico V. Ex honestate debet Sacerdos esse indutus calceis: quâquam hac de re nullum extet praecceptum obligans, praesertim sub mortali, sed solum sit honestatis, adeoq;

H h

151.
Quid censendum, si forma mutetur.

152.
Ad celebrandum requiritur unus saltem minister.

153.
Ubi masculus.

Quid censendum de opposito usu alibi vigente.

Ad solam decentiam spectat, quod celestiale

gravis sit
calceatus.

154.
Non est ob-
ligatio; sal-
tem gravis,
præmittendi
matutinum
celebrationi
missæ.

facili possit esse causa excusans, sic ut ob-
horum defectum non sit omittenda missa.

Dico VI. Non est gravis obligatio præ-
mittendi Sacro privatam etiam lectionem præ-
matutini cum laudibus. Ita communiter
Theologi recentiores, contra multos alios,
præsertim antiquiores. Immo juxta quosdã
nulla est obligatio; utpote nullo jure indu-
cta. Quod est in rigore verum sit, præfer-
tim, quando adest aliqua rationalis causa,
absque omni tamen prorsus causa secus fa-
ciens vix videtur excusandus à culpa veni-
li alicujus supinæ negligentiae vel torporis.
Ratio Conclusionis est: quia horæ matu-
tinæ non habent necessariam connexionem
cum officio Missæ quoad materiam (cum
Missæ frequenter ab officio discrepet) adeo-
que multo minus quoad tempus & ordi-
nem. Immo major est conæctio inter ma-
tutinum & parvas horas (quæ tamen abs-
que gravi peccato per transpositionem præ-
mittuntur matutino) quam inter matuti-
num & Sacrum: ut proinde nõ videatur
postpositio matutini esse materia gravis, et-
si in jure inveniretur prohibita: in quo ta-
men non prohibetur.

Ordinatio proinde Rubricarum est à
fortiori citra strictam obligationem; uti
constat esse, quod additur: *Et orationi aliquan-
tulum vacet.* Inter defectus quidem in mini-
sterio occurrentes iste connumeratur: sed
non omnes isti sunt mortales, uti si desit
tertia mappa, aut sit non benedicta, si non
adsint plura luminaria cerea, sed unicum, si
cingulum non sit benedictum, vel juxta va-
rios, si absit Missale, secluso errandi periculo.
Adde istum defectum fuisse connumeratum
à Theologis, per Pium V. adhibitis, qui
fortasse in contraria opinione, tunc satis re-
cepta, fuerunt: quæ tamen nunc deserta est
à Doctoribus communiter; adeoque etiam
gravis obligatio, si quæ fuisset, mitigata
jam foret contrario sensu Doctorum & pra-
xi seu usu timoratorum, adque inspiciente &
non contradicente Ecclesiâ. Quod etiam
gravis obligatio aliquando fuisset, aut et-
iamnum esset, constat ad summum non fo-
re, nisi quando matutinum cum laudibus
præmitti potest absque incommodo, et si
non adeo gravi.

156.
Non est gra-
vis obligatio
dicendi ora-
tiones inter
vestiendum
prescripias.

Idem est de
prepara-
mentis in
Missali as-
signatis.

Similiter non est gravis obligatio dicendi
orationes, quæ præscribuntur Sacerdoti,
dum se vestit: quidquid contrarium dixerit
Navarrus & quidam alii: nusquam enim stri-
ctè præcipiuntur: & quàmvis absolutè præ-
ceptæ forent, tamen etiam omnes simul nõ
faciunt gravem materiam: sed valde levem:
& aliàs valde irrationabiliter multiplican-
tur graves obligationes legum humanarum
& peccata mortalia sine necessitate. Nullam
etiam existimo esse obligationem, aut certè
non gravè, præmittendi præparamenta, mo-
do Sacerdos sit alioquin per meditationes
pias bene præparatus: non enim assignantur

in Missali per modum præcepti, sed pro op-
portunitate & commoditate Sacerdotis per
modum consilii & directionis, ut ait Suarez
disp. 82. in principio. Et consolat ipse modus
loquendi Rubricarum Missalis p. 2. §. 1. ubi di-
citur: *Orationi aliquantulum vacet, & Orationes
infra postas pro temporis opportunitate dicat.* Un-
de idem habet sensus & praxis etiam do-
ctissimorum pariter ac piissimorum nullius
peccati scrupulum in hoc facientium.

QUÆSTIO XIV.

De Supplendis defectibus in Missa occurrentibus ac de Ritibus Missæ.

DUBITATUR primò, quomodo sup-
plendus sit defectus in Missa occur-
rens, quando in sumptione calicis advertit
Sacerdos non fuisse vinum, sed aquam aut
alium liquorem? Resp. quòd vel denuò con-
secranda sit hostia cum vino, præviâ oblatio-
ne saltem mente conceptâ, incipiendo à
verbis, *Qui pridie quàm pateretur*, ut præscri-
bunt Rubricæ juxta sententiam Thomæ: vel
de novo consecrandus sit solus calix sine
pane, incipiendo à verbis, *Simili modo post-
quam canarus est*; & post Consecrationem
reliquis ommissis sumendus. Quod postre-
mum esse magis congruum, docet Scotus disp.
8. quæst. 3. nu. 7. quem sequitur Navarrus,
Suarez, Vasquez & passim Recentiores: si
enim denuò consecratur utraque species,
non tam perficietur Sacrificium prius,
quàm reficietur, seu fiet novum; cum ta-
men potius secundum jura & rationem sit
perficiendum, adeoque solum cautè sup-
plendum, quod incautè fuerat prætermis-
sum. Rubricæ autem sunt tantum instru-
ctiones quædam doctrinales, datæ secun-
dum probabilem doctrinam, non magis obli-
gantes, quàm doctrinæ, in qua fundantur,
ut inquit Suarez disput. 85. sect. 1. §. Ad Pri-
mam Confirmationem. Adde Rubricas Missæ
reformati p. 3 §. 4. num. 5. consulere sententiam
Scoti, quando Sacerdos celebrat publicè lect
coram aliis (prout ordinariè contingit) nam
certè tunc quæ sine nota potest curri in-
fundi vitæ ablutionis & modicum aquæ,
silenterque post oblationem saltem
mente conceptam præmissâ Consecratio-
ne illud sumere, deinde ad secundam &
ordinariam ablutionem procedere. Quod
si Sacerdos per ignorantiam, inadverten-
tiam, aut alium modum, prædictum defe-
ctum supplere omiserit, donec Sacrum est
absolutum & ab altari recesserit, nullatenus
debet iterum consecrare ad supplendum
defectum, immo non potest: quia tunc est
moraliter distincta actio. Ita Suarez, p. 1.
& alii.

Dubio

158. Dubitatur secundò, quid faciendum sit, quando Sacerdos, qui plures hostias detulit ad altare ad communicandum populum, dubitat, an habuerit debitam intentionem consecrandi? Resp. si Sacerdos vere de hoc dubitet, dicat Sacerdoti celebraturo, ut eas sub conditione consecret, modo dubium sit probabile: nisi malit postsumptionem sanguinis ipsemet eas sumere, idque commodum fuerit. Alioquin in hac materia non oportet scrupulosum esse, ne via pluribus malis aperitur. Constat quòque Sacerdotem eo ipso, quo detulit hostias ad altare, videri habuisse intentionem sufficientem ad Consecrationem.

159. Dubitatur tertio, quid faciendum, si celebrans non recordetur se dixisse ea, quae in Consecratione communiter dicuntur? Resp. non debere propterea turbari, ut inquit Rubricae. Et meritò: quia factorum aut dictorum, etiam sine dubio rationabili, saepe non recordamur defectum reflexionis.

Si tamen certò ei constaret, se omisisse aliquid eorum, quae sunt de necessitate Sacramenti, deberet resumere ipsam formam absolutè aliàs, si valdè probabiliter de hoc dubitet, sub tacita conditione. Si autem non sunt de necessitate Sacramenti, non resumat, sed procedat ulterius; ut inquit Rubricae. Unde etiam, si oblitus fuerit in Missa Gloria in Excelsis, aut Credo, aut aliquid simile, non debet, si postquam aliquantulum progressus memor fiat, supplere quod omisissum est, cum perturbatione Ordinis ab Ecclesia praescripti; ut notat Bonacina d. 4. q. ult. de Missae Sacrificio pu. 10. n. 16. post Silvestrum, Suarez, Reginaldum & Coninck quos citat.

Non apparet tamen, cur non possit aut non debeat interitum Sacerdos repetere, si inter secrete orandum quid notabile omisisset, & post pauca verba certò id adverteret: id enim commodè & sine notabili turbatione Ordinis fieri potest. Sic etiam frequens est, ut incepto Communicantes, vel hanc igitur oblationem, incidat additio faciendam infra Octavam Paschae v. g. ad quam recitandam regredi, post pauca verba juxta formam ordinariam dici coepit, non est inconueniens. Similiter si ante consecrationem certò recordetur Sacerdos, se omisisse mixtionem aquae, debet illam supplere. Pleaque alia, quae de supplendis defectibus in Missa occurrentibus dici possunt, satis explicantur in Rubricis Missalis. Qui plura desiderat, adeat Suarez disp. 85. Apud quem etiam & apud Gabrielem Biel & alios videri potest explicatio partium Missae in particulari.

161. Dubitatur quarto, qualiter peccet, qui aliquid omittit, vel addit in Missa? Resp. peccare mortaliter ex genere suo. Quod addo: nam levitas materiae & inadvertentia excusat. Unde omittere Gloria in Excelsis, sa addens vel de eam minuens, vel Credo, aut simile quid, non est mortale, ex levitate materiae. Ordinariè etiam tunc adest oblivio seu inadvertentia. Idem est de Epistola vel Evangelio in Missa solemnè, si Sacerdos ea privatim non legat, ut Plures docent, sive quia Rubricae submissam tunc lectionem ordinantes sunt directivae, sive quia in Missa solemnè, in qua nihilominus à Ministris cantantur, talis omissio videtur exigua.

tia excusat. Unde omittere Gloria in Excelsis, sa addens vel de eam minuens, vel Credo, aut simile quid, non est mortale, ex levitate materiae. Ordinariè etiam tunc adest oblivio seu inadvertentia. Idem est de Epistola vel Evangelio in Missa solemnè, si Sacerdos ea privatim non legat, ut Plures docent, sive quia Rubricae submissam tunc lectionem ordinantes sunt directivae, sive quia in Missa solemnè, in qua nihilominus à Ministris cantantur, talis omissio videtur exigua.

Immo Thomas Tamburinus lib. 2. cap. 5. §. 2. 162. num. 6. allegans Sanchez opinatur Sacerdotem celebrantem cum Diacono & Subdiacono melius facturum, si dum hi cantant Epistolam & Evangelium, ipse attentè audiat, nec secrete recitet. Quod extendit ob paritatem rationis ad Gloria, Credo, Prophetias Sabbati sancti, Passionem Domini, & similia, quae in majori hebdomada, & in Missa solemnè ab aliis à celebrante cantari solent. Sed hoc aperte repugnat praxi, & apertius Rubricis Missalis; quae etsi hac in parte forent merè directivae, dant saltem consilium de meliori. Similiter in additione excusat levitas materiae, ut si absque intentione inducendi novum ritum Sacerdos velut privata persona adderet in Missa O sacrum convivium etc. vel quid simile ex privata devotione; aut in Canone nomen alicujus Sancti, v. g. de quo fit festum.

Quòd si Regularis non nominaret Episcopum loci (qui etiam à peregrinantibus, non autem Episcopus ipsius Sacerdotis nominandus est) sed ejus vice suum Generalem, declaravit S. Congregatio apud Diana Parte 2. Tract. 14. Resol. 40. esse mortale. Sed haec non constat declarationem esse authenticam juxta Tamburinum supra §. 3. num. 7. qui existimat id ipsum esse leve, nisi cum ferret ad mutandum ritum, vel ex contemptu Episcopi, vel ob aliquid simile. Nec putat de cetero S. Congregationem voluisse id quod ex se leve est sub mortali prohibere. Facilius nihilominus subesse posset culpa gravis mutationi factae in Canone: qui certeretur gravissimi ponderis. Propriè autem incipit Canon, juxta Doctores (quod etiam videntur supponere Scriptores antiquiores, signanter Honorius Augustinensis l. 1. de antiquo Ritum Missar. cap. 107. Tom. 12. Biblioth. Patrum Edit. Colon.) ab illo: Te igitur clementissime Pater, & finitur ad Pater noster, ut iidem docent aut supponunt. Et quidem S. Gregorium censuisse, ut Oratio Dominica recitaretur mox post Canonem, refert Berno Augustensis Abbas (qui floruit ante 600. annos) l. de quibusd. reb. ad Offic. Miss. speculantibus c. 1. To. 1. Biblioth. Patrum.

Circa ritus Missae observandum est, Rubricas non omnes esse strictè praeceptivas seu obligare ad peccatum mortale ex genere suo: sed plurimas solum esse directivas. Quando incipiat & finiatu Canon.

Hh 2 vas

vas, seu solum de consilio, neque obligare, saltem sub mortali. Ad dignoscendum autem, quænam tales sint, adhibet *Lugo d. 20. sect. 4.* hanc regulam, Omnes scilicet Rubricas ut tales esse directivas, illas autem solum censendas esse præceptivas, quæ continent seu notant aliquid, quod aliàs ex jure vel ex legitima consuetudine graviter jubetur, vel in ipsis Rubricis expresse sub mortali præcipitur. Ex qua regula facile erit in particulari has ab illis discernere. Graviter nihilominus vitandus est neglectus factorum rituum cum scandalo populi, vel junctus contemptui, vel intolerabili incurie, quæ quis illos ita scilicet seu ut plurimum non curat addiscere seu servare, vel adjunctum habens animum inducendi novos ritus. Vide *Lambertinum supra §. 1. & Marchant tom. 2. tract. 2. p. 2. ut. 4. quæst. 2. §. 4. dub. 9.*

165.
Missæ ex
usu antiquo
Ecclesiæ non
est celebranda
linguâ
vulgari.

Solum restat contra Hæreticos nostri temporis ostendendum, quod Missa non sit dicenda necessarîo linguâ vulgari, neque etiam omnia sint in ea pronuntianda clarâ voce. Quod utrumque definit *Tridentinum sess. 22. an. 9.* Videri potest *cap. 8. præjæm sessionis.* Quantum ad primum attinet, constat quidem non esse oppositum in se malum, aut à Christo vetitum; tamen justis de causis Ecclesiæ consuevit non alia lingua uti, quam doctrinali, Græca vel Latina, admittens tamen aliquid Hebraicæ linguæ (quæ tres linguæ titulo crucis Domini fuerunt honoratæ) quia lingua Latina est apud eruditos usitata in Occidente, Græca verò in Oriente olim præsertim. Id namque habet antiquus Ecclesiæ usus; ut ex omnibus etiam vetustissimis Liturgiis satis constat, & bene deducit *Bellarminus l. 2. de verbo Dei cap. 15.* Et sanè insolentissimæ insanix est, usum universalis Ecclesiæ culpâre juxta *Augustinum Epist. 118. c. 5.* Potest etenim Ecclesiâ in similibus accidentalibus statuere seu determinare, quod convenientius judicaverit.

166.
Congruentia
assignatur.

Convenientia autem fundatur partim in eo, quod ob varietatem, quæ in linguis vulgaribus sæpe & facile intervenit, frequens foret variatio in Missæ celebratione necessaria; partim, quod si in singulis locis Missa celebraretur linguâ vulgari & patriâ, nimia foret varietas in Ecclesiâ, & cum maximo Fidelium dispendio tolleretur Ecclesiæ communicatio, adeo ut pauci Sacerdotes possent in alienis regionibus celebrare; partim quod majestas rerum quæ aguntur, exigat linguam magis venerandam & gravem; quodque mysteria populari linguâ celebrata facile vilescerent apud multos rudiores & plebeos (esto in aliquibus excitaretur aliunde major devotio) de rebus juxta suam intelligentiam judicantes, nec mysteria ac tropos capientes; partim, quod quæ in Sacrificio Missæ dicuntur, non tam ad instructionem populi (ut) con-

cio) quam ad Deum ipsum referantur. Et quamquam secundario deservire possint etiam ad instructionem populi, facile & efficacius id potest, & debet suppleri per Parochos in Concionibus, ut præscribit etiam *Tridentinum sess. 22. cap. 8.*

Nec refert, quod Paulus V. concesserit Anno 1615. die 27. Junii ut apud Sinenfes Missa & Officium divinum dicatur idioma Sinenfis, ut Auctores recentiores referunt. Item quod Moravis (*Estæ Eneâ Sylvio de Origine Bohem. cap. 13.*) sit concessum, ut officium divinum facerent linguâ Sclavonica; idque post auditam cælitus vocem: *Omnis spiritus laudet Dominum, & omnis lingua consecratur ei.* Nam id pendet à voluntate Ecclesiæ, quæ potuit hac in re dispensare cum istis Nationibus. Et quidem quoad Sinenfes non dispensavit, ut missa diceretur linguâ apud ipsos vulgari, sed aliâ, quæ est interatorum apud ipsos, ut testatur *Præpositus q. 83. art. 4. dub. 1.* Moravis autem id concessum fuit in principio quando totum regnum simul convertebatur ad fidem, nec inveniri poterant, qui pro omnibus Latino celebrarent; eâ verò necessitate cessante amplexi sunt morem Ecclesiæ Romanæ. Vox autem illa audita designat tantum, id non esse in se malum: est non semper in omnibus circumstantiis prælegendum. Ita respondet *Sylvius q. 83. art. 4. s. Queritur II. ad 4. ex Bellarmino sup. c. 16. in fine.* Vide *Palavittinum lib. 18. Hist. Trid. c. 10. n. 3. & 4.* allegantem & explicantem verba Joannis VIII. indulgentis, ac Gregorii VII. post annos ducentos post, causâ cessationem denegatis.

Quod ad secundum, apud Hæreticos in salumniam vocatur, attinet, non apparet quid mali sit, vel quod inconveniens in hoc, quod in Officio publico quedam secretò dicantur: nam sufficit quod dicantur ministro publico & ad publicam utilitatem: cur ergo non potuit Ecclesiâ præscribere, ut aliqua secretò dicerentur? Quod sine sufficienti ratione, factum non esse perluadet satis ipsa Ecclesiæ auctoritas, esto nos causam ipsam non penetraremus. Ratio autem, inter varias mysticas seu congruas, esse potuit, quod ipsum silentium in operatione mysterii excisset attentionem ac venerationem, ut & ipsa quoque varietas ad devotionem conducit. Quare *Basilius l. de Spiritu sancto c. 27.* ait: *Qui in primordiis Ecclesiæ certis ritibus præscriperunt Apostoli & Patres, in oculis silentioque mysteriis suam servare dignitatem. Quæ enim omnino mysterium est, quod ad populares ac vulgares aures essentur. Unde & ipsi Ethnici lumine naturæ id agnovêrunt. Et in lege veteri ex divina institutione idem cernitur, supranter *levit. 15.* ubi dum Sacrificium thauri describitur, jubetur Sacerdos pergere velum, ibique precari, non solum non auditus, sed ne visus quidem à populo.*

Unde etiam in Ecclesia Græca quædam submissè proferuntur à sacerdote; ut ex Liturgia S. Chrysostomi est manifestum; quamvis in illa verba Consecrationis proferantur altè. Quod parum refert: quia poterunt diversæ Ecclesiæ diversa præscribere, propter varias hinc inde congruentias occurrentes, à singulis uniformiter servanda. Occasio autem proferendi secretò verba consecrationis in Ecclesia Latinà desumpta videtur (ut graves Auctores, etiam antiqui referunt) ex miraculoso ac horribili exemplo relato à Sophronio (qui floruit ante Damascenum & VII. Synodum) in *Prato spirituali* c. 196. de parvulis pastoribus, qui ex alta verborum formæ prohuntiatione ipsa didicerant, iisque abutebantur. Cujus verissimi miraculi mendacem relationem à Kemnizio factam refutat Bellarminus l. 2. de Missa c. 12. in fine.

Nec refert, quòd Christus altà voce consecraverit. Nam circumstantia ista aut similes nullatenus concludunt ita nobis esse faciendum: cum etiam consecraverit sub noctem, non jejunus, recumbens &c. Etiam ratio fuit in Christo ita agendi: ut scilicet doceret Apostolos formam, quâ uti in consecratione deberent.

QUÆSTIO XV.

De Stipendio Missæ & Obligatione inde resultante.

CERTUM in primis est ex communissima praxi, etiam piissimorum & doctissimorum Sacerdotum, per totam Ecclesiam, idque ex monte Episcoporum, ipsiusque Pontificis, idipsum in suis Decretis manifestè supponentis, licere Sacerdoti accipere stipendium pro Missa, non quidem per modum pretii (quod foret simoniacum) sed stipendii, ad sui sustentationem. Nam qui altari servit, de altari vivere debet, juxta Apostolum 1. ad Cor. 9. Quare Missam gratis donat & offert; uti & Parochus alia Sacramenta ac sacra ministeria, etsi recipere, aut etiam exigere valeat stipendium sustentationis. Prout etiam Sacerdos potest accipere panem & vinum ceteraque necessaria huic ministerio; & consequenter etiam potest aliquid accipere necessarium ipsi ministro sustentando. Unde posset licitè ex natura rei, & secluso scandalo pusillorum de stipendio pacisci: quòd enim quis peracto opere licito tenetur jure naturæ dare, non est per se illicitum antè opus in pactum deducere. Item potest promissum seu constitutum ex Verbo, etiam à judice; qui obligatur ei ipsum adjudicare: signanter dum veluti legitimum est ab Ordinario taxatum.

ibus, sed etiam in divitibus, sive ex suo, sive ex Christi patrimonio, hoc locum habet (etsi possit in his interdum macula seu nota avaritiæ concurrere) juxta Doctores communiter: nam habent equidem titulum communem, adeoque jus similiter se sustentandi, si velint, ex altaris ministerio.

Immo idipsum locum habet in Beneficiatis ad celebrandum adstrictis, pro diebus, quibus sic adstricti sunt, dummodo non sint obligati ad applicandam Missam, sed solum ad celebrandum pro commoditate populi aut honore Ecclesiæ; ut habet praxis quotidiana, & communis Doctorum, etiam Recentiorum, sensus; contra quosdam alios Recentiores: neque enim præjudicat illis, pro quorum commoditate debet Missam facere, neque quidquam minus accipiunt alii, quibus integrè Missam applicat: neque aliquid jus obstat.

Exstat quidem Declaratio Cardinalium super decreta novissima Urbani VIII. de celebratione Missarum (quæ cum suis Declarationibus extant in Bullario Romano & apud Bassæum V. Missa VII) in qua habetur, Sacerdotes quibus diebus tenentur Missas celebrare, ratione beneficii, seu cappellæ, legati, aut salarii, si elemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa utrique obligationi satisfacere. Verùm hæc declaratio loquitur de casu, quo Sacerdotes sunt aliundè ex justitia obligati ad celebrandas Missas cum earumdem applicatione: tali namque casu non possunt accepto stipendio etiam applicare aliis; quantumvis ipsi Sacerdotes forent pauperes. An autem sit tantum obligatio dicendi Missam sine applicatione, an insuper cum applicatione ex tenore & circumstantiis foundationis, legati, vel postulationis colligendum est. De que vide Thomam Tamburinum l. 3. de Sacrificio c. 1. §. 3. num. 15. & seqq.

Ex dictis colligitur posse Missam solemnem, quæ alioquin quotidie conventualiter celebranda supponitur, pro stipendio applicari aliis, quando scilicet non est aliundè specialis obligatio applicandi, sive Conventui, sive Fundatoribus, sive alicui alteri.

Petes I. An si Sacerdos acceperit v. g. quatuor stipendia à quatuor petentibus, possit celebrare quatuor Missas pro omnibus simul, sic ut singulæ pro rata prosint omnibus? Resp. omnino posse: quia si singuli accipiunt, quòd eis debetur, idque tempore, ut supponitur, debito. Ita Doctores passim contra Nonnullos.

Petes II. An pro una Missa possint accipi à diversis plura minuta stipendia usque ad quantitatem stipendii justii? Resp. posse quidem iure à sacerdote exigere stipendium integrum lege aut consuetudine taxatum, immò alios obligari ad id præstandum, nisi sacerdos sit minori stipendio contentus.

Neque tantum in pauperibus Sacerdos Herinx Sum. Theol. Pars IV.

172. Aut Beneficiatis more ad celebrandam adstrictis non autem ad applicandum.

173. Satis De Declarationi Cardinalium.

174. Corollarium.

175. An plura stipendia possint unum

usque ad
quæsitatem
iusti stipen-
di.

suo iuri cedendo. Alioquin *Leo X. Bulla VII.* apud *Confectum* decrevit, non teneri, salva conscientiarum puritate, fratres ad tot Missas, quot elemosynæ tenues, & quæ non æquivalent valori unius Julii, fuerint oblatae: quasi concedat ad maiorem securitatem, quod per se licebat, etiam taxando Julium pro stipendio, utique tunc temporis saltem satis honesto. Quare numerum Missarum posse minui ad rationem integri & consueti stipendii, nisi sacerdos oppositum expresse promiserit, affirmant *Corduba, Azorius* & alii apud *Aversa q. 11. de sacro Missæ. sect. 17.* & in casu, quo sacerdos, nimia coactus inopia, diminuta stipendia acceptavit, *Peyrinus* loquens etiam post *Decreta Urbani VIII.* apud *Aversa supra.*

Vetum S. Congregatio seu potius *Urbanus VIII.* ubi pro pluribus Missis celebrandis stipendia, quantumcumque incongrua, sive ab una, sive à pluribus personis, collata fuerunt, aut conferentur in futurum... sub attestatione divini Iudicii mandat & præcipit, ut absolute tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributa elemosinae præscriptæ fuerint, ita ut alioquin ii, ad quos pertinet, suæ obligationi non satisfaciant: quin imò graviter peccent, & ad restitutionem teneantur. Et ad exactiorem Decreti observantiam revocat Privilegia quibusvis concessa, quibus indulgetur, ut certarum Missarum vel Anniversariorum celebratione aut aliquibus Collecis seu Orationibus plurimum Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat. Quamvis autem *Thomas Tamburinus supra n. 53.* putet nihilominus oppositum adhuc esse licitum, explicando Decretum, quod velit tot Missas celebrari, quot fuerint præscriptæ juxta ratam datæ elemosynæ, quatenus nempe sufficientis ad tantum numerum: obstant tamen satis manifestè verba Decreti in quo expresse agitur, ubi stipendia quantumcumque incongrua conferuntur. Et in declarationibus dubiorum, quæ occasione Decretorum emerferant, ad tertium quaesitum, An cum Ordinarius præscripserit elemosynam congruam, juxta qualitatem loci, personarum & temporum, sacerdotes accipientes stipendium minus congruo teneantur Missas ab offerente præscriptas celebrare, responsum fuit, Teneri. Ratio est: quia sacerdos accipiens stipendia incongrua, censetur iisdem contentus, adeoque se obligare ad numerum Missarum ab offerente proscriptum. Immo ipsa verba Decreti videntur innuere obligationem ex natura rei in verbis: Alioquin ii, ad quos pertinet, suæ obligationi non satisfaciant: quin imò graviter peccent, scilicet contra justitiam, & ad restitutionem teneantur. Nisi quis malit Pontificem jure hoc positivo reddere sacerdotes aliter incapaces domini, sic ut stipendia non faciant sua. Quod tamen in jure solet fieri aliis loquendi formulis. Accedit, quod sermo sit de stipendiis etiam quæ in præterito Collata fuerunt: quod est apertum indicium, agi de debito ex naturâ rei præxi-

stente. Nihilominus adhuc posset Sacerdos altero admonito de insufficientiâ stipendii, ipsoque consentiente, Missas ad justam taxam diminuere. Similiter si in scio Sacerdote deponatur stipendium diminutum, potest is admonito petente, aut, si ob justam causam eoque, etiam non admissito, pro rata diminuere numerum Missarum. Et hæc ratione posset excusari praxis quarundam Ecclesiarum: nisi forte insuper excusentur aliorum iudicium alicubi, quod Decretum non sit ibi usu receptum, sitque juris merè positivi.

Petes III. An; qui Missam suscipi celebrandam cum certa elemosyna, possit eandem Missam alteri, parte ejusdem elemosynæ sibi retentâ, committere? Respon. etsi id non appareat, tamen illicitum ex natura rei, ut exemplis ex aliis contractibus desumptis confirmari posset; habet nihilominus speciem quamdam turpis quaestus, estque merito prohibitum per Decretum *Urbani VIII.* (Propositionem, quæ asserit adhuc licitum id post decretum *Urbani VIII.* seu ejus vigore supposito, reprobat *Alcander VII.* saltem ut scandalosam) & quidem juxta plerisque graviter, etiam *Bordonus tom. 1. v. 2. Resolut. 25. quæst. 18.* (ut refert *Aversa quæst. 11. sect. 17.*) putet secus facientem solum peccare venialiter, nec teneri ad restitutionem partis sibi retentæ. Tamen gravitas materiæ & causæ, absolutaque prohibitio satis indicant gravitatem culpæ.

Hoc equidem Decretum non tangit Beneficiatos, qui (ut Cardinales & Clarissimi) possunt excessum consueti stipendii, aut pro Missis à se alioqui celebrandis assignatis, retinere sibi ipsis. Ut etiam id potest Cappellanus habens salarium stabile instar Beneficiati.

Excipitur etiam casus, quo pinguius stipendium datur per modum elemosynæ tanquam à speciali amico & beneficiatore loci vel personæ, adeoque non tantum intuitu Missæ, pro qua utique aliis non daret tam extraordinarium stipendium. Secus solet juxta Declarationem Cardinalium, si ex mera devotione & liberalitate indifferenti ad personas daretur stipendium pinguius solum pro ipsa celebratione Missæ, sive eius intuitu. Similiter quando alter Sacerdos in hujusmodi diminutum stipendium scienter & spontè consentit: prout interdum rationabile est ipsum consentire ex eo, quod indemnitati quarundam Ecclesiarum Regularium, ubi indifferenter plurimæ Missæ petuntur, & non rarè multo postmodum partim non satisfit, partim non præbetur justum stipendium, sit frequenter necessarium ex pinguiori aliarum stipendio partem reservare. Alia excusatio adduci posset pro iis locis, in quibus Decreta Urbani, nec sunt publicata, nec usu recepta, & signanter hoc

Decre-

Decretum: ut patet in Belgio, in quo contraria praxis passim viget, immo ante annos non multos paucis sacerdotibus Decretum istud innouetur; quod ex recentioribus quibusdam Scriptoribus postmodum cepit magis innotescere. Immo *Marchinus* apud *Thomam Tamburinum* lib. 3. c. 1. §. 5. num. 12. ait se audivisse in multis Italiæ locis, & Romæ in multis Collegiatis, hoc Decretum quoad hanc partem non servari.

Petes IV. An Sacerdos possit accipere duplex stipendium pro una Missa, applicando uni partem illam fructus, quæ ipsi sacrificanti respondet? Nonnulli affirmant, etiam post Decreta *Urbani VIII.* Resp. Neg. etiam independentem ad Decretis præfatis, quæ huic responsioni plurimum favent. Immo censuit S. Congregatio 25. Jan. 1659. casum esse comprehensum in Decretis aliis editis (scilicet *Urbani VIII.*) quibus prohibetur, ne duplex stipendium seu elemosyna pro unica Missa recipiatur. Quam sententiam S. Congregatio *Alexander VII.* dein 29. Januarii approbavit & Decretum publicari iussit: fructumque oppositum statuit inter Propositiones 45. à se reprobatas Ratio est; quia incertum est, an pars illa sit alteri applicabilis. Similiter incertum est, an ista portio sit ex opere operato, & quanta sit: etsi Quidam conjectent æquivalere portioni, quæ datur ei, pro quo offertur: Quidam vero æquivalere circiter quoad tertiam solum partem. His namque incertitudinibus exponi nolunt dantes certum stipendium, qui censentur exigere fructum sacrificii certum.

Hinc etiam non potest Sacerdos regulariter loquendo accipere à duobus stipendium, quorum uni applicet fructum satisfactorium, alteri imperatorium alicujus beneficii: sensus enim consuetus petentium missam est, ut utrumque fructum sibi acquirere velint, nisi explicant contrarium, vel hoc ex circumstantiis colligatur. Si namque significant; hic quidem, se esse contentum impetratione beneficii: iste vero, se solum velle satisfactionem pro pœnis; volentibus & consentientibus non fiet iniuria. Immo si quis liberaliter erogaret stipendium contentus vel unicâ collectâ, vel particulari oratione in *Memento*, posset indubiè pro sacrificio ipso exigi à tertio aliud stipendium. Præterea qui liberaliter promittit dicere missam pro alterius sanitate, & uni tertio missam dicere pro satisfactione penarum parentis defuncti, satisfacere posse videtur unicâ missâ, applicando uni unum, alteri alium fructum. Prout etiam qui vovit dicere missam in gratiarum actionem pro obteo beneficio, videtur posse fructum satisfactorium alteri donare seu applicare. Sic namque totum fit, in quod ferebatur formaliter intentio promittentis aut voventis.

Nolo immorari absurda doctrinæ *Thomæ* *Hurtadi*, quæ est expressa inter 45. propositiones ab *Alexandro VII.* reprobata: Non est contra justitiam pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, & Sacrificium unum offerre: neque etiam contra fidelitatem, etiamsi promittam promissione etiam juramento firmata, dari stipendium, quod pro nullo alio offeram. Impugnatione namque haud eget, quod propria absurditatis mole ruit.

Quod attinet ad obligationem Sacerdotis ex stipendii acceptatione consurgentem, ipsa est de genere justitiæ, habens annexum onus restitutionis, si non adimpleatur: talis namque injustè retineret stipendium. Quare indubiè est obligatio ex genere suo gravis. Immo *Petrus Navarra*, *Arragon*, *Bonacina*, quos refert & sequitur *Aversa* quæst. 11. sect. 18. censent sacerdotem accepto stipendio non celebrantem peccare mortaliter, etiamsi aliqui stipendium non attingat notabilem furti materiam: eò quod, licet damnum pecuniæ non sit grave, tamen damnum spirituale, per privationem debiti fructus missæ, sit satis grave. Alii nihilominus censent esse parvitatem materiæ in una missa, neque hic esse attendendum spirituale damnum, sed quantitatem materiæ mensurandam esse ex quantitate stipendii: cuius proinde restitutione reparatur iniustitia commissa: negligere autem restitutionem unius vel alterius stipendii missæ, non est mortale, ut nec ipsum stipendium est gravis materia. Quod à fortiori locum habet in negligente celebrationem Sacri liberaliter promissi, etiam concesso (quod Multi negant) promissionem simplicem ex genere suo graviter obligare. Immo cum ex doctrina *Sanchez* & plurimorum aliorum in promissionibus requiratur quantitas triplo vel quadruplo major quam in furto, ut ut materia peccati mortalis, consequenter hic procedendum foret:

Est autem obligatio ex genere gravis, satisfaciendi citò celebratione missarum, pro quibus acceptum est stipendium; ut ipsa ratio justitiæ dicat. Idemque præscribit *Urbanus VIII.* in suis Decretis: *Elemosynas* (inquit) *manuales & quotidianas pro missis celebrandis, ita demum accipere possint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, ut nova quoque onera suscipere valeant; alioquin omnino abstinere ab hujusmodi elemosynis, etiam sponte oblatas in futurum recipiendis.* Quod explicat declaratio *Cardinalium* in Responsione ad 10. Dummodo infra modicum tempus possint omnibus satisfacere. Et in Resp. ad *Vndecimum* excipit casum, quo tribuens elemosynam sciat & contentiat in dilationem: prout contingit, quando is est conficius onerum præexistentium, vel quando uni Sacerdoti committit legendas tot Missas, ut non possint brevi tempore omnes absolvi.

Quodnam verò censetur modicum tempus,

H h 4

180.
Tenetur Sacerdos ex justitia satisfacere dantibus stipendium.

Qualiter peccet non satisfaciens uni Missæ pro qua accepit stipendium.

Vel quam alteri liberaliter promissit.

181.
Obligatio est ex genere gravis satisfaciendi breviter tempore.

182.

Quodnam
tempus hic
censeatur
breve.

pus, atque adeo modica dilatio, dubitari possit. Estque valde credibile modicum censeari tempus unius mensis, aut etiam duorum mensium; immo Nonnulli id extendunt ad tres menses. Exorbitans tamen nimis est, & omnino reprobandum, quod Peyrinus, teste Tamburino supra s. 9. n. 4. modicum tempus hic intelligat spatium trium annorum. Quod sanè tempus communi iudicio apparet valde longum. Posset quoque fieri per accidens ob necessitatem non patientem moram, pro qua Missa petitur; ut etiam unius diei dilatio sit minima: ut si quis hoc mane petat Missam pro lite eà die decidenda, pro infirmo agonizante, vel periclitante & similibus: ita ut præter culpam dilationis teneretur Sacerdos restituere stipendium, transacta jam indigentia.

183.
An Missa
dicenda uno
mense, pos-
sint antici-
pare dici.

Dubitari è contra posset, an si Sacerdos debeat tot vel tot Missas in mense vel hebdomada celebrare, possit licite anticipare, & uno mense aut hebdomada celebrare etiam pro subsequenti? Resp. affirmativè, cum Petro Navarra, Bonacina, Lugo & aliis: ibi enim subest tantum velut anticipata solutio. Excipite tamen, nisi oppositum constet de mente Institutoris; ut si contrarium expresserit, vel intenta sit etiam utilitas aliorum; utpote ut successivè habeant commoditatem audiendi tales Missas, vel ut dicantur Missæ pro iis, qui successivè moriuntur.

184.
An Missa
addicta cer-
tu hebdom-
ada die-
bus, possint
dici aliis
diebus.

Similiter si Missæ ex institutione sint addictæ certis diebus, absque speciali ratione tales dies respiciente, v. g. feriæ quartæ, sextæ & sabbato totius anni, possent aliis diebus hebdomadæ suppleri; eò quod servetur mens fundatoris quoad principale: ut proinde parva illa temporis variatio, quæ in nullius cedit præiudicium, non sit culpabilis, nisi ad summum venialiter, aut etiam nullo modo, saltem quando adesse causa aliqua rationabilis. Si autem certi dies si t electi ex speciali motivo, v. g. sabbatum ob devotionem B. Virginis in ejus altari, feriæ sexta propter Domini passionem &c. debet omnino Sacerdos iis diebus celebrare, ex vi voluntatis fundatoris. Quamvis etiam hæc variatio non faciliè accedat ad mortale; cum pariter appareat modici præiudicii. Si tamen Missa esset addicta diebus Dominicis aut festivis, ut populus habeat commoditatem audiendi Missam, facilius posset in tali variatione dierum gravis culpa committi. Simile est iudicium de variatione horæ, quæ Missa ex institutione est dicenda.

185.
Qualiter
servandus
locus cele-
brationis
Missarum
determina-
tus per Fun-
datorum.

Tenetur præterea Sacerdos celebrare in loco per requirentem aut instituentem præscripto; idque juxta communem sententiam sub obligatione ex genere suo gravi, adeo ut ne quidem de consensu hæredum secus fieri posset; qui & ipsi tenentur adimplere mentem testatoris; sed solum ex auctoritate superioris, habentis facultatem commu-

tandi ultimas voluntates. Intellige, quando fundator aut requirens Missas, non solum curat applicationem fructus (si enim hæc solum curet, ut plerumque contingit in Missis, quæ à Religiosis indifferenter petuntur, possunt indubiè Missæ alibi celebrari, utpote ubique ejusdem valoris) sed specialiter aut principaliter respicit talem Ecclesiam vel Capellam vel Altare. Quamvis hic etiam locum habeat levitas materię, utpote si raro mutetur locus, v. g. bis vel ter in anno: Immo Thomas Tamburino supra c. 2. s. 1. num. 2. iudicat non delinquere in gravi materia Capellanum obligatum toto anno in certo loco celebrare, qui uno vel altero die feriato singulis mensibus alibi celebraret.

Et facilius adhuc excusari potest celebrans in alio altari ejusdem Ecclesiæ, quam celebrans in diversa Ecclesia; utpote minus recedens à voluntate fundatoris, ut notat Lugo d. 21. nu. 36. addens Capellanum quotidianæ Missæ ex rationabili causa posse etiam citra veniale celebrare raro extra locum designatum; eò quod non censeatur fundator voluisse cum tanto rigore Capellanum suum obligare. Potest etiam culpa abesse, si locus designatus sit impeditus, & Sacerdos aliis negotiis pressus deberet nihil expectare. Similiter si constet locum esse assignatum, ut frequens populus audiat Sacrum, contingat autem nullos aut vix ullos comparere, præsumi potest juxta Tamburinum supra num. 4. mens fundatoris esse, quod cessante causa, cesset effectus obligationis.

Præterea ratio dicitur facilius potest posse ad gravitatem materiae, si obligatus celebrare in altari privilegiato celebret alibi, quam si sit obligatus in alio communi altari celebrare. Immo si vice altaris non privilegiati celebraret in privilegiato, dum requirebatur Missa pro defunctis, ob hanc ipsam causam vacat variatio hæc omni culpa juxta Aversa supra s. Oclaro.

Denique quamvis Sacerdos extra locum debitum celebrans peccaverit; quia tamen simpliciter adimplevit obligationem celebrandi, prætermissa solum circumstantia loci, ad nihil amplius tenetur ordinari, quando, juxta Bonacina q. ult. pu. 7. s. 4. 5. & alios.

Difficilis est, an Capellanus habens perpetuum vel annuum stipendium ad quotidianam celebrandum, si morbo impediatur, teneatur supplere per alium sacerdotem? Vester & quidam alii absolute afferunt. Verum recepta doctrina id negat, quando infirmitas non est diuturna, puta octo vel decem aut quindecim dierum. Vari extendunt ad unum mensem eademque concedit Concilium Mediolanense VII. arbitrio Episcopi. Immo Petrus Navarra, Vega, Lugo disp. 21. num. 49. extendunt hoc ad imbricitatem duorum mensium. Fundamentum

est, quod præsumendus sit fundator seu testator noluisse cum tãto rigore obligare, ut ex causa infirmitatis non indulgeret brevem intermissionem; qualis in hac materia censeripotest intrã dictã latitudinem: nisi tamen ex pactis aut verbis testatoris oppositum constet, quibus tunc standum erit.

Similiter interpretantur ex quadã æquitate plures Doctores mentem fundatoris non fuisse, ut Capellanus ne paucas quidem intrã annum Missas pro se aut sibi conjuncto dicere possit. Plerique insuper concedunt posse illum ex justa causa vel ob reverentiam semel in hebdomada à Sacrificio abstinere, quando scilicet electa est persona Capellani, v. g. si in institutione dicatur: Deputetur Sacerdos, qui quotidie celebret, aut simili modo. Non autem, quando per se intenditur celebratio quotidiana in tali Ecclesia vel altari, aut alio modo exprimaturl obligatio ad suppleendum: utpote dicatur: Celebraretur quotidie in tali loco, provideatur à meis hæredibus quotidie à Missa, Cappellanus satisfaciat per se vel per alium. Idem est, quando onus est Ecclesiæ vel monasterii seu collegii Sacerdotum, ut quotidie dicatur Missa: tunc enim nulla subest causa concedendi vacationem. Prout etiam tunc infirmitas unius Sacerdotis non excusat, cum possit suppleri per alium. Nisi tamen impedimentum sit totius monasterii: quod sanè rarissimum erit.

Admonet quoque Doctores, non licere Sacerdoti, quã die abstinere possit, celebrare, pro alio, cum stipendio vel sine: sed si velit celebrare, teneri pro onere Capellaniæ: quia nempe solum ei conceditur abstinere à Missa ob reverentiam, vel justam causam obstinendi.

Illud ulterius notandum est, quod Capellanus non teneatur in die Nativitatis Domini dicere tres Missas ad intentionem fundationis seu fundatoris, sed possit dicere duas pro se vel pro aliis. Non teneri etiam celebrare in triduo majoris hebdomadæ præter usum receptum Ecclesiæ, esto alioquin feriã quintã & sabbato sancto licite celebrare possit. Item in die Commemorationis Fidelium defunctorum convenire, ut applicet Missam generaliter defunctis juxta mentem Ecclesiæ: etsi ad hoc non sit obligatus strictè, ut nec reliqui Sacerdotes. Denique satisfacere Capellanum celebrando Missas per se vel per alium, quoties fundator non apponit hanc clausulam, ut per se ipsum Capellanus celebret, seu ut non celebret per alium (idem est de Sacerdote obligato ad celebrandum Missas aliquas pro eleemosynis manualibus) immo non posse ab Episcopo compelli, ut per se Missas celebret: implet enim sufficienter mentem testatoris.

Petes I. An Sacerdos, qui accipit stipendium ad celebrandam certam Missam, puta de iunctorum, vel votivam aliquam, satisfaciat suæ obligationi celebrando aliam Missam, nempe currentem ejusdem diei? Resp. affirmativè, non solum quando illa die incidit festum alicujus Sancti (quod admittunt Doctores communiter) live sit de præcepto, sive aliud duplex (quando Missale præscribit, ut fiat Missa de Officio) sive etiam sit aliud minus festum, vel officium: verum etiam absque ulla dierum limitatione, ut plurimi Doctores tradunt. Sacrificium enim semper idem est, & habet eundem suum effectum: preces verò & orationes pro defunctis, vel ad aliquem Sanctum, compensantur per alias, & per majorem Sacerdotis devotionem in dicenda Missa, cui magis afficitur, adjuncta præsertim collecta de defunctis, vel Sancto, de quo Missam fieri alter postulabat. Et aliunde expedit, consulturque in Rubricis Missalis, ut Missa sit conformis officio.

Advertendum tamen, ne sequatur perturbatio ejus, qui certam Missam postulat, aut ne Sacerdos deficiat promissioni specialiter factæ. Et præterea si Sacerdos susceperit in se specialem obligationem celebrandi in altari privilegiato, habente indulgentiam tantum pro Missis de Requiem (prout sonant Brevia Apostolica, quæ hoc tempore conceduntur, in quibus & aliæ restrictiones habentur: quàmvis olim simpliciter annexi soleret indulgentia Missæ ad certum altare celebrandæ pro liberatione unius animæ à quovis Sacerdote, etiam extraneo, & sine alia restrictione, uti sonat Privilegium quod olim est datum Ecclesiæ nostræ Lovaniensi) ex hoc capite oporteret has Missas in specie dicere.

Petes II. An Sacerdos simpliciter sit obligatus ei, à quo, vel pro quo Missa postulatur, oblato stipendio, applicare, non tantum fructum ipsius Sacrificii ex opere operato, sed etiam fructum orationum & precum, quæ in Missa dicuntur, & non sunt de substantia ipsius Sacrificii? Negat Covinck promissibus q. 83, art. 1. dicitur 10. n. 195. & alii: ed quod alioquin non satisfaceret Sacerdos ex malo sine celebrans aut excommunicatus; cum tunc nullus adit fructus ex opere operantis. Sed hanc sententiam plures alii non audent approbare: cum potius sensus communis petentium, aut voventium Missam, ipsorumque Sacerdotum existimatio esse videatur, ut tota Missa, etiam quoad orationes, applicari debeat: exceptis iis, quæ pro aliis ex tenore ipsius Missæ funduntur, aut specialibus collectis & orationibus in Memento.

Non tamen propterea deberet Sacerdos se purgare à peccato & censura, ut postulans Missam consequatur etiam fructum de quo hic quaritur, nec secus faciens teneatur

191.
An Sacerdos
accepta stip
possit cele
brare Miss
sam diei
currentis.
et si rogatus
sit dicere
v. g. Missam
de Requiem,
De S. Maria
&c.

192.
Cancila pro
praxi.

193.
An idem te
neatur etia
fructum
Orationum,
quæ in Mis
sa dicuntur
illam appli
care.

194.
Dato quidã
sic, adhuc
non obliga
neretur

vetur in dō
Sacerdos se
purgare a
peccato aut
censurā.

negetur restituere partem stipendii, ut praxi docet: non enim censentur fideles hoc cum tanto rigore exigere, nec Sacerdotes ad id se obligare. Solum itaque exposcunt fideles totum fructum Missæ, sive sit multus, sive ex aliquo accidenti aliquantulum deficiens, juxta dispositionem scilicet, in qua invenitur Sacerdos, dum celebrat. Unde sive celebret ex malo fine & in malo statu, sive ex bono fine, & in bono statu, dat, quod exigitur, fructum scilicet correspondentem presenti suæ dispositioni. Et ob hoc ipsum laudabiliter student fideles invenire Sacerdotes bonæ vitæ, qui pro ipsis celebrent, ob amplius videlicet lucrum seu fructum.

195.
Ordinatio
Tridentini
circa redn-
tiones ad
partem re-
fertur.

Postremò circa hanc materiam observandum est *Tridentinum sess. 25. c. 4. de Reform. dare facultatem Episcopis, ut in Synodo Diocesana, itemque Abbatibus & Generalibus Ordinibus, ut in suis Capitulis Generalibus possint, pro sua conscientia, in Ecclesiis sibi subjectis indigentibus reductione Missarum ad minorem numerum, quando copia est tanta, vel stipendium adeo tenue, ut illis convenienter satisfieri non possit, statuere quidquid magis viderint expedire, factâ semper commemoratione, sive in Memento, sive per collectas, eorum defunctorum, qui legata pro salute animarum suarum reliquerunt. Quod Decretum juxta Declarationem Cardinalium, quæ refertur ad dictum caput *Tridentini*, habet locum etiam in reductione officiorum profanorum.*

196.
Recentiora
Decreta Vr-
bani VIII.
recensentur.

Nihilominus Urbanus VIII. in suis Decretis sæpè citatis distictè prohibet, Ne Episcopi aut Generales quoquo modo reducant onera alla celebrandarum Missarum, aut post idem Concilium imposita, aut in limine fundationis: sed pro his omnibus reducendis aut moderandis vel commutandis ad Apostolicam Sedem recurratur, relictiones aliter faciendas omnino nullas atque inanes decernens. Quamvis (ut postea declararunt Cardinales) legatum sit ita tenue, ut non sit, qui velit onus ei injunctum subire. Excipiunt iidem Cardinales casum, quo in ipsa beneficii erectione expressè cautum est, ut liceat Episcopo injunctum onus reducere ac moderari. Quare etiam non est ablata potestas reducendi onera Missarum antecedentia *Tridentinum*, & non imposita in limine fundationis: ut patet ex tenore Decreti: quod quid *Bassani V. Missa VII. n. 11. simpliciter dicat ablatam esse potestatem quoad onera tam antecedentia quam consequentia tempus *Tridentini*.*

197.
An obligent
extra Ita-
liam,

Immo ex plaso contextu Decreti advertisse se ait *Marchant Tom. 2. Tr. 2. P. 2. Tit. 4. §. 2. in Appendice doctrinali Resol. 5. illud tantum intra Italiam obligare. Quod tamen non satis clarè advertere ego potui. Et oppositum supponitur in Declaratione Cardinalium super Decreta Urbani VIII. in Resp. ad ult.*

in qua declaratur etiam extra Italiam locum habere decretum, de quo specialis erat nota ratio dubitandi, quod nempe ad Italiam erat restrictum decretum proxime antecedens. Videri saltem debet, an Decretum sit usi receptum in his vel illis extra Italiam locis, signanter in Belgio; ubi etiam numquam fuit publicatum. Quare de Belgio quoad Episcopos ita testatur *Zypaus in Consultationibus Canon. l. 3. Tit. de celebr. Missar. Consultat. 1. Est quoque de pluribus aliis locis.*

Quod autem ad ipsam *Tridentini* dispositionem attinet, existimat *Navarro, B. Marriquet, Marchant supra, Diana. p. 1. Tr. 14. de celebr. Missar. Resol. 4. & alii Concilium quoad Episcopos non statuere jus novum, sed concedere seu declarare id, quod jure ordinario eis competebar. Quocirca plures censent ibi disposita competere Episcopis etiam extra Synodum, vi juris communis. Quibus favet *Lessius in Resol. 1. Missa casu 7. At quoniam quoad Generales & Abbates condit *Tridentinum* jus novum, existimat *Diana sup.* alios citans, his saltem non competere ista, nisi in Capitulis Generalibus. Verùm quia his quoque antea competebar ea, quæ Episcopis de jure communi, existimat *Bruno Chassani, P. 2. Tract. 8. c. 1. propos. 8. (in ejus Scriptis inter alia desidero exactiores seu fideliores citationes) etiam illis id convenire extra Capitula, solumque directivam esse clausulam *Tridentini*, non annullativam actus aliter facti. Quidquid de his sit, in dubio consultissimum saltem est, terminis *Tridentini* inhærere. Quòd si Synodi non celebrentur, convenit Episcopum requirere consensum Capituli: immo juxta plerisque requirere tenetur, etsi non sequi.***

QUESTIO XVI.

An & Quomodo obligentur fideles assistere Sacrificio Missæ?

PRO complemento hujus materiae applicanda restat obligatio assistendi Sacrificio Missæ, seu (quod vulgò dicitur, & in idem regit) audiendi Missam.

Itaque certum in primis est, baptizatos adultos & ratione utentes teneri diebus Dominicis & Festis interesse Missæ. Patet hoc ex communi sensu omnium Doctorum & fidelium, & antiquâ ac universali Ecclesiæ consuetudine. Immo hoc præceptum recensetur inter quinque præcepta Ecclesiæ, quæ etiam pueris in Catechismo proponuntur. Idem colligitur ex c. Omnes fideles, & c. Missas de Consecrat. dist. 1. Ex eodem patet communi consensu & praxi fidelium patet prædictæ obligationis gravitas: prout & ipsa

ipsa materia gravis est, adeo ut vel semel Missam omittere sit grave.

Non obligantur autem necdum baptizati, quamvis Catechumeni sunt; utpote non subditi Ecclesiæ. Idem est de pueris & aliis nondum ratione utentibus, utpote incapacibus præcepti, & assistentiæ humanæ; qualem hoc præceptum exigit. Obligantur nihilominus parvuli, quam primum attingerint usum rationis, sic ut saltem in confuso possint discernere à malo discernere, & mortaliter peccare. Et quamvis ipsi si ratione ignorantia aut inadvertentiæ vel imperfectæ notitiæ in his initiis facile excusentur à culpa, præsertim gravi: obligantur tamen parentes, & alii curam illorum habentes, esse solliciti (prout solliciti sunt, qui Deum timeant) ut Missam audiant. Fidem obligationi satisfaciunt Sacerdotes Missam celebrando: sic enim perfectissime intersunt ipsi Sacrificio.

Est porro obligatio audiendi Missam unam etiam in die Natalis Domini, juxta indubitam sententiam & praxim Doctorum, etsi sit liberum Sacerdotibus dicere tres: immo etsi juxta *Miranda, Henriquez* & alios Parochi sint obligati ad providendum plebi, tunc de tribus Missis, si commode possint. Quam tamen obligationem rigorosam simpliciter loquendo plures alii non admittuntur.

Certum deinde est, audiendam esse Missam integram, sic ut omittens interesse partem notabili, peccet juxta omnes graviter. Pars autem notabilis censetur media, aut etiam tertia pars, juxta Doctores communiter. Si verò quis adsit ab initio Missæ usque ad communionem inclusivè, & tunc discedat, non omittit partem notabilem: ut, etiam, si adsit, antequam legatur Epistola: immo juxta Doctores passim, etsi Epistola sit lecta, modò intersit Evangelio. Adhuc plus addunt varii Recentiores, scilicet probabiliter non omitti partem notabilem, etsi evangelium sit lectum, modò quis adsit reliquæ parti usque ad finem Missæ, adeoque saltem audiat ultimum Evangelium. Id probabile putant *Lugo, Bonacina, Diana*, & plures, quos refert & sequitur *Aversa* q. 11. sect. 19. §. Sexto constat. Videtur saltem multorum simplicium sensus, sufficere quòd Evangelium necdum sit ex toto lectum, sed quòd intrantes templum repererint Sacerdotem occupatum lectione Evangelii. Sapissimè etiam rustici serò venientes excusantur per bonam fidem & inadvertentiæ periculi serò veniendi, vel per hoc, quòd sint decepti in hora, vel non audiverint pulsùm, nec postea sit opportunitas aliud Sacrum audiendi. Gravitas denique partis sumenda quoque est ex ejusdem qualitate. Unde graviter peccaret, qui non interesset consecrationi & communioni, in quibus consistit essentia & integritas Sacrificii, quæque sunt maxi-

mè intenta in hoc præcepto.

Petes I. An qui nequit audire Missam integram, teneatur audire partem? Resp. si pars restans sit nullius momenti, aut consecratio sit peracta; non teneri: tunc enim deficit pars principalis & essentialis: secus est, si consecratio necdum sit peracta, idque ob oppositam rationem. Hinc etiam non est obligatio audiendi officium feriæ sextæ Parasceves, ut contra Nonnullos docent Doctores passim & declaravit S. Congregatio Rituum teste *Gavano in Rubr. Miss. 4. tit. 9. num. 24.* etsi in ea celebraretur aliquod festum in populo, v. g. festum Annuntiationis (quod apud Italos semper celebratur die occurrenti, sed apud Leodienses anticipatur, in Provincia autem Mechliniensi transfertur in feriam tertiam post Dominicam in Albis) quando Sacerdos quidem communicat, & quosdam alios ritus adhibet, verè tamen Missam non celebrat. Idem est de Missis, quas vulgò *secas* appellant, hoc est, cum adhibitis ceteris præcationibus ritibusque, minimè consecratur. Hæ enim non sunt ab Ecclesia præscriptæ. Immo in *Concilio Tridentino* (teste *Palavicino l. 18. c. 6. n. 18.*) complures propendebant ad eas interdicendas: sed postea mutatum est consilium, auctore potissimum *Georgio Drosovizio*, creato Episcopo Quinque Ecclesiarum, cum animadversum esset, in navigationibus, aliisque rerum conditionibus, cum sacerdotum, vel sacræ suppellectilis defectu, celebrare non licet, eam aspectabilem sacrificii expressionem plurimum conferre ad excitandam in animis pietatem, qui ut etiam supra sensus evchantur, sensibus indigent.

Petes II. An is, qui audiret median Missam unius Sacerdotis, v. g. à consecratione inclusivè usque ad finem, satisfaceret præcepto, audiendo partem alterius Missæ usque ad consecrationem? Existimant varii Recentiores, spectando principia intrinseca, quòd non: eò quòd duæ partes diversarum Missarum non integrent unum sacrificium sive unam Missam in rigore loquendo. Fatentur tamen affirmativam doctrinam esse probabilem, & securam in praxi, ob auctoritatem Theologorum quasi communiter existimantium, talem satisfacere præcepto. Et planè potuit Ecclesia non velle obligare ad amplius, quàm ut certa temporis protractione Fideles intersint actionibus integræ Missæ, etsi non omnes propriè spectent ad eandem numero Missam. Hoc porro sensu legem Ecclesiæ diu intellexit & interpretatus est usus & recepta Doctorum Sententia, sciente Ecclesiâ & non contradicente; esto fortasse à principio fuisset alia Ecclesiæ intentio. Confirmatur à simili: quia si quis foret obligatus audire Vesperas, satisfaceret, etsi audiret singulos psalmos cani à diversis sibi succedentibus.

202.
An qui nequit interesse Missæ toti, teneatur interesse partem.

An officio Parasceves ubi incidit festus dies.

De Missa seca,

203.
An sufficiat audire consecrationem median Missæ, & posteriorem alterius Missæ.

Et

Et hæc opinio potest, dum saltem causa subest, practicè admitti; sed tamen altera tamquam securior & salubrior est consulenda.

204.
An etiam
simul pluri-
bus scilicet
diversas
Missæ par-
tes peragen-
tilus.

Nullatenus equidem probandum est, quod velut absurdum rejicit *Suarez disp. 88. sect. 2.* (quidquid *Diana* & quidam alii id admittant tamquam probabile) satisfacere illum, qui audit duas partes Missæ simul, v. g. Missam unius Sacerdotis ab initio usque ad consecrationem, & alterius simul celebrantis à consecratione usque ad finem. Hoc enim est contra communem Doctorum & Fidelium sensum, qui persuasum sibi habent, præcipi ab Ecclesia, ut Fideles intersint actionibus integræ Missæ successive, & cum tractu temporis faciendis. Alioquin sanè sex aut septem Sacerdotibus diversas Missas partes simul celebrantibus, posset quis voluntati Ecclesiæ satisfacere spatio duorum circiter minorum: quod est planè absurdum. Denique simili ratione constat non satisfacturum præcepto recitandi horas, qui psalmos legeret, alio recitante alios psalmos vel lectiones, etiam simul posset ad horum recitationem attendere.

205.
Quid in
casu voti
aut satisfæ-
tionis sa-
cramenta-
lis.

Quid sit autem de vovente plures Missas audire, vel ad id obligato ex pœnitentia Sacramentali, an nimirum talis satisfaceret assistendo simul pluribus missis, id pendet ab intentione voventis & Confessarii, quæ præcisè ferri posset in fructum ex assistentia plurium missarum oriundum, qui quidem fructus hoc modo verè percipi posset. Quàmvis non dubitem intentionem præsertim Confessarii regulariter esse aliam, ut scilicet successive Missarum auditione, quæ pœnalis est, peccatum pleatur. Deinde mens Confessarii & voventis, qui legem velut privatam imponunt, regulanda videtur ad instar Legis communis seu Ecclesiasticæ.

206.
Perinde est,
qualis ritus
aut officii
Missæ au-
diatur.

Secundò quoad præceptum Missæ audiendæ, certum est ex praxi & iudicio omnium, ac tenore simplici ipsius præcepti, perinde esse, qualis Missa audiatur, sive nimirum sic de festo occurrente, sive non: sive celebretur juxta ritum Romanum, sive juxta Ambrosianum, aut Carmelitanum, aut Græcum &c.

207.
Similiter,
quo in loco.

Tertiò quoad locum, certum similiter est ex praxi totius Ecclesiæ, & sensu communi, perinde esse, ubi Missa audiatur, scilicet sive in Parochia, sive in quavis aliâ Ecclesia, aut publico Oratorio. Amplius enim lex non indicit, quàm Missæ interesse. Estque controversia, quæ sub finem præcedentis sæculi super hac materia erat suborta inter Clerum sive Episcopos Arthesiæ & Regulares, terminata per decretum Apostolicum Clementis VIII. ad Octavium Episcopum Tricariensem Nuntium Apostolicum in Belgio directum, in quo Pontifex declarat populum satisfacere præcep-

to audiendo Missas in Ecclesiis Regularium. Quod prius decreverant Pontifices diversi in Bullis Apostolicis, scilicet Leo X. Paulus III. & Pius V. Quare consequenter non posset Episcopus Fideles cogere ad audiendam Missam in Parochia; quod proinde de Missa, ac etiam de concione declaravit S. Congregatio, ut allegat *Aversa q. 11. sect. 19.*

Solum posset moveri difficultas de Oratoris domesticis, in quibus ex indulto Pontificis potest audiri Missa cum certis restrictionibus dierum solemnissimorum & personarum; sicut in Brevibus hodiernis declaratur, istis diebus non posse ibi Missas fieri, neque aliis quoque diebus festis posse ab aliis personis satisfieri præcepto audiendi Missam. Quæ quidem forma ut sonat servanda est, ut plerique tradunt: quàmquam, quod attinet ad hoc secundum, nonnulli censeant, eos qui aliàs in Parochia vel Ecclesia Missam audire non obligantur, si audiant Missam in istis Oratoriis, ubi si audirent in quovis alio loco, etiam sub die, præcepto audiendi Missam satisfacere. Ita noster *Marchant Tom. 2. Traçt. 4. Tit. 2. q. 1. dub. 1. & in Resolut. Miscell. casu 3.*

Quartò circa modum adimplendi hoc præceptum, oportet esse assistentiam moralem & religiosam. Ad moralem autem assistentiam in primis requiritur præsentia corporalis: sine hac enim non potest verificari, quòd quis Missæ interfit seu assistat, prout tamen exigit ipsa lex. Quare communi iudicio non dicitur quis audire Missam, qui domi aut alibi procul ab ea distat, etsi animo pervolvat, quæ in Missa peraguntur. Non est tamen necessarium, ut videat aut audiat Sacerdotem (alioquin enim cæci aut surdi non possent Missam audire) sed sufficit, ut morali estimatione censeatur præsens. Quod etiam contingit, si factem societ alios videntes aut advertentes, quàmvis sit extra Ecclesiam omnes præsententes non capientem, ut ex signis & gestis Missæ aliqua possit colligere, & ad multitudinem assistentiam censeatur moraliter pertinere. Quod contingit in parvo Sacerdolo, etiam post columnam illius; & in magna Ecclesia, dum præsentem magnam hominum copiam, quis esset ex postremis & secis, si sacerdote in vasta Ecclesia coram paucis celebrante quis foret in alia extremitate Ecclesiæ, quasi non pertinens nec potens advertere ad actionem, quæ ibi fit, adeoque cum detrimento moralis præsentie, faceret enim cum ea multitudine unam moraliter præsentiam. Unde etiam ex cellis, & ali, choro post altare existente, potest quis Missæ assistere, dum potest aliquo modo advertere ad actionem Sacrificii.

Immo existimo cum *Logo d. 21. ma. 21.* sufficere, si quis à fenestra domus laicæ

videret seu audiret Missam, dum via intermedia foret stricta. Quod quidem putat Averſa quæſt. 11. ſect. 19. communi uſu & exiſtimatione non eſſe receptum. Sed immerito: nam uſum talem ipſe vidi in locis, in quibus hæretici dominantur, ubi interdum etiam modicum flumen eſt intermedium inter domum ſeu cubiculum in quo fit Miſſa, & aliam domum, ex qua pars populi frequens Miſſam audit. Poſſetque uſus etiam eſſe alibi in caſu impotentie & infirmitatis. Quid mirum autem, ſi fit non uſus in perſonis aut locis, in quibus ad Eccleſiam ipſam datur liber acceſſus.

Notant etiam & conueniunt Doctores, eos qui Miſſam inſerviunt, & occupantur in deſerendis Sacrificio neceſſariis, v. g. aqua, thure &c. eſſi varias Miſſæ partes non audiant ſeu non percipiant, præcepto ſatisfacere, & cenſeri aſſistere toti Miſſæ, cum toti inſerviant. Vide Præpoſ. quæſt. 83. num. 205.

Unde requiritur intentio aliqua audiendi Miſſam ſeu aſſiſtendi tali Sacrificio: ita ut non ſufficiat eſſe in Eccleſia, ad expectandum v. g. aſſiduum, niſi intendas etiam Sacro intereſſe. Sufficit tamen hic animus ſeu intentio etſi procedens ex metu ſeu minis, vel ex prævo fine, v. g. inanis gloriæ, turpis aſpectus &c. cum hac enim culpabili voluntate ſtat moralis ſeu humana præſentia ad Miſſam. Intentionem autem ſatisfaciendi præcepto non requiri, adeoque eum qui ignorat eſſe diem feſtum, & audit Miſſam, non obligari iterum audire: in quo nec enim, qui e. præſe noluit præcepto ſatisfacere, ſed Miſſam v. g. ex devotione audire, dummodo intrâ debitum tempus ſciat vel cogitet, ſe nihilominus præceptum verè impleſſe, patet ex dictis in Tract. de Legibus d. 3. q. 7.

Præterea cum Eccleſia præcipiat auditionem Sacri tamquam actum religioſum & cultum Dei, patet conſequenter requiri aſſiſtentiam religioſam. Porro ut aliquis religioſè interſit, debet habere intentionem audiendi Sacrum, animo Deum colendi, ſive Sacrificium ſuo modo offerendi.

Similiter requiritur interna attentio, ſaltem talis, qualis ſufficit ad præſatam intentionem: cum qua etiam ſtare videtur voluntaria diſtractio, ſaltem aliqua. Unde varii Doctores e. ſtimate non improbabiler ſatisfieri præcepto Eccleſiæ à voluntariè interius diſtracto (quævis peccet contra jus divinum ſive naturale, uti etiam qui ſic diſtrahitur in precibus voluntariis) modo non exerceat actionem externam, cum interna devotione impoſſibilem. Prout idem exiſtimate de præcepto recitationis horarum (de quo proprius agendi locus eſt in Materia de Horis Canonicis, & obiter egimus in Tract. de Leg. diſp. 3. quæſt. 8. in fine) quævis Doctores communius contradicant. Qui nihilominus fatentur ſufficere, ut

Herincx Sum. Theol. Pars IV.

quis ſit interius attentus ad verba, & actiones quæ in Sacrificio fiunt ſub conſula ſaltem ratione rei ſacræ, vel ad ſignificationem verborum aliarumque actionum, vel denique ad Deum per conſiderationem rerum cæleſtium ſive divinorum myſteriorum.

Ex quo ſequitur I. eum qui tempore Miſſæ myſterium Eucharistiæ, aliaſve res divinas meditatur implere præceptum: immo etiam eum, qui recitat Horas Canonicas ad quas tenetur, vel poenitentiam ſacramentalem, juxta Doctores paſſim: quia intentio audiendi Miſſam & orandi ſe invicem compatiuntur, immo juvant, uti & attentiones; cum utrumque ſufficiat attentio ad divina. Confirmatur: quia ſicut recitatio Roſarii non impedit moralem præſentiam vel attentionem, ſed potiùs involvit, ſic etiam recitatio horarum aut precum obligantium: quòd enim oratio ſit præcepta vel non præcepta, eſt impertinens.

Sequitur II. non ſatisfacere ſuæ obligationi, qui per notabilem Miſſæ partem dormit, etiam involuntariè, fabulatur, aut aliis actionibus incompoſſibilibus intendit: ille enim non aſſiſtit religioſè ſacrificio. Quod autem de fabulante dicitur, id explicant varii de conſulante magnâ parte Sacri de rebus feriis vel mentem ita occupantibus, ut non attendat ad ea quæ fiunt. Si interdum ſolum cum aliquo colloquatur, non peccat mortaliter: uti nec juxta Præpoſitum quæſt. 83. art. 6. dub. 5. quando colloquium non impedit attentionem ſufficientem. Nihilominus abusus hujusmodi fabularum eſt nimius, & ſcandaloloſus, merito per ſtrictas leges extirpandus: prout hic fieri cepit junctim per utramque poteſtatem, Academicam ſcilicet ac Politicam.

An autem ſatisfaciat, qui per notabilem Miſſæ partem conſitetur ſua peccata, merito quæri poteſt. Et quidem Reſpondent Doctores paſſim negativè cum Bonacina diſp. conſent ſub 4. quæſt. ult. pu. 11. num. 26. (qui etſi antea contrarium docuiſſet, poſtea tamen ſuam ſententiam mutavit) nam Confefſio facit, quòd homo non cenſeatur moraliter aſſiſtere Sacrificio: uti nec Concionatores tunc concionantes: quævis enim illa opera ſint honeſta, tamen reſpectu Miſſæ ſunt planè diſparata, nec habent ſe per modum orationis, adeoque impediunt, ne homo cenſeatur eſſe præſens ſeu aſſiſtens Sacrificio.

Nihilominus Leſſius in Reſolut. V. Miſſa caſu 2. etſi quoad Confefſionem ſub Miſſa, quæ mentem velut abſorbet ac aliis affixam tenet, cenſeat præmiſſa valde probabilia, omnino tamen excuſandos putat, quibus ratione negotiorum, vel quia ſunt in obſequio aliorum, non eſt integrum audire aliud ſacrum; partim ex epykia: partim ex conſuetudine legitime præſcriptâ, hic ſaltem in Belgio; quam putat etiam alibi vi-

213. Cõpauibile eſt lectio roſarii, horarum, ſatisfactions ſacramentalis &c.

214.

215. Plerique Doctores paſſim negativè cum Bonacina diſp. conſent ſub 4. quæſt. ult. pu. 11. num. 26. (qui etſi antea contrarium docuiſſet, poſtea tamen ſuam ſententiam mutavit) nam Confefſio facit, quòd homo non cenſeatur moraliter aſſiſtere Sacrificio: uti nec Concionatores tunc concionantes: quævis enim illa opera ſint honeſta, tamen reſpectu Miſſæ ſunt planè diſparata, nec habent ſe per modum orationis, adeoque impediunt, ne homo cenſeatur eſſe præſens ſeu aſſiſtens Sacrificio.

216. Opinio Leſſii.

gere: partim ratione lucris spiritualis, quod tales alioquin privarentur: partim denique quod attentio quædam confusa videatur posse consistere cum actu confitendi, præsertim relato ad participandum tali Sacrificio. Immo tandem satis probabile idem iudicat de illis, quibus integrum est aliud Sacrum audire, si bonam saltem partem extra Confessionem audierint. Cum his tamen non suaderem ut Confessarius dissimulet.

217.
Quid censendum de Collectoris Eleëmofynarum sub Missa.

Quod attinet ad Collectores eleëmofynarum sub Missa, censent Doctores similiter passim, non satisfacere præcepto audiendi Missam si magnam partem facri in hoc munere infumant: nili fortè consuetudo sit in contrarium excusans eos qui tali publico pietatis officio tempore summi facri destinantur, quia aliàs omnino pauci inveniuntur, qui vellent illud onus subire, ut ait *Præpositus quest.* 83. *num.* 206. Generalius tamen *Lesius supra Casu* 3. illos excusat: partim ex æquitate seu epykià ob utilitatem Ecclesiæ, quæ aliter non rectè videtur posse obtineri: partim ex consuetudine à pastoribus ac prælatis toleratà & præscripta: partim denique, quia cum hoc opere potest stare confusa attentio ad Missam, uti ad alias preces. Quod postremum facilius admisero in parvis Ecclesiis, aut ubi eleëmofynæ colliguntur in facie altaris, & sacerdotis celebrantis. Aliàs in majoribus templis non ita apparet moralis præsentia ad Missam privatim in altari aliquo multum disito à loco collectionis celebratam.

218.
Causa excusantes ab auditione Missæ generaliter excusantur.

Quintò denique certum est excusari à præcepto audiendi Missam, qui eam non potest audire sine notabili incommodo animæ, corporis, honoris vel bonorum fortunæ, aut sine similis incommodi periculo. Patet ex sensu omnium Doctorum, praxique communi. Ratio est: quia Ecclesia non censetur Fideles suos hoc præcepto velle obligare cum simili incommodo; quàmvis etiam non sit adeo extraordinarium.

219.
Excusari titulo impotentia spiritualis.

Hinc titulo impotentia quasi spiritualis excusantur excommunicati vel interdicti; cum his prohibeat Ecclesia, ne licitè sacro interfint. Habens tamen privilegium assistendi Missæ tempore interdicti localis, assistere obligatur juxta receptam doctrinam contra Nonnullos; utpote potens assistere, seu carens impedimento. Sicut indubiè carceri mancipatus deberet audire Sacrum, oblatà ad hoc à iudice facultate.

Excusari titulo impotentia corporalis.

Secundò titulo impotentia corporalis excusantur carcere detenti, infirmi lecto affixi, & regulariter omnes ii, qui propter indispositionem domo exire non possunt. Unde etiam excusantur proles, quas parentes ob justam correctionem domi velut in carcere inclusas detinent, & quibus indumenta honesta denegant; prout in pœ-

nam criminis, & ad resipiscentiam prolium parentes interdum rationabiliter faciunt.

Tertiò titulo impotentia moralis excusantur, quibus imminet detrimentum seu malum notabile, v. g. periculum vitæ ob infidias hostium, infectionem aëris pestilentis, aut ipsius populi convenientis ad templum. Similiter excusantur ægroti, prægnantes, convalescentes, aut qui ab omni gravi labore vel difficultate ob distantiam loci & incommoda viarum interesse nequeunt. In quibus omnibus bona fides, & prudentum consilium sufficit. Prout etiam mulieres nobiles, quando decenti vestitu comparere non possunt, nec commode in secreto aut in tenebris Missam audire possunt, excusantur. Similiter matres & nutrices parvulorum, quos nec possunt relinquere, nec propter magnos vagitus decenter ad Ecclesiam deferre. Item laborantes in officiniis fusoriis, carboniferos; custodes civitatis, mercum, vineæ, armentorum vel domus quando non rectè compatibilis est auditiõ Missæ. Item qui debent subvenire aut servare infirmis graviter laborantibus, qui convenienter soli relinquere non possunt ob periculum alicujus detrimenti, vel quia alioquin opportuno tempore carerent medicamentis.

Denique attendenda est consuetudo universalis Ecclesiæ aut etiam alicujus patriæ. Ex qua mulieres tempore purificationis suæ post partum aliquot septimanas licitè ab auditione Missæ abstinere, est alioquin nullà justà infirmitate detineatur. Similiter quibusdam in locis mulieres nobiles ad aliquot hebdomadas tempore luctus domo non exeuntes. Alia quoque consuetudines, quæ in variis regionibus reperiri possent, excusant, si sint approbatæ legitimo usu inter timoratos. Simplex quoque ignorantia & bona fides magis excusat frequenter à mortali, est alioquin reverà non sufficit causa sufficienti: qui tamen à Curatoribus animarum sunt instruendi & monendi. Estque plane deploranda miseria, quod cum hebdomada habeat 168. horas, & unam tantum horam vel horæ dimidium divino cultui adhibeat Ecclesia nomine Dei, tot excusationes, etiam sæpè prætextas, quæ a Christianis idque in tanta Sacrificio abundantia: quam meritò in pœnam negligentia ac ingrati tudinis Deus subtraheret: prout variis populis vicinis subtrahit, qui suspicant & anhelant nunç ad divinum hoc Sacrificium ac cælestem panem. Ut rectè eis applicari queat illud *Thren.* 1. *Omnis populus qui gurgens, & quærens panem.* *Eccl.* 4. *Parvuli perierunt panem, & non erat qui frangeret eis.*

Est etiam observandum Pastoribus, ut bubulcos atque porcarios vel alios pastores vel aratores, qui in agris assidue commorantur vel in sylvis, & ideo more pecu-

dum vivunt, curent ad Ecclesiam diebus festis venire, heris eorum graviter admonitis; non solum ut audiant Missam, sed etiam ut instruantur in rebus fidei & animæ: in quibus frequenter non sunt instructi ad sufficientiam scire divino aut naturali requiritam. Proinde si custodia gregis alicujus præsentiam exigit, servanda est quædam vicissitudo, ut nunc huic, nunc illi vacet locus & tempus assistendi divinis & audiendi instructiones necessarias.

Est insuper observandum ei, qui non potest sacro interesse cum cæteris; monitum Augustini Serm. 251. de Temp. ut saltem in domo sua oret, & non negligat Deo solvere votum ac reddere pensum servituz. Quàmvis vi præcepti Ecclesiastici non sit in rigore obligatus aliis piis actionibus aut exercitiis compensare defectum Missæ, dum ab ea audienda est excusatus.

Putat tamen Marchant Tom. 2. Tract. 4. Tit. 3. quæst. 3. ex præcepto divini primævo, Memen aut diem Sabbati sanctifices, teneri, qui Missam non audit in die Dominica, Deum speciali cultu colere: adeo ut qui nullo cordis motu vel cultu Deum in Dominica colit, peccet mortaliter, veluti non observans præceptum de sanctificatione illius diei: & consequenter penes eos, qui excusantur à Missa, remanere obligationem realem & communem Deum aliquo cultu religioso in Dominica colendi, quàmvis Ecclesia pro his nullas preces, orationes, vel ritus ordinaverit.

Quæ omnia communi Doctorum sensui & praxi repugnant, & absque solido fundamento sunt asserta. Præceptum namque divinum primævum de sanctificando Sabbato, quatenus positivum, Christianos non obligat: quatenus autem naturale est, & respicit cultum Dei, non est determinatum ex se ad certam hebdomadæ diem, sed æquè potest impleri die jovis aut veneris: immo neq. constat esse determinatum ad singulas hebdomadas aut quindenas: cur ergo mortaliter peccare censendus esset contra hoc præceptum, qui in Dominica Deum non coleret, præsertim si id faceret pridie vel postridie? Quod spectat ad Scotum 3. d. 9. Scotus ex quæst. 1. num. 5. is juxta Scolastren, Quando, plerumq. & Angles loquitur non de necessitate stricti præcepti, sed de necessitate congruitatis: quæ planè maxima est, ut saltem semel in septimana colatur Deus; præsertim cùm incertum sit, quanto alioquin tempore possit homo sine peccato gravi contra jus naturale abstinere à cultu Dei, à quo omni momento dependemus. Necessitas gratiæ quoque postulat frequentem orationem ac divini Numinis invocationem. Ideoque di. 27. q. un. n. 18. ob incertitudinem temporis, quo obligat præceptum dilectionis Dei, dubitando dixit: Quando autem sit hoc, forte determinavis hoc illud præceptum divinum, Sanctifica sabbatum, Et, maneat unusquisque apud se. Et Ecclesia specificavit quantum ad Missam audiendam in die dominico.

224. Refutatio

